

Zabit Məmmədov

A4 2012
2311

Zabit Məmmədov

ÖLÜM SEVİN MƏSİN QOY...

ARXIV

**M.F.Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası**

BAKİ – "ELM və TƏHSİL" – 2012

Tərtibatçı: Pəri Şəmsəddin qızı Paşayeva
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

Məsləhətçi: Əzizxan Vəli oğlu Tanırverdiyev
filologiya elmləri doktoru, professor

Z.Məmmədov. Ölüm sevinməsin qoy...

Bakı: Elm və təhsil, 2012, 240 s.

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində bir çox görkəmli alimlər, müəllimlər, ziyalılar fəaliyyət göstərmişdir. Onların bir qismi tarixə qovuşsalar da, haqlarında ən xoş sözlər söylənilmiş və onları tanıyanların qəlbində nəcibliklə yad olunmuş, xatirələr danışılmışdır. Məlum məsələdir ki, yaxşı insanlar, gözəl alimlər, xalqımızın mənəvi sərvətləridir. Onların həyat yoluna baxmaq, oradan nələri isə əxz etmək müasir gəncliyin yetişməsində olduqca gərəkli hal kimi götürülə bilər.

Xatirələrlə dolu olan hazırkı kitab da məhz belə insanlardan birinə - uzun illər bizim doğma universitetimizdə çalışan, elmi və pedaqoji fəaliyyəti ilə gəncliyimizə bir örnək olan, dünyasını vaxtsız dəyişən dosent Zabit Məmmədova həsr olunmuşdur. Biz inanırıq ki, burada toplanan ürək sözləri təkcə Zabit Məmmədovun nurlu simasını göz önündə canlandırmayacaq, həmçinin onu sevənlərin qəlbində bir daha yaşadacaq və gəncliyimizin mənalı ömür yolu seçməsində bir bələdçi rolunu oynayacaqdır.

4702000000

N - 098 - 2006

Qrifli nəşr

© "Elm və təhsil", 2012

Ön söz

Harada isə uzaqlarda çalınacaq “Yanıq Kərəmi”. Yada düşəcək ötənlər, keçənlər... Ürəyimiz o illər üçün, o günlər üçün elə darıxacaq, elə qərıbsəyəcək ki! Xatirələr cıgırı ilə o illərə dönsək, həsrətlə o illərə boylansa kimlər yada düşər, kimlər xatırlanar görəsən?

Bir həsrətdir,
Bu həsrətlə dinək gərək.
O illərin xəyalıyla
Hey alışıb yanaq gərək.
Bir də, bir də
O illərə biz qayıdıb, dönək gərək
Xatirələr cıgırıyla
Xatirələr cıgırıyla.

Xatirələr cıgırı ilə bu yaxın uzaq keçmişimizə güzgü tutaq görək kimlər vardı dünənimizdə, kimlər xatırlanır, yada düşür bu günümüzdə? Böyük bir metodistlər ordusunun sərkərdəsi professor Ağamməd Abdullayev, öz rəhbərinin qoyduğu ənənələri yaşadan, davam etdirən, Ağamməd müəllimin həm xələfi, həm sələfi professor Həsən Balıyev vardı dünənimizdə. Kafedramızın anası, qadın müəllimlərin sirr yoldaşı, məsləhətçisi, daxili aləmi də xarici görünüşü qədər gözəl olan professor Nabat xanım Abdullayeva, dosent Sona xanım Quliyeva yaşayır könüllərdə. Asta yerişli, sakit təbiətli, dili “qadan alim” kəlməli, dosent Musa Həsənov, üzündən təbəssümü bir an əskik olmayan, dosent Hüseyn Hüseynov, öz təmizliyi, dəqiqliyi ilə “Zakon Məmməd” adı qazanan dosent Məmməd Qaranı oğlu, üzdən bir qədər sərt görünən, ciddi davranışlı, lakin həddindən artıq kövrək ürək sahibi dosent Əhəd Əhmədov vardı yaxın keçmişimizdə. Bir görünüşü ilə hamının üzündə sevinc yaradan, duzlu zarafatlı, şaqrak gülüslü dosent İsmayıl İsmayılov, sanki bir təmkin mücəssəməsi olan dosent Əhməd Kəlləliyev, dosent Nazim Əhmədov, Teyyar Cəfərov vardı yaxın keçmişimizdə.

Və bir də, bir də qəfil gedişi ilə hamını sarsıdan, öz səmimiyyəti, əxlaqı, mənəvi saflığı, təmizliyi, həyatsevərliyi və insanlara münasibəti ilə çoxlarından fərqlənən dosent Zabit Məmmədov vardı dünənimizdə.

Hər birinin həyatı bir örnək olan bu insanları yada salmaq, onları tanıtdırmaq, yaddaşlarda, kitablarda yaşatmaq bizlərin borcudur.

Bu xatirə kitabı ilə həyatının 45 ilini gənc nəslin təlim-tərbiyəsinə həsr etmiş görkəmli alim, səmimi dost, gözəl müəllim, nəcib bir insan olan dosent Zabit Məmmədovun şərəfli və mənalı ömür yoluna güzgü tutacağıq.

Həyat onsuzda müvəqqətidir. Bir gün yaranan bir gün öz köçünü dünyadan çəkməlidir. Bizi ağrıdan Zabit müəllimin həyatdan vaxtsız köçməsidir. Çünki o, tələbələrinə, dostlarına, qohumlarına və ailəsinə çox lazım idi. Onun xeyirxah məsləhətlərinə, köməyinə hələ çox ehtiyacımız olacaqdır. Bircə təsəllimiz odur ki, Zabit müəllim ömrünü, həyatını sərf etdiyi peşənin zirvəsinə qalxa bilmişdi...

Harada isə uzaqlarda çalınacaq “Yanıq Kərəmi”. Yada düşəcək ötənlər, keçənlər... Ürəyimiz o günlər üçün elə darıxacaq ki. Bir az kövrələciyik, bir az sevinəcəyik, bir az da geriye-gəncliyimizə qayıdıb cavanlaşacağıq...

Pəri Paşayeva

Filologiya fakültəsinin dekan müavini, dosent.

Həyat və yaradıcılığı

*Ölarkən surətində təcəssüm edən zülmədən
başqa bir şey qoymayıb gedən lərə ar olsun!*

V. Hüqo

Tanrı hərəyə bir ömür bəxş edir. Ömrün uzunluğundan, qısalığından asılı olmayaraq, taleyin ona bağışladığı ömür payından səmərəli istifadə etmək, özündən sonra bir iz qoyub getmək bir çoxlarına nəsib olmur.

Bu kitabda haqqında söhbət açacağımız şəxs ona verilən ömrü şərəf və ləyaqətlə yaşayan, zərif duyğularla yaşayıb-yaradan, ADPU-nun Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası kafedrasının dosenti, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, görkəmli alim, gözəl müəllim, səmimi dost olan Zabit Teymur oğlu Məmmədovdur.

Zabit müəllim həyatın hər üzünü görən, ziyalılığın bütün ağırlığını çiyinlərində daşıyan, ömrünün ən mənalı anlarını kitab-dəftər arasında keçirən alimlərimizdəndir.

Taleyin ona tez-tez bəxş etdiyi sürprizlərdən sınımayan, əyilməyən, həyatın bütün ağrı-acısına sinə gərərək həyatdan zövq almağı bacaran bir insan idi.

Zabit müəllim yaxşı ata, yaxşı qohum, yaxşı həyat yoldaşı, yaxşı işçi, tanınmış alim olmaqdan öncə həm də gözəl əxlaq və fəzilət sahibi idi. O böyüklə böyük, kiçiklə kiçik olmağı bacarırdı. Heç kəsi özündən narazı salmayan, olduqca diqqətli və həssas idi. Zərafət etməyi, maraqlı xatirələr danışmağı, şirin lətifələr söyləməyi sevdi.

Zabit Məmmədov 1943-cü ildə Azərbaycanın dilbər güşələrindən biri olan İsmayilli rayonunun Diyallı kəndində zəhmətkeş kəndli ailəsində dünyaya gəlib. Tale onu hələ dünyaya göz açmamış ata sevgisindən, ata məhəbbətindən məhrum edib. Belə ki, o hələ anasının bətnində olanda atası Teymur kişini müharibəyə aparırlar. Həminin gedəni gəlsə də Teymur kişi müharibədən qayıtmır. Bəxtinə atasızlıq qisməti yazılan Zabit daim bir ata həsrəti, bir ata nisgili yandırır. Atasının şəkillərinə baxaraq ürəyində bir ata obrazı yaradan, özü üçün atalı dünya quran Zabit xəyalında gah atasının əlindən tutub gəzməyi, gah da kişi kimi onunla yanaşı getməyi canlandırarkən bu arzuları gül açmamış solur. Beləcə atasızlıq yeli onu çox tez vaxtından qabaq haqlayır.

Həm atasızlıq, həm müharibənin yazılmamış qanunları bütün uşaqlar kimi Zabitin də uşaqlığını əlindən alır. O vaxtından qabaq böyüyür, hər vəclə anasına kömək etmək, onu qorumaq, ailəni dolandırmaq üçün gücü çatan və çatmayan bütün işlərdən yapışmağa çalışır. Ailənin bütün çətinliyi həyat yoladışını vaxtsız itirən Əminə xanımın zərif çiyinlərinə düşür. Müharibənin bütün məhrumiyyətlərinə dözərək gecə-gündüz fermada çalışan Əminə xanım gündüzlər evin kişisi kimi çalışır, axşam qayğıkeş, mehriban ana olub uşaqlarını başına yığıb onları təkbaşına böyüdür.

Balaca olmasına baxmayaraq Zabit anasının ailənin yaşaması, sağ qalması üçün gecə-gündüz çalışdığını görür, bir uşaq hissiyatı ilə onun əziyyətini duyur, dərk edir, ona kömək etməyə çalışır, hətta onu itirməkdən qorxaraq qorumağa çalışır.

Bir haşiyəyə çıxım. Bir dəfə kafedrada söhbət valideynlərdən düşmüşdü. Müəllimlər uşağın həyatında valideynin rolundan, onu itirmək qorxusu ilə bağlı öz xatirələrindən danışdılar. Söhbət Zabitə çatdı. Onun atasız, çətinliklə böyüdüyunü bilirdik. Zabit sözə qoşuldu və anasını itirmək qorxusu ilə bağlı bir xatirə danışib hamını kövrəltdi. “Mühaibə qurtarsa da onun çətinliyi, ehtiyacları çoxları kimi bizim qapımızdan da hələ əl çəkmirdi. Mən onda ya 4-cü ya 5-ci sinifdə oxuyurdum. Gecə-gündüz həm oxuyur, həm də işləyib anama köməkləşirdim. Bir dəfə anam bərk xəstələnmişdi. Hamı bizə yığılmışdı. Mən anamın solğun üzünə baxırdım, əlimdən heç nə gəlmirdi. Ona kömək edə bilmirdim. Gah əlini, gah ayaqlarını sığallayırdım. Bu anda beynimdən sürətli fikir keçdi. Birdən anama bir şey olar mən nə edəyəm. Bir də onu gördüm ki, həyətdə anamla birlikdə əkdiyimiz lobya kollarının içindəyəm. Heç kim görməsin deyərək bir az da lobyanın sıx yerinə girdim. Öllərimə göyə açıb ağlayaraq Allaha yalvardım. O vaxt dediyim sözlər indi də yadımdadır. “İlahi, sən məni anamdan qabaq öldür, anasızlığı mənə göstərmə”. Bəlkə də Allah mənim sözümü eşitdi anamı qaytardı. Çünki o mənim həm atam, həm anam, yeganə dayağım güvənc yeri idi”.

Çox sevirdi Zabit anasını. Bir oğul olaraq anaya olan borcunu layiqincə qaytardığını hamımız bilirdik. Hərçənd ana borcunu qaytarmaq mümkün deyil. Cavanlığında anasının çəkdiyi əziyyətləri həmişə ona unudurmağa çalışırdı. Demək olar ki, hər həftə İsmayılıya, anasına baş çəkməyə gedirdi. Əminə xanım kafedranın demək olar ki, əksər kişi müəllimlərinin anası, bacısı olmuşdu. Əksəriyyəti Əminə xanımın gülər üzünü görüb, süfrəsindən dadıb, qonağı olmuşdu. Elə son mənzilə də o təkcə Zabitin deyil, kafedranın ağsaqqalı professor Həsən Balıyev başda olmaqla Qabil müəllimin, Hüseyn müəllimin, Həmzə müəllimin, Kamil müəllimin, Adil müəllimin çiyində yola salındı. Bu Zabit müəllimin anasına və kafedra əməkdaşlarının ona sonsuz məhəbbətinin və hörmətinin təzahürü idi.

Bəli Zabit müəllim anasına, ailəsinə kömək etmək üçün orta məktəbi bitirəndən sonra birbaşa ali məktəbə getmir, sənədlərini 1960-cı ildə Bakı Statistika texnikumuna verir və oxuya-oxuya kolxozda mühasib köməkçisi işləyərək ailəsinin dolanışığına kömək etməyə başlayır. Lakin, ali təhsil almaq arzusu Zabitə bir an da olsa rahat qoymur. Bunu Əminə xanım da duyur və oğlunun təhsilini davam etdirməsi üçün onu Bakıya yola salır. Zabit arzularının qanadında Bakıya gəlir və V.İ.Lenin adına Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun (indiki ADPU) Tarix-Filologiya fakültəsinə daxil olur. Qayğılı, acılı-şirinli tələbəlik illəri bir-birni əvəz edir. Kitabxanalarda keçən gərgin günlər, saatlar, kitablarla fasiləsiz ünsiyyət gözəl bəhrəsini verir. Zabit 1967-ci ildə institutu fərqlənmə diplomu ilə bitirir. Hələ tələbə olarkən institutun ictimai işlərində fəallıq göstərən Zabitə fakültə və institut komsomol komitəsinin katibi, fakültə həmkarlar təşkilatının sədri vəzifələrini həvalə edirlər. Zabit müəllim ona tapşırılan bu vəzifələri öz işgüzarlığı və yüksək məsuliyyəti ilə doğruldaraq tələbələrə ən yaxın sırdaşına çevrilir.

Tələbəlik illərində öz səmimiyyəti və çalışqanlığı ilə nəinki tələbələrə eləcə də müəllimlərin sevimlisinə çevrilən Zabitin həyatında dosent Adilə Namazovanın böyük rolu olur. Adilə xanım Zabitin təqaüd və yataqxana ilə təmin olunmasında

böyük rol oynayır. Hazırda universitetimizin ədəbiyyatın tədrisi metodikası kafedrasının müdiri, o vaxt V.İ.Lenin adına API-də çıxan “Gənc müəllim” qəzetinin redaktoru olan professor Z.Xəlil Zabitin çalışqanlıqını, işgüzarlığını onun haqqında yazdığı “Salam Günəş!” adlı məqaləsində əks etdirərək 1967-ci ildə çap etdirir. Həmin məqaləni diqqətinizə çatdırırıq:

“Salam, Günəş!”

O, yenə də sübh çağı oyandı. Pəncərələri açdı. Təmiz yay havası otağa doldu. Hələ günəş doğmamışdı, buludların ətəyi təzəcə alovlanırdı. Hələ şəfəqlər təzəcə çıldırılıb dənizə tökülürdü.

Zabit nəzərlərini üfüqlərdən çəkmirdi. Üfüq nə gözəldir! Üfüq nə qəşəngdir! Adam bu maviliklərə qartal kimi qanad çalmaq istəyir. Bu gün Zabitin əhvalı daha yaxşı idi. Sonuncu semestr imtahanlarını da “əla” qiymətlərlə vermişdi. Qarşıda dövlət imtahanları dururdu. Sonra da əsil həyat başlayacaq. Illərlə əziz bir şeir kimi ürəyinin dərinliyində bəslədiyi müəllimlik həyatı...

Zabit Diyallı kənd orta məktəbini bitirəndə yalnız müəllim olmaq haqqında düşünürdü. ədəbiyyat müəllimi Balaməmməd Ağayev də ona müəllim olmağı məsləhət görürdü. Çünki Zabit Məmmədov ədəbiyyat dərindən həmişəyaxşı qiymətlər alardı. Əslində o, bütün fənnləri yaxşı oxuyurdu. Ədəbiyyata isə xüsusi həvəs göstərirdi.

O, düşündüyü kimi də etdi. Sənədlərini V.İ.Lenin adına API-nin tarix-filoloji fakültəsinə təqdim etdi. Yüksək bal topladı. Instituta qəbul olundu.

Sonra tələbəlik illəri. Həyəcanlı dəqiqələr...

Zabit Məmmədov institutda yaxşı oxuduğu kimi ictimai işlərdə də fəal çalışmağa başladı. Əvvəlcə qrup komsomol təşkilatının katibi oldu. Sonra fakültə bürosunun üzvü seçildi. III kursda oxuyanda onu fakültə komsomol təşkilatının katibliyinə seçdilər. Yaxşı işləyərək etimadı doğrultdu. Nəhayət institut komsomol komitəsinin II katibi vəzifəsinə layiq görüldü.

İndi Zabit əlaçılıq təqaüdü alır. Institut komsomolçularına rəhbərlik edir. Arzusu dövlət imtahanlarını başa vurmaqdır.

O, pəncərədən artıq doğmağa başlayan günəşə baxıb sakitcə pıçıldadı:

- Salam, Günəş. Mən bir neçə gündən sonra dövlət imtahanına gedəcəyəm.

Sonra pəncərədən çəkildi. Yuyunub, geyindi. Mərkəzi küçəyə çıxıb institut tərəfə addımlayan tələbələrə qarışdı.

*Z.Xəlilov,
V.İ.Lenin adına API-də
çıxan “Gənc müəllim”
qəzetinin redaktoru.*

İctimai işlər Zabit müəllimi öz müəllimlik fəaliyyətindən bir an da olsa uzaqlaşdırmır. O 1968-ci ildə API-nin Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası kafedrasında müəllim, 1975-ci ildən baş müəllim. 1986-cı ildən isə dosent vəzifəsində çalışmışdır. Zabit müəllim eyni zamanda 1974-1976-cı illərdə Bakı partiya komitəsinin nəznindəki Marksizm-Leninizm universitetini də fərqlənmə

diplomu ilə bitirir. Bu illər ərzində tədqiqat işlərini davam etdirən Zabit müəllim 1983-cü ildə “S.S.Axundovun hekayələrinin leksikası və frazeologiyası” mövzusunda namizədlik dissertasiyasını müdafiə edərək filologiya elmləri namizədi elmi adını almışdır. Müdafiədən sonrakı illərdə o, Azərbaycan dilçiliyinin bir sıra vacib problemlərini tədqiqata cəlb etmiş, bu elmin müxtəlif sahələrinə dair çoxlu sayda məqalə, metodik vəsait və dərs vəsaitləri çap etdirmişdir. Onun son dövrlərdə nitq mədəniyyəti ilə bağlı araşdırmaları diqqəti cəlb edir. Zabit müəllim “Azərbaycan dili təlimində ifadəli nitq”, “Nitq mədəniyyəti məsələləri”, “Orfoqrafiya və orfoepiya lüğəti”, “Müasir Azərbaycan dilində sxemlər”, “Nitq mədəniyyətinin əsasları” adlı kitabların və əllidən artıq elmi məqalələrin müəllifidir. O, “Klassik aşiq poeziyasının dili” mövzusunda yazdığı doktorluq işini tamamlasa da vaxtsız ölüm ona müdafiə etməyə imkan vermədi.

Zabit müəllim uzun illər Azərbaycan Dövlət Pedaqoji universitetinin qəbul komissiyasında məsul katib, pedaqoji fakültənin dekan müavini vəzifələrində işləmiş, universitet elmi şurasının üzvi olmuşdur. O, müxtəlif fəxri fərman o cümlədən medallarla və 2010-cu ildə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin “Qabaqcıl Təhlil işçisi” döş nişanı ilə təltif olunmuşdur.

Zabit müəllim ömrünün sonuna qədər onun üçün doğma olan universitetdə çalışmış və 2011-ci ildə vəfat etmişdir.

Əbədi ürəklərə köçmüş Zabit müəllimin xatirəsi onun tanıyanların xatirəsində daima yaşayacaq, sevgi və məhəbbətlə xatırlanacaq.

Zabit Məmmədovun elmi-pedaqoji və ictimai fəaliyyətinin xronologiyası (əsas tarixləri).

Məmmədov Zabit Teymur oğlu 1941-ci ildə İsmayilli rayonunun Diyallı kəndində zəhmətkeş kəndli ailəsində anadan olmuşdur.

1960-cı ildə - Diyallı kənd orta məktəbini bitirmişdir.

1962-ci ildə - Bakı statistika texnikumunu bitirmişdir.

1962-ci ildə - Azərbaycan dövlət Pedaqoji universitetinə daxil olur.

1967-ci ildə - ADPU-nun Tarix-Filologiya fakültəsinin dil
ədəbiyyat şöbəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir.

1966-1970 - ci ildə - İnstitut komsomol komitəsinin katibi
vəzifəsində çalışmışdır.

1968-ci ildə - Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası
Kafedrasında müəllim vəzifəsinə seçilib.

1975-ci ildə - Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası
kafedrasına baş müəllim vəzifəsinə seçilib.

1974-1976-cı illərdə - Bakı partiya komitəsinin nəzdindəki
Marksizm-Leninizm Universitetini fərqlənmə
diplomu ilə bitirmişdir.

1983-cü ildə - "S.S.Axundovun hekayələrinin leksika və
Frazalogiyası" mövzusunda namizədlik
Dissertasiyası müdafiə etmişdir.

1986-cı ildə - Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası
kafedrasına dosent vəzifəsinə seçilmişdir.

1994-1996-cı illərdə - İnstitutda qəbul komissiyasının məsul katibi
vəzifəsində çalışmışdır.
ildə - Pedaqoji fakültənin dekan müavini vəzifəsində
çalışıb.

1966-cı ildə - LKÇİ-nin fəxri fərmanı ilə təltif edilib.

1969-cu ildə - ÜLKÇİ-nin fəxri fərmanı ilə təltif edilib.

1970-ci ildə - SSRİ rəyasət heyəti tərəfindən "əmək Rəsadətinə
görə" yubiley medalı ilə təltif edilib.

1970-ci ildə - Az. LKÇİ-nin 50illik yubiley münasibəti ilə Fəxri
Fərmanla təltif edilir.

1974-cü ildə - institut retoruğunun Fəxri Fərmanı ilə təltif olunub.

1981-ci ildə - Təhsil Nazirliyi tərəfindən Pedaqoji universitetin
60illiyi münasibəti ilə Fəxri Fərmanla təltif edilib.

1985-ci ildə - Səlyan rayonunda pambıq yığımında fəal iştirakına
görə Fəxri Fərmanla təltif edilib.

2009-cu ildə - "Xalq və Azərbaycan naminə" Fəxri diplomu ilə
təltif olunur.

2010-cu ildə - Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi tərəfindən
"Azərbaycan Respublikası qabaqcıl təhsil işçisi" döş
nişanı ilə təltif olunur.

2011-ci ildə vəfat edib.

Elmi-pedaqoji fəaliyyəti.

Azərbaycan dili elminin inkişafında dosent Zabit Məmmədovun xüsusi rolu vardır. Elmi kitablarının mövzu dairəsi və istiqaməti geniş olan dos. Z. Məmmədov Azərbaycan dilinin müxtəlif sahələri ilə bağlı dərslər, monoqrafiya, dərslər vəsaiti, metodik göstərişlər, məqalələr çap etdirmiş, proqramlar tərtib etdirmişdir. Z. Məmmədov təlim işinin əhəmiyyətini nəzərə alaraq nitqin müxtəlif məsələləri ilə əlaqədar olaraq birbaşa mətbuat vasitələri ilə oxucularına mütləq olaraq məlumat verirdi. Buna misal olaraq “Elmin gücü” qəzetində 2004-cü ilin 23 oktyabr sayında “Müəllimin nitq mədəniyyəti”, 2004-cü ilin noyabr sayında “Müəllimin diksiyası”, 2005-ci ilin fevral sayında “Nitqinizi zənginləşdirin”, 2005-ci ilin may nömrəsində “Nitqin münasibliyi” məqalələrini göstərmək olar.

Ümumiyyətlə nitq mədəniyyəti məsələləri həmişə bir dilçi alim kimi onun diqqət mərkəzində olmuş və o, professor N. Abdullayevlə birlikdə “Nitq mədəniyyəti məsələləri” (Bakı, 1998), “Müəllimin nitq mədəniyyəti” (Bakı, 2011), “Nitq mədəniyyətinin əsasları” (Bakı, 2008) adlı silsilə dərslər vəsaitləri yazıb çap etdirmişdir.

Ölkəmiz müstəqillik qazandıqdan sonra digər sahələrdə olduğu kimi təhsil sahəsində də ciddi islahatlar aparmaq zərurəti meydana çıxmışdır. Ən ciddi çatışmazlığın isə tədris vəsaitlərinin yazılışı zamanı yarandığı aydınlaşdı. Çünki sovet dövründə dərslərlərin yazılışı zamanı bütün hallarda milli, mənəvi dəyərlərin deyil sovet ideologiyasının ön planı çıxması şərt olaraq qarşıya qoyulurdu. Belə şəraitdə hazırlanmış dərslərlərdən hazırkı zamanda bütünlüklə istifadə etmək təbii ki yaramazdı. Odur ki, yaranan boşluğu aradan qaldırmaq üçün mənəvi məsuliyyət ilk növbədə aidiyyəti sahələr üzrə çalışan ziyalıların və mütəxəssislərin üzərinə düşürdü.

Zabit Məmmədov və Nadir Abdullayevin müəllifliyi ilə yazılmış “Nitq mədəniyyətinin əsasları” kitabı mövcud sahədə yaranmış boşluğun aradan qaldırılmasında əhəmiyyətli rol oynayacaqdı. Müəllifin xeyli sayda ədəbiyyatdan istifadə etməklə sanballı bir dərslər vəsaiti hazırlayırlar. Kitabda nitq mədəniyyətinin yaranması və inkişafı haqqında kifayət qədər maraqlı məlumatlar verilmişdir.

Dərslər vəsaiti ilə bağlı F. Paşayevin “Azərbaycan” qəzetinin 28 fevral 2006-cı il tarixli nömrəsində geniş məqalə çap olunub. Həmin məqaləni olduğu kimi diqqətinizə çatdırırıq.

“Nitq mədəniyyətinin əsasları”

Nadir Abdullayev və Zabit Məmmədovun müəllifliyi ilə çap olunmuş bu kitab ali məktəb tələbələri, nitq mədəniyyəti və nəqliyyat sənəti ilə maraqlanan geniş oxucu kütləsi üçün ən gərəkli vəsaitdir.

Məlum olduğu kimi, xalqımızın müstəqillik və suverenlik əldə etməsinə qədər, xüsusən sovet dövründə Azərbaycan dili formal şəkildə dövlət dili hesab edilmiş, dilimiz Konstitusiyada təsdiq edilən hüquqa, imtiyaza malik olmamışdır. Və yalnız respublikamız dövlət müstəqilliyi əldə etdikdən sonra ana dilimiz həqiqi mənada, əməli şəkildə dövlət dili hüququ qazadı. Müstəqilliyimizin sonrakı illərində isə ümummilli liderimiz Heydər Əliyev Azərbaycan dilinin Konstitusiyaya

hüququnun həyata keçirilməsinə, onun inkişafına, tətbiq dairəsinin genişləndirilməsinə xüsusi diqqət və qayğı göstərmişdir. Dahi öndərin 18 iyun 2001-ci ildə “Dövlət dilinin tətbiqi işinin təkmilləşdirilməsi haqqında”, 2 yanvar 2003-cü ildə “Azərbaycan Respublikasında dövlət dili haqqında” qanunların tətbiq edilməsi barədə fərmanları bu qayğının parlaq təzahürüdür.

Azərbaycan dili hazırda sözün əsl mənasında, dövlətimizin rəsmi dilidir, geniş və şəriksiz ictimai ünsiyyət vasitəsidir. Elmi, siyasi, fəlsəfi fikirləri ifadə etmək, bədii, publisistik təfəkkürün gözəl nümunələrini yarada bilmək baxımından dilimizin imkanları başqa dillərlə müqayisədə xeyli genişdir. Onu da qeyd edirəm ki, müstəqil dövlətdə yaşadığımız indiki dövrdə hərtərəfli inkişaf etmiş şəxslərin tərbiyə olunması tələbi dil mədəniyyətini vacib məsələ kimi qarşıya qoyur və bu iş inkişafımızın ümumi ahəngi ilə bağlı olaraq indi daha böyük maraq doğurur. Cəmiyyət üzvlərini bir-birinə bağlayan həyat tərz, yüksək şüur, düşüncə, mənəvi yaxınlaşma, dostlaşma, mehribanlıq və s. kimi yüksək milli keyfiyyətlər məhz indi nitqimizin düzgünlüyü və gözəlliyi qeydinə qalması həmişəkindən daha kəskin şəkildə qarşıya qoyur. Məhz buna görə də ali məktəblərin çoxunda “Nitq mədəniyyətinin əsasları” adlı fənn tədris olunur. Bu fənnin tədris məqsədi tələbələrdə öz fikirlərini həm yazılı, həm də şifahi formada düzgün, aydın, məntiqi, yığcam, səlis, zəngin, canlı, sadə, anlaşıqlı bir şəkildə ifadə edə bilmək bacarıq və vərdişlərini yaratmaqdır. Qeyd edək ki, nitq mədəniyyəti probleminə həsr edilmiş çoxsaylı elmi-tədqiqat işlərinə baxmayaraq, hələ də bu sahəyə dair mükəmməl bir dərslik hazırlanıb istifadəyə verilməyib. Lakin Nadir Abdullayev və Zabit Məmmədovun müəllifliyi ilə çap olunmuş və Təhsil Nazirliyi tərəfindən dərs vəsaiti kimi təsdiq edilmiş “Nitq mədəniyyətinin əsasları” kitabı bu baxımdan olduqca gərəkli vəsait hesab oluna bilər. 7 fəsildən ibarət olan vəsaitdə nitq mədəniyyətinin əsasları, problemin tədqiqatı tarixi və nitq mədəniyyətinə yiyələnməyin əhəmiyyətindən danışılır, mədəni nitqə verilən tələblər, şərtlər, nitqin ifadəliliyini təmin edən vasitələr və s. yığcam şəkildə şərh olunur. Burada, həmçinin, nəzakətli danışmaq savadlı və mədəni adamın başlıca keyfiyyəti kimi qiymətləndirilir. Bu baxımdan nitqin etik normaları ilə bağlı bir sıra fikirlər, mülahizələr söylənilir, həyati faktlar, nümunələr gətirilir.

Vəsaitdə yeri gəldikdə mədəni nitqə yiyələnməyin üsulları, yolları göstərilir, natiqlərə, mühazirəçilərə, müəllimlərə, söz sənəti ilə məşğul olan mütəxəssislərə və başqalarına məsləhətlər verilir.

Kitabda natiqlik sənətinin yaranma tarixi barədə məlumat verilərək nitq mədəniyyətinin əsl vətəninə qədim Yunanıstan olduğu qeyd edilir. Göstərilir ki, qədim Yunanıstanın ictimai-siyasi həyatındakı mübarizələr, iqtisadiyyatda baş verən irəliləyiş, elmi tərəqqi və s. ilə bağlı Afina şəhər dövlətində natiqlik sənəti inkişaf etməyə, yüksəlməyə başlayıb. Və dövrün tarixi şəraitindən qaynaqlanan natiqlik sənəti b.e.ə V və IV əsrlərdə özünün çiçəklənmə dövrünü keçib. Lisi, İsokrat, Andokid, Hiperid, Esxin, Dinarx, Likurq, Demosfen, Qorgi, Koraks, Aristotel və b. həmin dövrün görkəmli şəxsiyyətləri, alimləri, ən başlıcası isə natiqləri olublar.

Kitabda həmçinin qeyd edilir ki, natiqlik sənətinə qədim mədəniyyət tarixi olan Şərqdə də maraq yaranmış, dövrün şair və filosoflarının əsərlərində ritorika elminə insan fəaliyyətinin xüsusi növü kimi qiymət verilmişdir. Firdovsi (934-1024), Əbu Əli İbn Sina (980-1037), Sədi Şirazi (XII-XIII əsrlər) və b. əsərlərində sözə yüksək qiymət vermiş, danışq qabiliyyətinin, sözdən istifadə bacarığının insan ləyaqəti ilə üzvi bağlı olduğunu həkimanə sözlərlə, ifadələrlə oxucularına çatdırmışlar.

Vəsaitdə həmçinin Azərbaycanda natiqlik sənətinin yaranma tarixi barədə məlumat verilərək göstərilir ki, bu sənət xalqın ədəbi-estetik fikri ilə bağlı qədim və orta əsrlərdə yazıçı və şairlərin şərh, risalə, təskirə, bədii əsərlərində yaranmış, təşəkkül tapmışdır. Burada Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində nitqin, danışığın gözəlliyinə yüksək qiymət verən dahilərimizdən Nizami Gəncəvi, Məhəmməd Füzuli, Saib Təbrizinin adları xüsusilə qeyd olunur. Kitabda eyni zamanda XIX-XX əsrlərdə yaşayıb-yaratmış sənətkarlardan, nəzəriyyəçilərdən, natiqlərdən bəhs olunaraq M.Ş.Vazeh, M.F.Axundov, A.A.Bakıxanov, Q.Zakir, M.Ə.Rəsulzadə, F.X.Xoyski, N.Nərimanov, S.Vurğun, X.R.Ulutürk və başqalarının adları bu sahənin ən görkəmli nümayəndələri kimi sadalanır.

“Nitq mədəniyyətinin əsasları” kitabında ulu öndərimiz Heydər Əliyevin də adı zamanənin ən görkəmli natiqlərindən biri kimi çəkilir: ***“Yüksək kübarlıq, ziyalılıq etalonu olan Heydər Əliyev həm də bənzərsiz natiq idi. O, müdrik, ağıllı qərarları ilə yanaşı, danışığı, nitqi ilə də bu dilin keşiyində duran bənzərsiz insan, böyük müttəffəkir və alim idi. Onun nitqlərində natiqlik sənəti özünün ən yüksək zirvələrinə ucala bilmişdi. Heydər Əliyevin ağıllara, düşüncələrə asanlıqla yol tapa bilən çıxışları, nitqləri, məruzələri adamları vətəndaşlıq həmrəyliyinə, mənəvi-siyasi birliyə, milli dövlətçiliyimizin möhkəmləndirilməsinə, suverenliyimizin qorunub-saxlanmasına səsləyir, Vətən övladlarını ana yurda məhəbbət ruhunda tərbiyə edirdi”***.

Kitabda nitq mədəniyyəti üzrə aparılan işlərdə ciddi dönüş yaradılmasının vacibliyi vurğulanır və bu baxımdan müasir təlim texnikasından, xüsusən, elektro-akustik texnikadan istifadə edilməsi tövsiyə olunur.

Ümid edirik ki, bu kitab ali məktəb tələbələri, nitq mədəniyyəti və natiqlik sənəti ilə maraqlanan geniş oxucu kütləsi üçün ən gərəkli vəsait olacaq.

F.Paşayev

Zabit müəllim “Klassik aşiq poeziyasının dili” mövzusunda yazdığı doktorluq işini tamamlamış və müdafiəyəyə hazırlaşır. “Klassik aşiq poeziyasının leksik-sematik xüsusiyyətləri” adlı monoqrafiyası haqqında mətbuatda gedən yazını diqqətinizə çatdırırıq.

Aşiq poeziyasının tədqiqində yeni söz

Aşiq sənəti, xüsusən də onun mühüm tərkib hissəsi olan aşiq poeziyası xalqımızın mənəvi dəyərlərinin, estetik ideallarının daşıyıcısı olmaqla bərabər,

həm də ən böyük milli sərvətlərimiz olan ana dilimizin gözəlliyini, zənginliyini yaşadan tükənməz bir xəzinədir.

Aşıq poeziyasının ayrı-ayrı görkəmli nümayəndələrinin yaradıcılığı ədəbiyyatşünaslıq, folklorçuluq baxımından hərtərəfli tədqiq olunsada, dilçilik problemləri mövqeyindən hələ kifayət qədər araşdırılmamışdır. Halbuki, aşıq poeziyası dilimizin tarixi inkişaf proseslərinin öyrənilməsi üçün ən mötəbər mənbələrdən biridir. Lakin bu vaxtadan aparılmış dilçilik, o cümlədən də dil tarixi üzrə araşdırmalar əsasən yazılı ədəbiyyat materiallarına əsaslanmış, aşıq poeziyasının tükənməz imkanlarından gərəyincə bəhrələnmişdir.

Tanınmış dilçi alim, filologiya elmləri namizədi, dosent Zabit Məmmədovun bir-birinin ardınca nəşr olunmuş iki kitabı filologiya elmimizdə müşahidə olunan bu boşluğun aradan qaldırılmasına xidmət edir. “Klassik aşıq poeziyasının leksik-sematik xüsusiyyətləri” (2006) və “Klassik aşıq poeziyasının fonetik və qrammatik xüsusiyyətləri” (2008) adlı bu monoqrafiyalar həm məzmununa, həm də elmi dəyərinə görə qeyd olunan aktual vəzifənin öhdəsindən gəlməyə tamamilə qadirdir.

Dilçiliklə folklorşünaslıq elmlərinin kəsişmə xəttində dayanan bu tədqiqatlar eyni zamanda iki mühüm funksiyanın yerinə yetirilməsini təmin edir. Birincisi, aşıq ədəbiyyatının öyrənilməsində indiyəcən yol verilmiş çatışmazlıqları ortadan götürür, ikincisi isə, aşıq poeziyasının sistemli linqvistik tədqiqata cəlb olunması Azərbaycan dilinin tarixi planda öyrənilməsini daha da dolğunlaşdırır.

Aşıq poeziyasının ən zəngin klassik dövrünün (XVI-XIX əsrlər- Qurbanidən Aşıq Ələsgərə qədər) öyrənilməsinə həsr olunmuş bu əsərlərdə şeir sənətimizin bu sahəsinin dil-üslub xüsusiyyətləri filologiyamızda ilk dəfə olaraq geniş əhatəli və sistemli şəkildə tədqiq olunmuşdur.

Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı, xüsusən də onun peşəkar ədəbi yaradıcılıq sahəsi sayılan aşıq ədəbiyyatı janr və forma əlamətlərinə görə son dərəcə zəngin və rəngarəngdir. Aşıq poeziyası xalqımızın milli bədii təfəkkürünün ən səciyyəvi xüsusiyyətləri ilə yanaşı, Azərbaycan dilinin zəngin fonetik, leksik-sematik və qrammatik potensialını da özündə əks etdirir.

Z.Məmmədovun tədqiqatları bütün bu xüsusiyyətləri ciddi elmi arqumentlərlə, zəngin dil materialı əsasında açıb göstərir. Alim belə bir qənaətə gəlir ki, tarixi kökləri ilə qədim ozan sənətinə bağlı olan, bu möhtəşəm özü üzərində misilsiz inkişaf yolu keçəcək sənət meydanına ölməz bədii yaradıcılıq nümunələri çıxaran klassik aşıq poeziyası həm də dilimizin əzəmətli tarixi abidəsi kimi dəyərləndirilməlidir. Özünü xalqın bədii təfəkkürünün ifadəçisi kimi təsdiq edən aşıq, həm də şifahi xalq sənətinin çoxəsrlik inkişafı boyu cıllanaraq yüksək kamillik səviyyəsinə çatmış dil sərvətinin qoruyucusu və daşıyıcısı olmuşdur. Tarixən yazılı ədəbiyyata nisbətən daha qədim köklərə malik olan şifahi xalq ədəbiyyatı eyni zamanda yazılı ədəbi dilin təşəkkülünə və inkişafına da böyük təsir göstərmişdir. Bu qənaətlərini nəzəri mülahizə və konkret dil faktları ilə əsaslandıran müəllif göstərir ki, aşıq poeziyasının dil materiallarının ədəbi dilimizin inkişafı mövqeyindən qiymətləndirilməsi bütünlükdə ana dilimizin tarixinin elmi cəhədən öyrənilməsi imkanlarını daha da genişləndirir.

“Klassik aşiq poeziyasının leksik-sematik xüsusiyyətləri” adlı birinci monoqrafiyada Z.Məmmədov aşiq poeziyası dilinin bu cəhətlərini materialın təbitənə uyğun olaraq, “Lüğət tərkibi”, “Onomastika”, “Sematika”, “Frazologiya” kimi fəsillər üzrə araşdırmışdır. Hər bir bölmədə qoyulan problemə müvafiq olaraq, klassik aşiq poeziyasının ayrı-ayrı nümayəndələrinin yaradıcılığından son dərəcə zəngin şeir nümunələri tədqiqata cəlb olunmuşdur.

Bu kitabın elmi redaktoru AMEA-nın müxbir üzvü, filologiya elmləri doktoru, professor A.Qurbanov, rəyçiləri isə professor Ə.Tanrıverdi və professor Z.Xəlildir.

Qeyd etmək lazımdır ki, aşiq şeirinin dil xüsusiyyətlərinin araşdırılması, müəyyən mənada, hətta yazılı ədəbiyyatın dilinin tədqiq edilməsinə nisbətən daha maraqlı məzmun kəsb edir. Belə ki, canlı danışiq dilinə daha yaxın olan aşiq poeziyası dildə baş verən prosesləri daha bariz şəkildə əks etdirir və buna görə də tədqiqat üçün yazılı ədəbiyyatdan öz spesifikliyi ilə fərqlənən maraqlı və zəngin material verir.

Z.Məmmədovun bu məsələyə həsr olunmuş “Klassik aşiq poeziyasının fonetik və qrammatik xüsusiyyətləri” adlı ikinci monoqrafiyası “Fonetika”, “Morfologiya” və “Sintaksis” fəsillərindən ibarətdir.

Birinci monoqrafiyada olduğu kimi, burada da tədqiqatın elmi səviyyəsi ilə yanaşı, təhlilə cəlb olunmuş bədii materialın zənginliyi və rəngarəngliyi diqqəti cəlb edir.

Bu kitabın elmi redaktoru filologiya elmləri doktoru, professor Ə.Tanrıverdi, rəyçiləri isə prof. H.Balıyev və prof. M.Nuruyevadır.

Klassik aşiq poeziyasının yaradıcıları, canlı xalq dilinin bütün təbii imkanlarını klassik yazılı poeziyanın incəlikləri ilə məharətlə uyuşduran ustad sənətkarların yaratdığı ədəbi nümunələr son dərəcə zəngin dil keyfiyyətlərinə malikdir. Aşiq şeiri ana dilimizin fonetik, leksik-sematik, qrammatik quruluşunu, ifadə potensialını və poetik üslubiyyatının imkanlarını əks etdirmək baxımından əvəzsiz bir mənbədir. Onun bu vaxtadan dilçilik tədqiqatlarından kənarda qalması həm də dilçilik elmimizin ümumi səviyyəsinə bir məhdudluq gətirirdi.

Filologiya elmləri namizədi Zabit Məmmədovun tədqiqatları həm aşiq poeziyasının öyrənilməsi, həm də Azərbaycan ədəbi dil tarixinin mühüm bir sahəsinin ilk dəfə olaraq sistemli şəkildə araşdırılması baxımından dəyərlidir.

İlham Abbasov
“Xalq qəzeti”

Zabit Məmmədovun elmi əsərlərinin xronoloji bibliografiyası.

Monoqrafiya

1. Klassik aşiq poeziyasının leksik-sematik xüsusiyyətləri. Bakı, Avropa, 2006, 19,5 ç/v

2. Klassik aşiq poeziyasının fonetik və qrammatik xüsusiyyətləri. Bakı, 2008, 10ç/v

Dərslik

3. Azərbaycan dili təlimində ifadəli nitq (həmmüəllif). Bakı, “Maarif”, 1996, 10ç/v

Dərs vəsaiti

4. Ədəbi tələffüz üzrə çalışmalar (həmmüəllif). Bakı, 1998, 3ç/v

5. Nitq mədəniyyəti məsələləri (həmmüəllif). Bakı, 1999, 4,5ç/v

6. Müəllimin nitq mədəniyyəti (həmmüəllif) . Bakı, 2001, 10ç/v

7. Nitq mədəniyyətinin əsasları (həmmüəllif). Bakı, ADPU, 2008,21ç/v

Elmi-metodik vəsait

8. Müasir Azərbaycan dili üzrə yoxlama işlərinin yerinə yetirilməsinə dair metodik göstəriş. I hissə, 1984, 3ç/v

9. Laborator məşğələlər üçün metodik göstəriş. Bakı, 1984, 4 ç/v

10. Müasir Azərbaycan dilindən praktik məşğələlərə dair metodik göstəriş. Bakı, 1990, 3 ç/v

11. Orfoqrafiya-orfoepiya lüğəti (həmmüəllif). Bakı, 2003, 11 ç/v

12. Müasir Azərbaycan dilindən sxemlər. Bakı, 2002, 6,5 ç/v

13. Azərbaycan dili və ədəbiyyatdan testlər (həmmüəllif). Bakı, 1995, 5 ç/v

14. Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası fənni üzrə kurs işlərinin hazırlanmasına dair metodik göstəriş. (həmmüəllif). Bakı, 2012, 130səh.

Elmi məqalələr

15. S.S.Axundovun hekayələrində işlənən sinonimlər və onların üslub xüsusiyyətləri. Bakı, 1973, 0,3 ç/v

16. S.S.Axundovun hekayələrində işlənən omonimlər. Bakı, 1973, 0,4 ç/v

17. S.S.Axundovun hekayələrinin frazeoloji cəhətdən təhlil yolları. Bakı, 1981, 0,5 ç/v

18. S.S.Axundovun hekayələrinin leksik tərkibi. Bakı, 1981, 0,3 ç/v

19. “Sözün qüdrəti”, “Ulduz” jurnalı. Bakı, 1982, №6, №1, 1 ç/v

20. Azərbaycan klassik aşiq poeziyasında sinonimlər və onların üslubi imkanları. Bakı, 1987

21. Aşiq poeziyası haqqında “Ana sözü” jurnalı. Bakı, 1991, 1 ç/v

22. Gənclərə örnək olan pedaqoq-alim A.Abdullayev-90, Bakı, 1999

23. Qorqudşünaslığa töhfə “Ərən” qəzeti. Bakı. 14 oktyabr 1999

24. Klassik aşiq poeziyasının bəzi morfoloji xüsusiyyətləri. Bakı, ADPU-nun xəbərləri, 2004

25. Azərbaycan klassik aşiq poeziyasının dilində feli birləşmələrin bəzi xüsusiyyətləri. Bakı, ADPU-nun xəbərləri (humanitar elmlər seriyası), №2, 2006, səh. 127-133

26. Klassik aşiq poeziyasında işlənən ismi birləşmələrin bəzi xüsusiyyətləri. Bakı, ADPU-nun xəbərləri (humanitar elmlər seriyası), №4, 2006, səh. 255-261

27. Antonimlərin bədii nitqdə rolu (Azərbaycan nitq mədəniyyətinin problemləri). Bakı, 1988, 0,3 ç/v

28. Müəllimin nitqi və ona verilən pedaqoji tələblər. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 84 il dönümünə həsr olunmuş Müəllim Hazırlama Siyasəti və Problemləri Beynəlxalq konfransı, Bakı, 2007, səh. 370-374

29. Klassik aşiq poeziyasında fonetik dialektizmlərin bəzi xüsusiyyətləri. Pedaqoji fakültənin 50 illiyinə həsr olunmuş elmi-praktik konfransının materialları, Bakı, "Elm və təhsil", 2010, səh. 25-28

Proqramlar

Azərbaycan dili (İbtidai təhsilin pedaqogikası və metodikası fakültəsinin bakalavr şöbəsi üçün) Bakı, ADPU-nun nəşri, 2011-ci il

Zabit müəllim haqqında aforizmlər

Dos. Zabit Məmmədov alim, ziyalı, səmimi və olduğu kimi görünən bir insan idi.

*professor Yusif Məmmədov,
ADPU-nun rektoru, AMEA-nın
müxbir üzvü*

Zabit hamıya qarşı diqqətli və mehriban idi. Öz xarakterinə sadıq qalan işinə məsliyyətlə yanaşan, özü intizamlı olmaqla bərabər başqalarından da bunu tələb edərdi.

*M.S.Cəbrayilov
ADPU-nun tədris işləri
üzrə prorektoru: prof.*

Dilindən çıxardığı hər bir sözün yerini, dəyərini bilən, gözəl təşkilatçılıq bacarığına malik olan, qarşısındakı ən müərkəb vəziyyətlərdən məharətlə baş çıxardan, bütün müsahibləri ilə ünsiyyət qurmağı bacaran, müqayisəsiz xeyirxahlığı ilə diqqət çəkən Zabit müəllim Universitetimizdə hamının hörmətini qazanmışdı. Şərəflə keçirdiyi 70 illik ömrünün yarıdan çoxunu müəllim peşəsinə həsr edən, tələbələrin sevimlisinə çevrilən, xoş ünsiyyəti ilə həmkarlarının qəlbini ovsunlayan bu insan müəllimlik peşəsini ürəkdən sevir, öz üzərində həmişə çalışırdı. O, əqlabətən mülahizələri, sərrast məntiqli məqalələri ilə metodika sahəsinin öncülləri sırasına çıxmışdı.

*Nizami Xuduyev
Filologiya elmləri doktoru, professor,
əməkdar elm xadimi*

Dünyanın acısını-şirini dadan, bərkindən-boşundan çıxan Zabit müəllim sözün əsl mənasında insan, şəxsiyyət idi. İnsanlara müraciət forması, səsinin tonu, işlətdiyi ifadələr, heç kəsin xətrinə dəyməməsi, çöhrəsindəki daimi təbəssüm, müsahibini axıra qədər dinləmək, fikrinə hörmətlə yanaşmaq, düzlu, məzəli söhbətləri, zarafatları onunla təmasda olanları məmnun edər, razı salardı, lakin bununla belə o, prinsipial mövqeyindən də geri çəkilməzdi. Zabit müəllim ədalətli, ürəyində Tanrı sevgisi olan iman kamil bir ziyalı idi.

*Nadir Abdullayev
professor*

Zabit müəllim mənən, ruhən çox gözü tox, sözün həqiqi mənasında ağayana bir adam idi. Onun münasibətində, insanlara diqqət və qayğısında hər şey qarşı tərəfi təmin edən bir səviyyədə idi. “Yaşamaq – sadəcə nəfəs almaq deyil, həyatın nəfəsini duymaqdır” fikri yüzdə yüz Zabit müəllim kimi adamlara şamildir.

Buludxan Əziz oğlu Xəlilov

filologiya elmləri doktoru, professor

Zabit müəllim vicdanlı, namuslu, sözü bütöv kişilərdən idi. Çətin məqamlarda təmkinli, qürurlu olmağı bacarırdı. Onda alimliklə müəllimlik qovuşuq vəziyyətdə idi. Adı Azərbaycan dilini yaxşı tədqiq və tədris edən alimlər sırasında çəkilirdi.

Əzizxan TANRIVERDİ

filologiya elmləri doktoru, professor

Tanrı Zabit müəllimə zamanla addımlamaq, uzağı görə bilmək, məqamı dürüst anlamaq, insan-ları olduğu kimi dərk etmək kirdarı vermişdi. Mehribanlıq, səmimiyyət, təbiilik onun ruhunda, canında idi. Son dərəcə humanist, ədalətli, obyektiv, mərd və mərhəmətli insan idi. Haqsızın - haqlıya üstün gəlməsinə dözməzdi və hər vəchlə bunun qarşısını alardı.

Himalay Qasımov

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin

“Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi” kafedrasının

müdiri, filologiya üzrə elmlər doktoru, professor

Müdriklərdən biri deyir ki, biz insan deyəndə onun əxlaqını nəzərdə tuturuq. Əxlaqdan kənar insan yoxdur. Zabit müəllim yaxşı ata, yaxşı qohum, yaxşı işçi, tanınmış dilçi alim olmaqdan əvvəl yüksək, əxlaq və fəzilət sahibi idi. Onun bütün hərəkətləri əxlaqi prinsiplərə söykənirdi.

Fərrux Rüstəmov

Professor

Zabit müəllim ünsiyyətin ilk anlarından müsahibinin diqqət mərkəzində olur, qəlbinə, duyğularına, şüuruna asanlıqla nüfuz edə bilirdi. Onda ünsiyyət mədəniyyəti sanki fitri qabiliyyət, ilahi vergi səviyyəsində idi. Özü kimi sözü də bütöv olan Zabit müəllim təpədən dırnağa qədər səmimiyyət mücəssiməsi idi.

Zabit müəllim sözün həqiqi və dürüst mənasında başqalarına ziyan vurmamaq üçün ziyanı özünə rəva bilən nadir insanlardan idi.

Məhərrəm Hüseynov

Dosent

Filologiya fakültəsinin dekan müavini

Zabit müəllim hərənin yaddaşında bir cür qalıb. Mənim yaddaşında isə o daha çox "sadə", "yetim-yesirə çörək verən", səmimi və qayğıkeş bir insan kimi qalmışdır. İnsanlara qayğı ilə yanaşmaq, sadəlik və səmimilik Zabit müəllimdə yüksək səviyyədə idi və onun həyat amalına çevrilmişdi. Zabit müəllimi səciyyələndirən cəhətlərdən biri də məhz onun hər kəslə öz dilində danışmaq bacarığı idi.

*Fəxrəddin Yusifov,
ədəbiyyat və onun tədrisi
metodikası kafedrasının dosenti,
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru*

Onun həyat amalı az danışib, faydalı iş görmək, insanların yaxşı keyfiyyətlərini düzgün qiymətləndirmək, insanlara həmişə xeyirxalılıq göstərmək, sözü üzə demək, başqasının dalınca danışmamaq və s. idi.

*Allahverdi Hacıyev
ADPU-nun Azərbaycan dili və onun tədrisi
metodikası kafedrasının dosenti*

Yaşından, vəzifəsindən, cəmiyyətdə tutduğu mövqeyindən asılı olmayaraq onun insanlarla münasibəti səmimi, etibarlı və ələxsus ikiüzlülük və dostluğa xəyanət ona tamam yad idi.

*Nəsrəddin Musayev
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji
Universitetinin Baş mühasibi*

Zabit müəllim bir alim, dekan müavini kimi də tam yerində idi. Hafizəsi, oratorluğu, təşkilati işgüzarlığı, tələbələrə doğma münasibəti onun mükəmməlliyindən xəbər verirdi. Nitq mədəniyyətinə dair tədqiqatı ilə onun nitqi arasında bir təbii və elmi müvazilik var idi.

Adil Baliyev
Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası
kafedrasının baş müəllimi

Zabit müəllim insanlıq yükünü cismani ömrünün axırına qədər ləyaqətlə daşıyan insanlardandır. Onun şəxsi keyfiyyətlərini xatırlamaqla əsl insan xarakterinin bütün cizgilərini özündə cəmləşdirdiyini görmək mümkündür. Zabit müəllim dünyada ən böyük nemətə sahib olan xoşbəxt insanlardandır.

Nizami Süleymanov
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
“Azərbaycan tarixi” kafedrasının dosenti

Zabit müəllim mənim qəlbimdə xeyirxah, vətənpərvər və gələcək nəsillərə örnək olan şərəfli ömür yaşamış bir insan, bir ailə başçısı kimi yaşayır.

Əyyubov Əlirza

Zabit müəllim çox saf, ürəyi təmiz, sadə, eyni zamanda ciddi bir insan idi. Dediği hər bir sözün üstündə duran, dostlarına qarşı sadıq və mərd olub. Onun gözəl xüsusiyyətlərindən biri də onun təbiiliyi idi. Yəni cəmiyyətdə, kollektiddə necə varsa ailədə də eyni xasiyyətə malik idi.

Həyat yoldaşı Qeysər xanım

Zabit müəllim ziyalı olmaqla bərabər insanlarla münasibətində çox sadə idi. O, öz torpağını sevən, elinə-obasına yüksək qiymət verən şəxs idi. O, harada olurdusa oranın mühitinə şənlik qatırdı. Həyatda yaşamağı və bunu insanlarla bölüşməyi sevirdi.

Qayın Ədalət Süleymanov.

Müəllimlik dünyada ən çətin, lakin həm də ən şərəfli gözəl peşədir. Müəllim öz xalqı, vətəni, millətinin gələcəyi üçün qəlbini məşəl kimi yandıran, varını, dövlətini on minlərlə tələbənin yetişməsində görən bu yolda şəxsi məhrumiyyətlərinə dözən fədakar insan olmalıdır. Müəllim zəkalarda, qəlblərdə, müqəddəslik toxumu səpən bir qüvvə olmalıdır. Zabit müəllim məhz belə ziyalılardan idi.

Gəlini Mehparə.

O, mənim üçün ən böyük varlıq və ən əziz, yaxın ,səmimi, mehriban, dərdlərimin çarəsi olan dostum idi.O, tək mənim yox bütün onu tanıyanların məsləkdaşı,yol göstərən idi.

*Şahməmmədov Möhübbət
Əlibaba oğlu (bacısı
oğlu)*

Elm yə qələm sahiblərinin insana, həyata dünyaya baxışı məhz sözdən gəlib keçir. Əmim Zabit sözü duyan, sözlə insan kimi rəftar edən,sözə məhəbbətlə yanaşan, sözdə öz istəyini tapa bilən bir insan kimi tanımışam. Çünki Zabit əmim duyub düşündüklərini, özünə yaxın və doğma olan sözə çevirməyi bacarırdı. Məncə, belə xoşbəxt alimlər arasında ədəbiyyata və sənətə öz qanı, canı ilə xidmət göstərənlərdən biri elə Zabit müəllim idi.

*Qardaşı oğlu - Alik Məmmədov
Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Respublika Gənc Turistlər və Diyarşünaslıq
Mərkəzinin direktoru*

Yazarkən fikirləşirəm!!! Görəsən belə ikinci şəxs ola bilər? O, qızıl kimi bir insan idi. Onu heç vaxt, heç bir an olsa belə unutmaq olmaz! Çalışacağam ki, babama bənzəyim! Ancaq çox yəqinki nə qədər də çalışsam onun kimi ola bilmərəm! Allah sənə rəhmət eləsin babacan! Bu kiçik dünyanın böyük şəxsiyyətlərindən biri də sənsən! Babacan sən dünyanı dəyişəndən sonra bir şeir yazdım! O şeirində bir bəndi məhz budur:

Hamı ağlaş qurub, hamı yas qurub,
Hamı səni sevib, səni qoruyub.
Axar çaylar durub, sellər quruyub.
Dağ kimi dağlar da əriyib gedib,
Baba açılmamış qönçələr belə,
Sənin yoxluğunda solub gediblər!

Nəvəsi Almaz Teymur qızı.

Əmim mənim üçün tək-cə yaxın qohum deyildi, həm də atamla yanaşı tutduğum, bərabər hörmət etdiyim, hətta Allahın yaratdığı ən gözəl qəlbli insanlardan biri idi. Əmim bizim üçün pərəstiş ediləcək bir insan idi.

*Ramiz Cavad oğlu
Məmmədov - Qardaşı oğlu*

Zabit müəllim zəhiri görünüşcə çox ciddi görünməsinə baxmayaraq, daxilən çox mehriban, səmimi, tələbələrə öz doğma balası kimi sevən xeyirxah insan idi.

Nuriyeva Esmira

Pedaqoji fakültənin II kurs, 203- cü qrup

tələbəsi, eyni zamanda qrup nümayəndəsi

Zabit gözəl ailə başçısı idi.

Təbiət ondan heç nəyi əsirgəməmişdi. Ağılı, kamalı, səxavəti, mehriban, həlim xasiyyəti və bütün bunlarla yanaşı gözəl xarici görünüşü var idi Zabit müəllimin. Üzündən heç zaman əskik olmayan təbəssümü, şirin danışığı, ölçülüb-biçilmiş davranışı sanki taleyin ona bəxşeyişi idi. Bu keyfiyyətlərə malik olan bir gəncin ətrafında həmişə qızlar dolaşardı, hər biri onun diqqətini cəlb etməyə çalışır, onun sevgilisi olmağı arzulayardı.

O zaman institutda yenicə müəllim işləməyə başlamış Zabit də artıq evlənmək haqqında düşünürdü. Günlərin bir günündə o, öz seçimini də edir. Tələbələrinin içindən Xədicə adlı bir qıza könül verir.

1969-cu ildə İsmayılıda iki gün, iki gecə davam edən çox gözəl bir toy məclisi qurulur.

Zabitin yaxın dostu olan, məşhur tarzən Firudin Ələkbərov o vaxtlar çox sevilən xanəndələri Əbülfət Əliyevi və Baba Mirzəyevi (Baba Mahmudoglu) toyu idarə etməyə dəvət edir. Toyun birinci günü Ə.Əliyev, ikinci günündə isə Baba Mirzəyev çalıb oxuyur. Bəlkə də Diyallı kəndi indiyə qədər belə bir toya şahidlik etməmişdi. Bəlkə də elə bu toyda Zabit gözə gəldi...

Çox keçmir Xədicə xanım Zabitə iki gözəl oğul bəxş edir. Zabit birinci oğluna üzünü görmədiyi atası Teymurun adını verir, ikinci oğlunu Seymur adlandırır. Günlər keçir Zabitin uşaqları böyüyür. Lakin bu xoşbəxtlik uzun sürmür. Xədicə müalicəsi mümkün olmayan xəstəliyə düşər olur. Zabit Xədicəni aparmadığı yer, göstərmədiyi kəkim qalmır, bütün cəhdləri boş keçir.

1987-ci ilin yayında Xədicə xanım Zabitə həmişəlik tərk edir. O, uşaqlarına həm ata, həm də ana olur. Anası Əminə xanım, qardaş və bacıları nə qədər təkid etsələr də evlənmir.

Lakin günlərin birində tale onu Qeysər xanımla qarşılaşdırır. Bu təsadüf həm Zabitin, həm də Qeysər xanımın taleyini dəyişdirir.

Öz karyerası ilə məşğul olduğundan Qeysər xanım indiyə qədər ailə qurmaq haqqında fikirləşmirdi. Bəlkə də bu təsadüf Qeysər Zabit ittifaqının təməli üçün bir zəruriyyət idi.

Sən demə yenidən sevmək olarmış! Bu sevginin nəticəsi olaraq 1991-ci ildə Zabit müəllim Qeysər xanımla ailə həyatı qurur. Bu izdivac Zabit müəllimin həyatını tamamilə dəyişdirir.

Daxili aləmi də xarici görünüşü qədər gözəl olan Qeysər xanım Zabitə tək-cə həyat yoldaşı, ömür gün yoldaşı olmur, Zabitin öz sözləri ilə desək “Qeysər onun ən yaxın dostu, məsləhətçisi, sirr yoldaşı və uşaqlarının anası” olur. Zabit, öz həqiqi “yarısını” məhz Qeysər xanımda tapır, bütövləşir.

Qeysər xanım da həm Zabitin, həm də onun uşaqlarının qoruyucu mələyinə çevrilir. Zabitin qardaşı Cavad müəllim “Kaş Qeysər Zabitə bir 20 il bundan əvvəl rast gələydi” sözlərini boş yerə deməmişdi. Qeysər Zabitin tək-cə həyatını dəyişdirmir, onun elmi işlərini davam etdirməsinə şərait yaratmaqla yanaşı, qohumlar, dostlar arasında körpü yaradır və bu körpünün möhkəm, davamlı olmasını təmin edirdi.

Zabit yaxşı ata idi. Hər iki övladına təhsil vermişdi, onları ev-eşik sahibi etmişdi.

Zabit yaxşı baba idi. Birinci nəvəsi dünyaya gələndə sevincindən quş tək uçurdu. Özünün qızı yox idi. Teymurun qızı Almaz sanki onda qız övladına qarşı olan məhəbbəti daha da artırmışdı. Onun nəvəsi Almaza olan sevgisini görən şair O.Rza Almaz üçün şeir də yazmışdı. Zabit Almazın ad günlərini bir bayram kimi qeyd edirdi. Qeysər xanım ilə birlikdə ona hədiyyələr alar, hətta qəzet vasitəsi ilə onu təbrik edərdi.

Zabit müəllim kiçik oğlu Seymurla ata-oğul münasibətindən başqa həm də yaxşı dost idi. Seymur Dubay şəhərində yaşayırdı. Bəlkə də arada olan bu məsafə onlar arasında dost münasibəti yaratmışdı. Seymurun iki övladı var idi. Qızına anası Xədicənin adını vermişdi, oğlunu İslam adlandırmışdı. Zabit hər gün onlarla əlaqə saxlayar, telefonla danışardı, görüşləri zamanı günün çoxunu nəvələri ilə keçirərdi.

Zabit yaxşı qaynata idi. Gəlinləri Mehparə və Naidəni öz qızları kimi sevirdi. Gəlinlərlə müraciəti, söhbəti çox doğma və səmimi idi. Gəlinlər də Zabitə öz ataları kimi sevir, ona ərklə müraciət edir və ürək sözlərini çəkinmədən ona deməyi bacarırdılar. Bu münasibət əlbəttə boş yerə deyildi, bu Zabit müəllimin səmimiyyətinin nəticəsi idi.

Zabit müəllim yaxşı dayı, yaxşı əmi idi. Bacısı oğlu Məhəbbət, qardaşı oğlanları Alik və Ramiz həmişə fəxr edirdi.

Bacı və qardaşı uşaqları da həmişə ona oxşamağa çalışır, ondan məsləhət alardılar.

Zabit evin son beşiyi idi. Kiçik olmasına baxmayaraq qohumları onu özlərinə ağsaqqal seçmişdilər. Bacı və qardaşları məclislərinin başında onu otuzdurur, onunla məsləhətləşərdilər. Zabit də ömrünün sonuna qədər bacı və qardaşlarına arxa durar, onların ailələrinin daima qayğısına qalar, uşaqlarını tez-tez evinə dəvət edərdi. Yeyib içərdilər və Zabit müəllim həmişə onlara bir-birinə qarşı mehriban, diqqətli olmağı, bir-birlərinə dayaq olmağı, bu ənənələri öz övladlarına ötürməyi tövsiyə edərdi.

Zabit yaxşı kürəkən, yaxşı yeznə idi. Qaynatası Süleyman müəllimi həmişə yüksək qiymətləndirər, onu nümunəvi ata adlandırırdı.

O, Qeysər xanımın qardaş və bacılarına ehtiramla yanaşardı. Qayınları Zabit müəllimə hörmət edər, onunla məsləhətləşər, bir-birlərinə dost münasibəti göstərərdilər.

Zabit müəllim vəfalı həyat yoldaşı, yaxşı ər idi. Qeysər xanım onun şirin sözü idi. Bülə bir deyim var, ən xoşbəxt kişi odur ki, səhər işə, axşam evə tələsiyir. İş yeri Zabit müəllimin ikinci evi idi. Günün çox hissəsini işdə keçirən Zabit müəllimi iş yerində gözləyənlər, onun üçün darıxanlar, onu sevənlər var idi. Onlar həm də çox idilər. İnsan var onun varlığı ilə yoxluğu bilinmir, gözə görünməyə yada düşmür də. Zabit müəllimin bircə anlıq yoxluğu gözə görünməməsi onun yoxluğunu hiss etdirirdi.

Zabit müəllim işdən evə tələsiyən kişilərdən idi. Evində onun yolunu səbirsizliklə gözləyən, ayaq səslərindən tanıyıb qapını üzünə açan, sevimli,

mehriban həyat yoldaşı gözləyirdi. Evdə onun üçün hər cür komfort yaradan Qeysər xanım Zabitin başına pərvanə kimi dolanar, uşaq kimi nazınnan oynayardı. Zabit müəllimin ailəsinə yaxın bir adam kimi mən bunları bilirdim. Hər kişiyyə nəsib olmayan bu xoşbəxtlik gec də olsa Zabit müəllimi tapmışdı. Zabit müəllim də bunları görüb, dəyərləndirən bir ər idi. O, qeysər xanımın bütün arzularını gözündən oxuyan, onu sözsüz başa düşər, bütün istəklərini sözsüz yerinə yetirərdi, hətta onun üçün sürprizlər etməyi çox sevərdi. Bir dəfə Qeysər xanımın ad günündə ona gözlənilməz bir hədiyyə də etmişdi. Bu belə olmuşdu. Zabit müəllim rəssam dostu Sultanla görüşüb ona həm özünün, həm də Qeysər xanımın şəklini verib ikisinin birlikdə portretini işləməyi xahiş etmişdi. Bir istirahət məkanında Qeysər xanımın 50 illik yubileyi qeyd olunurdu. Zabit müəllim öz hədiyyəsini təqdim etdikdə həm Qeysər xanım, həm də qonaqlar təəccübünü gizlədə bilməmişdi. Yağlı boya ilə işlənmiş tabloda Zabit müəllim Qeysər xanımın başı üstündə dayanmışdı. Sanki bu şəkillə o öz xoşbəxtliyini hamıya bildirmək istəyirdi. Bu gözəl rəsm əsəri indi də Zabit müəllimin evini bəzəyir.

Qeysər xanımın sözləri ilə desək Zabit müəllim Qeysər xanımın həyatının mənası idi. Ömrünün son anınadək onu tək qoymayan vəfalı həyat yoldaşı, məsləhətçisi və sirr yoldaşı idi.

Zabit müəllim ailəsinin, övladlarının, qohumlarının yaddaşlarında, xatirələrində həmişə vəfalı həyat yoldaşı, əziz ata, mehriban baba, sevimli əmi, dayı kimi, yaxın dost kimi yaşayacaq və xatırlanacaq.

Zabit müəllim doğmalarının xatirələrində

Həyat yoldaşı Qeysər xanım

O mənim həyatımın mənası idi.

Sən mənim qəribə qismətim, payım
Gündüzlər günəşim, gecələr ayım.
Güneydə quzeyim, qışda yazımsan
Sən mənim həmişə əl çatmazımsan.

B.Vahabzadə.

Artıq hər günü bir ilə bərabər neçə aydır ki, Zabit müəllim bizimlə deyil. Buna inanmaq istəməsək də bu acı bir həqiqətdir. O qədər həyatsevər, o qədər ailəcanlı bir insanın bizi nə vatsa tərk edəcəyini ağıma belə gətirə bilməzdim.

Pəri xanım Zabit müəllim haqqında xatirə kitabı yazmaq istədiyini mənə deyəndə bir anlıq tutuldum, nə deyəcəyimi bilmədim. Çünki bu Zabitin məndən istədiyi son xahişi, arzusu idi. Son vaxtlar nədənsə tez-tez öləndən sonra onun haqqında xatirə kitabı yazmağımı xahiş edirdi. Mən isə “ay Zabit bu nə sözdür, nə ölüm ölüm salmışsan “ deyirdim. Ancaq nə biləydim ki... Və onun son arzusunun gözlənilmədən Pəri xanımın reallaşdırmaq istəməsi məni sevindirməklə bərabər həm də kədərləndirdi. Mən bircə söz deyə bildim: Pəri xanım bu Zabit müəllimin arzusu idi.

Biz Zabit müəllimlə gec ailə qurmuşduq. Öz kariyeramla məşğul olduğumdan ailə qurmaq haqqında düşünmürdüm. Təsadüf bizi qohumlardan birinin ad günündə Zabit müəllimlə görüşdürdü. Mənə onun alicənab, yüksək mədəniyyətə malik, eyni zamanda subay olduğunu bildirdilər. Bəlkə də bu təsadüf mənim taleyimin bir qisməti imiş. Zabit müəllim çox saf, ürəyi təmiz, sadə, eyni zamanda ciddi bir insan idi. Dediği hər bir sözün üstündə duran, dostlarına qarşı sadıq və mərd olub. Onun gözəl xüsusiyyətlərindən biri də onun təbiiliyi idi. Yəni cəmiyyətdə, kollektidə necə varsa ailədə də eyni xasiyyətə malik idi.

Zabit müəllim işlədiyi kollektivi özünə çox doğma sayırdı. Universiteti özünün ikinci ailəsi hesab edirdi. Ankarada ölümündən bir neçə gün qabaq evə hazırlaşırıdılar. Bakıya çatanda görəcəyimiz işləri planlaşdırırdılar. Dedi Qeysər bir qazan “PİP” yarpağından dolma da hazırlayarsan. İşdə kollektivlə qayıtmağımızı qeyd edərik. Lakin sən saydığını say gör fəlak nə sayır deyiblər...

Zabit işinə çox məsuliyyətlə yanaşardı. Saatlarla oturub işləyərdi. Fikrini başa çatdırmasa ayağa qalxmazdı. Sonra isə baxmayaraq ki mən başqa sahədə çalışırdım yazdıqlarını mənə ötürüb “oxu gör necə yazmışam” deyər uazılarına mənim münasibət bildirməyimi xoşlayardı. O səliqəli geyinməyi və səliqə səhmanı çox sevirdi. Hər gün işə gedəndə evdən birgə çıxardıq. Lakin mən evə ondan tez qayıdırdım. Zabit işdən qayıdanda qapı ağzında onu qaşılamağımı çox sevirdi.

Mən onu addım səslərindən tanıyırdım. Və zəngi çalmamış qapını onun üzünə açırdım. O evdə olduğu günləri ən gözəl istirahət hesab edirdi.

Zabit müəllim mənə ailələrindən, çətin keçən uşaqlıq illərindən, anası Əminə xanımın onları necə əziyyətlə saxladığından danışardı. O anasını həddindən çox sevirdi. Və deyirdi yəqin ki heç zaman anamın əziyyətini, bounu qaytara bilmərəm. Anası sağ olan zamanlar hər həftənin sonunda kəndə gedirdik. Maşın kəndə yaxınlaşanda onun uşaq kimi necə sevindiğini, anasının yanına necə tələsdiyini görürdüm. Zabit müəllim bacı və qardaşlarını da çox sevirdi. Həmişə onlara baş çəkir, daima bacı və qardaşlarının ailələrinin qayğısına qalırdı. Ailənin son beşiyi olmasına baxmayaraq bacı və qardaşlarının məclisinin başında oturardı. Bütün qohumlar onu özülərinə ağsaqqal seçmişdilər. Bacı və qardaşlarının uşaqlarını tez-tez evimizə dəvət edər, onları bir yerə toplayar, bir-birinə həmişə dayaq olun deyər məsləhət verərdi. Zabit müəllim Məhəbbətlə, qardaşı oğlanları Alik və Ramizlə fəxr edər, hər bir işdə onlarla məsləhətləşərdi. Onun qohumlarla əlaqələrə xüsusi münasibəti var idi. Bu münasibətin mənim qohumlarıma olan rəftarında da görürdüm. Zabit müəllimin mənim ailəmə də hörməti var idi, mənim qardaşlarımla möhkəm dostluq edirdi. Atam üçünə həmişə “mən ata görməsəm də Süleyman müəllim mənim nəzərimdə ən nümunəvi atadır” deyirdi. Zabit müəllim qohum-əqrabanın bütün cavanları ilə çox səmimi münasibət yaratmışdı. Zabitin qəfil ölümü bu cavanların hər birini sarsıtmışdı.

Zabit müəllim ailəcanlı insan idi. O övladlarını, nəvələrini hədsiz çox sevirdi. Teymur və Seymurun toylarını edəndə onun necə sevindiğini gözlərindən oxuyurdum. Zabit müəllim kiçik oğlu Seymurla həmişə dost kimi danışdı. Zabitin xəstəliyi ilə əlaqədar birinci dəfə Ankarada olanda Seymurun Dubaydan bizim yanımıza gəlişi onu çox sevindirmişdi. O mənə “Qeysər sən indi dincəl, daha həkimlərin dalınca Seymur qaçar” dedi. Xəstaxanadan mehmanxanaya qayıdan kimi Seymura kompyuteri aç Xədicə ilə İslamla daşım deirdi. Biz Dubayda Seymurgildə olanda da bütün vaxtını Zabit nəvələri Xədicə və İslamla keçirirdi. Yorulana qədər onlarla uşaq kimi oynayırdı. Zabit ilk nəvəsi Teymurun qızı Almazı çox sevər onunla fəxr edirdi. Almazın bütün ad günlərini təbiətin qoynunda keçirər, onunla böyük qız kimi söhbət edərdi. Hansı gün telefonla danışmasa “Almaz babanı yaddan çıxarmısan?” deyirdi. Zabit Almazın gələcəkdə onun davamçısı olmasını arzulayıdı və deyirdi “Almaz sən mənim yolumu davam etdirsən kitabxanamı sənə verəcəm”. Zabit müəllim gəlinləri Mehparə və Naidəni doğma qızı kimi sevirdi. Onlarla söhbəti, müraciəti çox doğma və səmimi idi. Teyurun və Seymurun ailələri demək olar ki, çox tez-tez birlikdə bizdə olardılar. Həmin gün Zabit öyrünün ən sevincli günlərini yaşayırdı.

Zabit doğulduğu torpağa bağlı bir insan idi. Hər il məzuniyyətinin bir hissəsini mütləq kənddə qardaşı Cavad müəllimin yanında keçirirdi. Onda yaşamaq eşqi çox güclü idi. Kəndə gedəndə evdə az oturur, vaxtının çoxunu meşələrdə, bulaq başında təbiətin qoynunda keçirərdi. O qədər şən, mehriban insan idi ki, hamı onunla gəzməyə getməyi sevirdi. Və gəzməyə gedəndə bizi bütöv bir ordu, başda qardaşı Cavad müəllim, onun həyat yoldaşı Fərqiyyə xanım olmaqla evdə kim vardısı müşayət edirdi.

O dostları ilə də tez-tez doğulduğu Diyallı kəndinə gəzməyə gedərdi. Yadımdadır Teymurun toyunda rəhmətlik professor Həsən Baliyev çox gözəl çıxış etdi və dedi Zabit bizim üçün o qədər doğma, o qədər əzizdir ki, hətta onun doğulduğu İsmayilli rayonunu rayonumuz hesab edirik. Və zarafatla əlavə etdi ki, institutun çox müəllimləri özünü İsmayilli rayonundan hesab edir. Mən də Zabitin 70 yaşını təbiətin qoynunda keçirməyi arzu etmişdim. Çox heyif o 70 yaşına çatmadı.

Zabit müəllimin gözəl insani keyfiyyətlərinin nəticəsi idid ki. Türkiyənin Ankara şəhərində istər yaşadığı mehmanxananın rəhbərlik və işçiləri tərəfindən, istərsə də müalicə olunduğu Hacettepe xəstəxanasının həkimləri tərəfindən xüsusi qayğı ilə əhtə olunmuşdu. Mehmanxana işçiləri onun necə bi əfəndi insan olduğunu söyləyirdilər və bəziləri onu özlərinə mənəvi ata götürmüşdülər.

Bizim ailə həyatımızda az da olsa inciklik olmamışdı. Bunun səbəbi bir-birimizi tam başa düşməyimiz, aramızda olan hörmət və istək olmuşdu. Zabit həmişə mənə deyərdi Qeysər sən mənim gözəl həyat yoldaşım olmaqla bərabər həm də həyatda ən etibarlı dostumsan. Zabit müəllim mənim üçün əziz adam idi. Ailə qurduğumuz vaxtdan ömrünün sonuna qədər bir gün də ayrı yaşamamışdıq. O həyatının ən çətin anlarında mənimlə məsləhətləşərdi. Zabit müəllim özünün yüksək mədəniyyəti və intellektual səviyyəsi ilə mənim iş kollektivimin arasında böyük hörmətə malik idi. Onun xəstələndiyini eşidəndə bütün qohumların və onun iş yoldaşlarının nə qədər narahat olduğunu və ona necə qayğı ilə yanaşdıqlarını gördüm. Göstərdikləri qayğı və ehtirama görə universitet rəhbərliyinə, onun yaxın dostlarına xüsusən Nəsrəddin müəllimə, Soltan müəllimə, Fərrux müəllimə, qohumlardan Ramizə, Ədalətə, Alikə, Ülviyə, Məhəbbətə minnətdarlığımı bildirirəm. Teymura Semura sağ ol deyirəm. Atasına göstərdiyi qayğıya görə Seymura ayrıca sağ ol deyirəm. Mən pedaqoji fakültənin kollektivinə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Onlar 40 gün evimizdə yas mərasimində iştirak etməklə bərabər, hər cümə axşamı günü universitetdə Zabit müəllimə anım günü keçirmişlər.

Zabit mənim həyatımın mənası idi. Mən ömrümün sonuna qədər ona qayğı göstərməyə hazır idim, tək o məni həyatda tək qoymasın. Amma neynəmək olar İlahinin işidir. O məni Hacettepe xəstəxanasında tək tənha qoydu və əbədi olaraq gözlərini yumdu. Mən Ankarada möcüzə, batmaqda olan günəşin doğmasını gözləyirdim. Hələ də gözlərim qapıya dikilib. Onun addım səslərini, qapıya çatanda gəlişini xəbər verən “siqnalını”, öskürək səsinə eşitmək istəyirəm. Amma o addım səsləri. O “siqnal” artıq xəyala çevrilib. Hər gün qəbrini ziyarət edirəm, xəyalı ilə söhbət edib dərdləşirəm. Hər dəfə onu ziyarət edəndə qulağıma sanki bir səs deyir mən həmişə sənirləyəm.

Zabit müəllim haqqında xatirə kitabı hazırlayan Pəri xanıma, onun haqqında dəyərli sözlər yazan qohumlara. Ziyalıları, universitetin professor-müəllim heyətinə, pedaqoji fakültənin əməkdaşlarına ailəmiz adında dərin minnətdarlıq bildirir, Zabit müəllimlə bərabər onların da dünyasını dəyişənlərinə Allahdan rəhmət diləyirəm.

Xoşbəxtəm ki Zabitin oğluyam.

Atam haqqında mən çox şey deyə bilərəm amma mənə deyilənlər bəslətməz. Ən birincisi o ailəsini sevən bir ata olub və onun yoxluğunu sözlə ifadə edə bilmirəm. Həmişə mənə və qardaşıma düzgün olmağı tövsiyə edərdi. Yadımdadı mən məktəbdə aşağı siniflərdə oxuyarkən, biza atalar sözləri yazmaq üçün ev tapşırığı verilmişdi. Hərə mənə bir atalar sözü deyirdi, amma atamın mənə dediyi atalar sözü heç yadımdan çıxmır. Hər zaman xatırlıyıram: "Ac ol, amma kişi ol!" İndiyənə kimi o səhnə gözümün önündədi. Mən böyükkən də onun yadına salardım bu səhnəni.

Atam bizim kəndi çox sevərdi və mən kiçikkən hər yay biz kəndə gedərdik, həyətdə böyük tut ağacı var idi. Onun altında oturmağı xoşlardı. Zabit Müəllim "yeyib-içməyi" sevərdi, hamını başına yığar Lahıca, Garanohura, Badoya, Əmrəkiya və başqa-başqa yerlərə aparardı. Gülümsünərək deyərdi: "Bizə qalan elə bu olacaq." Həmişə mənə öz uşaqlığından danışardı, qışda ayağıyalın məktəbə getməyindən, odun daşımağından və yadıma gəlir mənə deyirdi ki, mən tələbə ikən yay ayaqqabısı ilə bütün fəsilləri keçirirdim. Uşaq ikən çox əziyyət görmüşdü, ona görə də bizi əziyyət çəkməyə qoymamışdı.

İşlədiyi universitetə tez- tez gedərdim və şahidi olduğum bir şey də yadıma düşdü, həmişə kasıb tələbələrə kömək edədi, deyərdi onları görəndə öz tələbəliyim yadıma düşür.

Çox diqqətli, ailə və qohum sevən bir insan idi. Hamının ad günlərini yadda saxlar və təbrik edərdi. Bayramlarda istərdi hamı yanında olsun. Mən Ərəb əmirliklərində yaşarkən əgər hər həftə zəngləşməsəydik özü zəng vurardı və zarafatla deyərdi: - konturun yoxdusa de yükləyim. Əlbətdəki söhbət puldan getmirdi. Bir şeydə yadıma düşdü, mən hər dəfə Azərbaycana gələndə atama deyərdim: - Ata, mənə bir az pul ver. O isə zarafatla məni yüngül söyərək deyərdi: - Pulun yoxdu? Mən isə: - Var amma, sənə verdiyin pul şirin olur - deyərdim. O bizə həm ata, həm də analıq etmişdir. Biz kiçik ikən anamız rəhmətə getdiyindən o bizə hər şeydə dayaq olmuşdur. Atam mənə bir az böyüdükdən və həyatı bir az geniş anladıqdan sonra hər şeyi anlayan yaxın bir dost olmuşdur.

O Azərbaycanı çox sevərdi, harasa gedən də tez geri dönmək istərdi. Bir dəfə atamgili Ərəb Əmirliklərinə qonaq çağırdım, bir yerdə ailəliklə gəzdik, dincəldik. Mən onun yanıma daha çox gəlməyini istəyirdim, amma o deyərdi ki, mən burda darıxıram, Azərbaycana geri dönmək istəyirəm, on gün nəvələrini gördükdən sonra geri dönmək istədi. Atam mənim üçün bir nümunə olub və olacaqdır, mən hər bir şeydə onun kimi olmağa çalışacağam. Çox şey demək olar onun haqqında, nəinki oğlu onu tanıyan hər bir şəxs onun haqqında ancaq gözəl sözlər deyir. Mən xoşbəxtəm ki mən Zabitin oğluyam və bununla fəxr edirəm.

ATA, ALLAH SƏNƏ RƏHMƏT ELƏSİN!!!!!!!!!!!!!!

O, səmimi və mehriban qayınata idi.

Zabit müəllim haqqında xatirə yazmaq mənim üçün çox çətin oldu. Dönə-dönə fikirləşməli, götür-qoy etməli oluram. Necə etməliyəm ki, dediklərim, yazdıqlarım bu nəcib insanın əməllərinə, xarakterinə uyğun olsun, onun ürəklərdə yuva salmış parlaq obrazına azacıq da olsa yeni cizgilər, strixlər əlavə etsin.

Zabit müəllimi ADPU-ində oxuduğum illərdən tanıyırdım. Mən onun rəhbərlik etdiyi fakültədə təhsil alırdım. O bütün tələbələrin sevimlisi idi. Çünki o bütün tələbələri öz doğma övladları kimi sevər, hamıya eyni qayğı və məhəbbətlə yanaşardı. Tələbələrin bütün dərdlərinə şərik olur, problemləri ilə maraqlanardı.

Müəllimlik dünyada ən çətin, lakin həm də ən şərəfli gözəl peşədir. Müəllim öz xalqı, vətəni, millətinin gələcəyi üçün qəlbini məşəl kimi yandıran, varını, dövlətini on minlərlə tələbənin yetişməsində görəndə bu yolda şəxsi məhrumiyyətlərinə dözən fədakar insan olmalıdır. Müəllim zəkalarla, qəlblərdə müqəddəslik toxumu səpən bir qüvvə olmalıdır. Zabit müəllim məhz belə ziyalılardan idi.

Dərin təəssüf və ürək ağrısı ilə də olsa demək lazımdır ki, bu gün cəmiyyətimizdə Zabit müəllim kimi şəxsi mənafeədən uzaq, insanlara təmənnəsiz xidmət edən, fəaliyyətləri, xeyirxah əməlləri insanlar üçün nümunə, örnək olan ziyalıların, işıqlı şəxsiyyətlərin sayı olduqca azalıb.

Universiteti bitirdikdən sonra onun onun başçılıq etdiyi ailənin bir üzvünə çevrildim və Zabit müəllimi daha dərinləndən tanıdım. Onun səmimi, gözəl ailə başçısı, qayğıkeş ata, mehriban, güləruz baba, qohum-əqrəbaya qarşı çox diqqətli bir insan olduğunun şahidi oldum. O, ailəyə, ocağa bağlı bir insan idi. Ailə üzvlərinə qarşı çox səmimi və mehriban idi. O mənə ata qayğısı ilə yanaşı, övladlarından seçməzdi.

Zabit müəllimin simasını, xarakterini müəyyənləşdirən əsas ali keyfiyyətlərdən biri, bəlkədə birincisi onun sadəliyi idi. Kimliyindən, yaşından, tutduğu vəzifəsindən asılı olmayaraq hamı ilə olduqca səmimi, mehriban rəftar edərdi.

Zabit müəllim gözəl, qayğıkeş baba idi. Nəvələrini sevər, onlarla söhbət etməkdən yorulmazdı. Onların arzu və istəklərini yerinə yetirməyə çalışardı.

O daim nəcib, ülvə arzularla yaşayırdı. Arzularının böyük hissəsi nəvələrinin elmi, savadlı olması, onun sənətini davam etdirməsi ilə bağlı idi.

Özünü amalı uğrunda şam kimi yandıran, başqasının yoluna işıq saçmaq üçün özü nura dönən adamlar heç vaxt unudulmur. İllər keçsə də Zabit müəllimin əziz xatirəsi unudulmayacaq, yaxınlarının, əzizlərinin, dərs dediyi tələbələrin qəlbində daim yaşayacaq!

O ən mehriban baba idi.

İnsan dünyaya bir dəfə gəlir. Bu ömrünü də layiqincə yaşamağı hər bir kəs bacarmalıdır. Bunun üçün insan dürüst, səmimi, mehriban, qayğıkeş, həyatsevər olmalıdır. Belə insanlara çox az rast gəlinir. Ancaq mən belə insan tanıyıram. O, mənim babam Zabit Məmmədov Teymur oğludur. Onu sizə Zabit Məmmədov kimi təqdim etməkdə məqsədim hamının onu belə tanımasıdır. Çox təəssüf olsun ki, biz onu bir neçə ay öncə itirdik. Amma o, ölməyib. Dünyasını dəyişib. Daima bizim ürəyimizdə yaşayır. Onunla bağlı xatirələr toplusu yaşayır ürəyimizdə. Onu bir neçə saat belə unutmaq olmur. Hər sözün əvvəli belə çox vaxt onunla bağlı olur. Biz onu hər ay yad edirik. Artıq ayın “13”-ü bizim təqvimimizdə qara hərflərlə yazılıb.

Babam haqqında o qədər yazılmalı hadisələr var ki, bilmirəm haradan başlayım. Babam ailəmizin böyüyü olmaqla yanaşı həm də qoruyucu qüvvəsi idi. Biz hamımız onu sevirik. Hamımız ona hörmət edirdik, edirik, edəcəyikdə. Babamın ürəyi çox təmiz idi. Onun ürəyində kin yox idi. O, mənim, digər nəvələrinin həmçinin tanıdıqlarının daima yaxşılığını arzulayan şəxs olub. Babam telefonla danışmağı çox da sevmezdi. Ancaq onunla kim danışsa dərdi olsa təskinlik tapar, əhval-ruhiyyəsi daha da artardı. Onu tanıyanlar, iş yoldaşları deyirlər ki, babam işdə də daima məndən söz açardı. Mən bunu eşidəndə çox sevinirəm. Babam mənə bəzən dərslərimdə də kömək edərdi. O, az miqdarda da olsa uğurlarıma sevinərdi. Lakin mən sonuncu uğurumu onunla paylaşa bilmədim. Axşam telefonla danışdıq. Fikirləşdim, amma demədim. Düşündüm geri qayıdar, dönər vətənimizə onda deyərəm. Sevindirər, əhval-ruhiyyəsini qaldıraram. Lakin əcəl buna izn vermədi. Babam Türkiyədə olan dövrdə mən bir müsabiqəyə qatıldım. 1 oktyabr tarixində 38 məktəbin iştirak etdiyi “Müstəqilliyimizin XX il” dönümünə həsr olunmuş Azərbaycan Dövlət Himninin sözlərinə aid şeir müsabiqəsinə. Bu müsabiqədə 6 məktəb öz şagirdləri ilə bərabər qalib oldu. O şagirdlərdən biri də mən idim. Əlimdə gül və diplom ilə qayıdarkən insanların çadırın ətrafında durduğu və ağladıqlarını gördüm. Sevindirəcəyim insan isə yox... Deyirlər ki, Allah sevdiyi, seçdiyi bəndələrini tez aparar öz dərgahına. Mən fikirləşirəm ki, babam da belə adamlardandır. İnsanın ağına belə gəlməzdi ki, bir gün Zabit Məmmədov da məzarlıqda yad ediləcək. Artıq babamın da rəsmi məzarlıqdakı daşın üzərinə həkk olub. Daşın üstündə isə rəngbərəng güllər...

Biz hər həftə babama və nənəmə baş çəkməyə gedərdik. Getməyəndə babam məndən inciyərdi. Mən isə onun könlünü almağa çalışardım. Mən elə vaxt olurdu ki, babamgildə qalırdım səhər babamı nənəm ilə bərabər yola salar, axşam isə qarşılayardıq. Qapını babama mən açanda, onu qarşılayanda çox sevinərdi. Mən evə qayıdanda isə məndən darıxardı. Babam hər il ad günümü özü edərdi. Bu dəfə isə onun müalicə aldığı dövrə təsadüf etdi. Babam mənə söyləyirdi ki, gələn il hamımız bir yerdə çox gözəl ad günü keçirəcəyik. Mən ad günümə görə deyil, babam və nənəmi görmədiyimə görə çox kövrəlirdim. Artıq ondan çox darıxırdım. İndidə həmçinin ürəyimdə böyük bir boşluq yaranıb. Onu mən babamdan başqa heç nə ilə doldura bilmərəm. İçimdəki kövrəklik isə hər an dayanmayan göz

yaşlarıma çevrilir. Artıq süfrəmizin başında oturan ailəmizin böyüyü bizimlə deyil. Babam elmlə yanaşı, mənəviyyatla da zəngin idi.

Hələ mayın 31-i 2007-ci il indiki kimi yadımdadır. Həmin gün mən əlifba bayramını qeyd edirdim. Babam həmin gün səhər gələ bilməsə də nənəmlə birlikdə mənə böyük, içərisi qızılgüllərlə dolu bir buket almışdı. Axşam babam, nənəm, anam, atam və mən bir yerdə gəzintiyə getdik. Mən çox gözəl vaxt keçirdim.

Babamın iş otağının içərisində bir kitabxana vardı. Mən oranı çox sevirdim. Babam böyüyəndə ordakı kitabları mənə verəcəyin söylərdi. Mən də buna çox sevinər, gözəl bir sənətin sahibi olacağıma söz verərdim. Çalışacağam ki, sözümün üstündə durum. Ailəmizin adını daha da ucaya qaldırım. Artıq bu mənim borcumdur. Gələcək addımlarım isə hələ qabaqdadır.

Yay istirahətlərim çox gözəl olur. Çox vaxt babamgillə bərabər Diyallı kəndinə gedərdik. Babam dağın ətəyində durub, bol sulu çaya baxmağı, onun gur səsinə dinləməyi çox sevərdi. Həqiqətən bir anlıq susub, gözlərini yumsan başqa bir aləmə düşdüyünü hiss edərsən. Bir dəfə çaya babamla birlikdə böyürtkən yığmağa getmişdik. Babamla çoxlu böyürtkən yığdıq. Mən hələ uşaq olanda babam məni həyətin aşağısındakı bağa aparardı. Biz çoxlu zoğal yığardıq. Sonra isə ondan döymək edərdik. Bunu bəzən evdə də edərdik. Bu yay isə babam Azərbaycanda olmadığına görə bunu onsuz etmək məcburiyyətində olduq. Babamsız günlər çox ağır keçir. Sanki saat, zaman, saniyələr donur, güclə hərəkət edir.

Çox vaxt yaz aylarında babam və nənəm Bilgəhə bir, iki həftəlik müalicə almağa gedərdi. Biz onları ziyarət etməyə gedərdik. Qış yuxusundan təzəcə ayılmış, üzərinə şəh düşən yaşıl otların üzərində babamla birlikdə gəzərdik. Dalğalanan mavi dənizə, dalğaların səsinə qulaq asar, sakitcə dənizi seyr edərdik. Babamın gözlərindəki işartı, həyatsevərlik dənizin dalğaları tək coşqun idi. Daima çırpınırdı. Son anlara qədər belə bu işıq sönmədi. Bir gün isə o gözlər həmişəlik yumuldu. İnşAllah cənnətdə, bir yerdə olanda açılacaq. Bir gün doğan günəşin işıltısı yenə də onun gözlərində parıldayacaq. O gözlər kiçik qönçələr tək açacaq. Üzündəki tərəvət, dodaqlarındakı təbəssüm öz sahibinə geri qayıdacaq. Gündüzlərimiz çiçək tək açacaq, gecələr isə ay kimi nur saçacaq. Cənnətdə...

Yazarkən fikirləşirəm!!! Görəsən belə ikinci şəxs ola bilər? O, qızıl kimi bir insan idi. Onu heç vaxt, heç bir an olsa belə unutmaq olmaz! Çalışacağam ki, babama bənzəyim! Ancaq çox yəqinki nə qədər də çalışsam onun kimi ola bilmərəm! Allah sənə rəhmət eləsin babacan! Bu kiçik dünyanın böyük şəxsiyyətlərindən biri də sənsən! Babacan sən dünyanı dəyişəndən sonra bir şeir yazdım! O şeirində bir bəndi məhz budur:

Hamı ağlaş qurub, hamı yas qurub,
Hamı səni sevib, səni qoruyub.
Axar çaylar durub, sellər quruyub.
Dağ kimi dağlar da əriyib gedib,
Baba açılmamış qönçələr belə,
Sənin yoxluğunda solub gediblər!

O mənim dostum və sirdaşım idi.

Zabitin doğulduğu və uşaqlıq illəri ağır müharibə illərinə təsadüf edib. Atam müharibədə olduğundan ailə vəziyyətimiz çox ağır idi. Ailəmizin bütün ağırlığı həmin illərdə fermada işləyən anamızın üzərinə düşürdü. Çətinliklərimizə baxmayaraq anam Zabitin dərslərinə dərslərinə davam etməsini təmin edirdi. O yaxşı oxuyurdu, hətta məktəbin ictimai işlərində də fəal iştirak edirdi. Hətta onun təşəbbüsü ilə məktəbdə voleybol komandası da yaradılmışdı.

Zabit ədəbiyyatı çox sevirdi. Onda ədəbiyyata marağı o vaxt məktəbin direktoru olan Balaməmməd Ağayev yaratmışdı. Həm də ədəbiyyat müəllimi olan B.Ağayev qonşu kənddən idi. Zabit hər yay rayona gələndə mütləq gedib onunla görüşərdi və bu görüşü özünə borc bilirdi.

Yadımdadı 1947-1948-ci illər idi. Zabitlə mən dəri xəstəliyinə tutulmuşduq. Bizim rayonda dəri həkimi yox idi, başqa rayona həkimə getmək də bizim ailənin imkanı xaricində idi. Yaxşı oxuduğumuzu nəzərə alıb məktəb direktoru bizi Göyçaya müalicəyə göndərdi. Xəstəxananın Qəzənfər adında bir gözətçisi var idi. Övladı yox idi, Zabitə yaman meylini salmışdı. O hər gün evindən Zabitə ayrıca yemək-icmək gətirir, onun başına dolanırdı. Bir gün də Zabitə övladlığa götürmək istədiyini mənə dedi, çox xahiş etdi, lakin mən razı olmadım.

Zabit hələ uşaqlıqdan ailəcanlı idi, anamızın əziyyətini görürdü, ona hər cür kömək edirdi. Hətta məktəbi bitirdikdən sonra birbaşa ali məktəbə getmədi. Bakı Statistika texnikumuna qəbul oldu və oxuya-oxuya kolxozda mühasib köməkçisi işləyərək ailəmə kömək etməyə başladı.

Sonra o API-yə daxil oldu və yaxşı oxuduğuna görə institutda saxladılar.

1969-cu ildə Zabit ailə qurdu. İsmayılıda, kəndimizdə 2 gün, 2 gecə çox möhtəşəm toy mərasimi təşkil edildi. Zabitin toyunu o vaxtlar çox məşhur olan müğənnilər Əbülfət Əliyev və Baba Mahmudoglu idarə etmişdilər.

Lakin bir müddət sonra Zabitin yoldaşı xərçəng xəstəliyinə tutuldu Zabit onu dəfələrlə Moskva şəhərinə müalicəyə aparsa da dərindən çarə tapa bilmədi. Zabitə iki oğul bəxş edən Xədicə xanım 1987-ci ilin yayında vəfat etdi. Bir neçə il subay gəzdikdən sonra Qeysər xanımla ailə qurdu. Qeysər xanım çox mehriban, Zabitin hər arzusunu gözündən oxuyan bir həyat yoldaşı, bir xanım idi.

Zabit Lahıcı çox sevirdi. Orada Ağa adlı bir dostu var idi. Bir çox görkəmli şəxslərlə, o cümlədən İsmət Qayıbov, Məhəmməd Əsədov, Nəbi Allahverdiyev və başqaları ilə dostluq edən Ağa Zabitə də çox mehribanlıqla qarşılayırdı.

Zabit özü də çox qonaqpərvər idi. Onun Moskvada, Macarıstanda və başqa yerlərdə çoxlu dostları var idi və onları tez-tez İsmayılıda Zabitin qonaqları olurdu. Bir dəfə Moskvadan bir dostu ailəsi ilə Zabitə qonaq gəlmişdi. Zabit onları Lahıca aparmışdı. Girdman çayının sahilində Zabit maşını saxlayır. Zabitin uşaqları qonaq uşağı da götürüb çayın sahilinə oynamağa gedirlər. Qonaq uşaq çayın sahilindən 103 manat pul tapır, sevinə-sevinə gəlib pulu anasına verir. Uşağın anası pulu alıb Zabitə deyir “Zabit müəllim bu sizin qonaqpərvərliyinizin rəmzidir, uşaq gələn kimi pul da tapıb”. Həqiqətən Azərbaycan xalqı da onun bir nümayəndəsi olan Zabit müəllim çox qonaqpərvər insan idi.

Bu xatirələri yazarkən Zabit gözümlə önündə canlanır. Onun yoxluğuna heç cür inana bilmirəm. Zabit mənim həm qardaşım, həm yaxın dostum, sırdaşım idi. Ruhun şad olsun əziz qardaşım.

O bizə ata əvəzi idi

Əmim mənim üçün təkcə yaxın qohum deyildi, həm də atamla yanaşı tutduğum, bərabər hörmət etdiyim, hətta Allahın yaratdığı ən gözəl qəlbli insanlardan biri idi. Əmim bizim üçün sanki pərəstiş ediləcək bir insan olmuşdu. O, bizə ata əvəzi idi. Mənim bir köməyə ehtiyacım olduqda atam ilə anam uzaqda olduğu üçün köməyimə yetən və ürəklə mənim üçün bir iş görən mənim əziz və doğma əmim olub.

Əmim əsil insana xas olan gözəl, nəcib sifətlərdən biri sadə və təvazökar insan idi. Sadə və təvazökar adam kimi hamı onu sevir və ona hörmət edirdi. O, özünü heç vaxt başqalarından üstün tutmur, uğur və müvəffəqiyyətləri, qazandığı nailiyyətləri artdıqca o, daha sadə bir insana çevrilirdi. Əmim hamı ilə mehriban, səmimi rəftar edir, heç kimin xətrinə dəymirdi.

Mənim orta məktəbdə oxuduğum illərdə əmim kəndimizə - daha doğrusu onun ən çox sevdiyi öz doğma kəndinə tez-tez gələrdi və onun hər gəlişi bizlər üçün bayram idi. Çünki o, kəndə gələndə biz uşaqları da götürüb İsmayılının gözəl, səfalı yerlərinə gəzintiyə aparardı. Əmim bizə hər zaman böyük sevgi və qayğı göstərərdi. O, öz vaxtını bizlərə sərf edərdi.

İndi də mən Lahıcın qayalıqlarına, Baskalın soyuq, buz kimi bulaqlarına, Topçu meşəsinə, Yeddi gözəl şlaləsinə və başqa gözəl Azərbaycan guşələrinə baş çəkəndə əmimlə keçirdiyim o xəşbəxt günləri – onun maraqlı söhbətlərini, qayğıkeşliyini, gözəl rəftarını xatırlayıram. Hətta o, bəzən bizimlə bərabər uşaqlaşardı. Bizimlə birlikdə nərd, domino, voleyboll oynayardı.

Əmim ilin bütün fəsillərində kəndə gəlməyi xoşlayardı. O, təbiəti çox sevərdi. İstərdi ki, hər fəslin gözəlliyini kənddə yaşasın, duysun. Daha çox yay aylarında gələrdi doğma və əziz kəndinə. Çünki, bu aylarda həm onun məzuniyyəti olardı, həm də bizim kəndimizdə bu aylarda havalar sərin olardı. Evimizin yaxınlığından bir çay axır. Bu çayın adı Həzrə çayıdır. Əmim bu çayın kənarında özünə bir yer seçmişdir. Burada axşamlar xəfif meh əsirdi. O, həmişə burada oturub mənimlə uşaqlıq xatirələrindən danışardı. Bu çayın suyu, daşları ona çox doğma idi. İndi mən kəndə gedəndə mütləq həməən yerdə əmimsiz oturub onu xatırlayıram.

Onun kəndə gəlişi hamı tərəfindən böyük sevinclə qarşılanardı. Böyüklü-kiçikli hamı onun yanına görüşə gələr, ondan məsləhət alardı. Əmim də əlindən gələn köməyi kimsədən əsirgəməzdi. Bacardığı qədər insanların əlindən tutar yardımına ehtiyacı olanı geri çevirməzdi.

Əmim nəslimizin ən kiçiyi olmasına baxmayaraq hamı ona böyük kimi yanaşar, ondan məsləhət alardı. Çətinliyimiz olan kimi ona müraciət edərdi, ondan bir kömək istərdik. Təbii ki, əmim ona uzadılan bu əlləri hər zaman tutar və bizə öz köməyini göstərərdi.

Tələbə olduğum illərdə də əmim hər zaman mənimlə maraqlanar, mənə öz doğma balası kimi qayğı göstərərdi. Əmim mənim üçün çətin günlərimdə həm

maddi, həm də mənəvi dayaq olmuşdur.Oxuduğum illərdə vaxt tapan kimi əmimgilə gedərdim.Onun maraqlı söhbətləri sanki, mənə mənəvi qida verirdi.

Hər zaman əmimin verdiyi nəsihətlər mənim köməyimə çatmış,dar gündə əlimdən tutmuşdur.İndi əmimin yoxluğu mənim ürəyimdə dərin boşluq yaratmışdır və bilirəm ki, bu boşluğu heç kim əvəz edə bilməz.Belə bir fikir var ki, həyatda əvəz edilməz insan yoxdur.Amma əmimin yoxluğu mənə bunu sübut etdi ki, mənim üçün bu gözəl, əziz, doğma, unudulmaz əmim həqiqətən mənim üçün əvəzedilməzdir və belə də qalacaqdır.Allah ona qəni-qəni rəhmət eləsin.Qəbri nurla dolsun.Amin.

Əmi həm də ata deməkdir.

Heç ağlıma gətirməzdim ki, bir vaxt mən həyatda çox əziz sandığım insan, əmim haqqında keçmiş zamanda danışacam.

Onun haqqında söz demək həm sevindirici, həm də kədərləndirici haldır. Amrına gözəl və xeyirxah bir insan haqqında söz demək ən azından mənim həm qohumluq, həm də vətəndaşlıq borcumdur. O üzdən onun haqqında fikir düşüncə və xatirələrimi sizə çatdırıram.

Mən Zabit əmimi təbiət kimi sadə, müdrik, xeyirxah bir insan kimi tanıyırdım. Uzun ömür, tale yollarında, elmi yaradıcılıq axtarışlarında pillə-pillə ucalan, ucaldıqca zirvələşən, başı qarlı dağlara bənzəyən bir insan idi o.

Doğma və məşhur adamlar haqqında yazmaq, söz demək bir neçə cəhətdən çətinlik yaradır. Hamıya məlumdur ki, tarixin ən qədim dövrlərindən üzü bəri tanınmış söz sahibi olmaq son dərəcə çətin və məsuliyyətlidir.

Əmi həmdə ata deməkdir. Mənə belə gəlirki, əmim mənim üçün çox şey etmişdir. O, mənə hər şey vermişdir. Bilik, bacanq, ağıl, tərbiyə vətəni sevmək, böyüklərə qaygını o mənə aşılamışdır. Elə bilirəm ki, mən cəmiyyətdə tutduğum bu günkü mövqeyə görə ömrüm boyu ona borcluyam. Sağlığında ona çox hörmət bəsləsəm də onun etdiklərinin mində biri deyil. Onun mənim əmim olduğuna həmişə qürur duymuşam, yəqin ki, bundan sonra da belə olacaq.

Elm və qələm sahiblərinin insana, həyata dünyaya baxışı məhz sözdən gəlib keçir. Əmim Zabitin sözü duyan, sözlə insan kimi rəftar edən, sözə məhəbbətlə yanaşan, sözdə öz istəyini tapa bilən bir insan kimi tanımışam. Çünki Zabit əmim duyub düşündüklərini, özünə yaxın və doğma olan sözə çevirməyi bacarırdı. Məncə, belə xoşbəxt alimlər arasında ədəbiyyata və sənətə öz qanı, canı ilə xidmət göstərənlərdən biri elə Zabit müəllim idi.

Azərbaycan dili ədəbiyyatın zəngin yaradıcılıq imkanlarına malikdir. Bütün ruhu ilə yaradıcı olan Zabit müəllim bədii duyumu, xüsusilə örnür yolunun ilk dövrlərində daha çox gənclik illərində dilçilik elmi fəaliyyəti ilə tən gəlməsi də böyük maraq doğurdu.

Bütün bunlar fəlsəfə elmləri doktoru, böyük pedaqoq Zabit əmimin əlavə portret çizgiləridir. Bu portretin əsas çizgiləri fundamental elmi əsərlər müəlifi olan böyük dilçi alimin parlaq obrazını canlandırır və əbədiləşdirir.

Müəllim adı ali, müqəddəs bir müraciət forması olmaqla yanaşı, həm də şübhəsiz daşıyıcısının üzərinə böyük məsuliyyət qoyur. Müəllimlik peşəsinə gəlincə isə bu təkcə öyrədən gəncləri, insanları elmin sirlərindən hali edən demək deyil. Müəllim öz şəxsi nümunəsi ilə hamıya həyat dərsi keçir, ali insan fenomeni formalaşdırır. Demək Zabit əmim bir ömürlə neçə ömrə örnək olan şəxsiyyətlərdən biridir.

Tam məsuliyyətlə demək olar ki, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin pedaqogika fakultəsinə rəhbərlik edən fəlsəfə elmlər doktoru dosent Zabit Məmmədovun yetirmələri də, onu uzaqdan, yaxından tanıyanlar da, eləcə də televiziya ekranlarında qonağı olduğu verlişlərdən bələd olanlar da bu səmimi, sakit xoş baxışlı insanı özlərinə həqiqi mənada müəllim-pedaqoq hesab edirlər. Zabit əmimin ömür yoluna nəzər salsaq, mübaliğəsiz dünyanın məhz belə insanların, alimlərin, müəllimlərin, ataların. oğulların çiyində dayandığını söyləsək yanılmarıq.

Zabit əmim ən uzaq mənzilini əvvəlcədən dəqiq təyin edən inamlı alim olub. Ona görə də inamla addımlamışdı. Gurultulu şan-şöhrətdən uzaq olan bu insan, itirdiklərini gec *də* olsa tapa bilmişdir.

Mənə belə gəlir ki, Zabit müəllimin yazdığı elmi əsərlər xatirə abidəsidir, yaratdığı əsərlər üfüqlərə yol açmışdır. O, müəllim sənətini sevmiş, müəllim sənəti də onu sevib.

Mən inanıram ki, illər keçəcək, onun yaradıcılığından bəhrələnən bir çoxları elmi əsərlər yazacaq, yaradacaq. Bu da onun əsərlərinə verilən qiymət olacaq.

Onlar Zabit müəllimin nəcib və pedaqoji əməyindən ilhamlanacaq, elmi fəaliyyətimizlə həmişə fəxr edəcəklər. Siz həyatda olmasanız belə onlara, Azərbaycan xalqına daima şöhrət gətirəcəksiniz.

*Şahməmmədov Möhübbət
Əlibaba oğlu (bacısı
oğlu)*

Dayıma oxşamaq istərdim .

Yaxşı iş də görsən ,pis iş də inan
Unutmaz onları bu qoca dövrən.

Çox təəssüf ki,biz insanların qədir qiymətini onları itirəndən sonra başa düşürük.

Dayımı itirdiyimiz az vaxtdır.Lakin ,bu az vaxtda onun dəyərli məsləhətlərini

yada salanda sakitləşdiyimiz, rahatlıq tapdığımız mehriban simasına, şirin gülüşünə o qədər böyük ehtiyacımız olur ki,bunu yazmaqla qurtarmaz.

Dayım haqqında xatirələrimi yazmaq mənim üçün çox cətinidir.Çünki mən onun yoxluğuna hələdə inana bilmirəm və bilməyəcəm də.O, mənim üçün ən böyük varlıq və ən əziz, yaxın ,səmimi, mehriban, dərdlərimin çarəsi olan dostum idi.O, tək mənim yox bütün onu tanıyanların məsləkdaşı,yol göstərən idi.

Onun ölmündən sonra kədərlənən,dərin hüznə baş sağlığı verən yaxınlarının,dostlarının,tələbələrinin qəzetlərdə çap elətdirdikləri nekroloqlar gözümün qarşısında dayanıb. İnanmaq istəmirəm,bu baş sağlıqlarını qəbul etmək istəmirəm.

Qara çərçivəyə salınmış ,qara lent bağlanmış şəkildəki o gülər üzünə baxmağa cəsarətim çatmır.Elə bilirəm şəkildən mənə baxıb deyəcək:-“ Ay bacı oğlu niyə mənə bu qara çərçivəyə saldınız? Çıxardın mənə ordan.Axı mənim hələ yaşayıb- yaratmaq istədiklərim var.”

Mən isə cavabında kədərlə başımı bulayıb ondan baxışlarımı gizlədib mızıldanıram:-“Bağışla dayı, biz səni qoruya ,yaşada bilmədik.Sən həmişə bizə arxa dayaq olardın,sevincimizə sevinib, kədərimizə kədərlənərdin, amma bircə dəfə bizlərə ehtiyacın oldu onda da biz sənə kömək edə bilmədik. Ömür vəfa etmədi. Bağışla bizi. Axı bizə də heç asan deyil sənsizliyi qəbul etmək, bu dərdə dözmək.”

Mən onun yoxluğuna inanmıram, onunla getdiyim, gəzdiyim yerlərə gedə bilmirəm.

Mən elə bilirəm ki, o, bu gün də gümrah səsi ilə, mehriban danışığı ilə mənə zəng vuracaq, halımı xəbər alacaq,problemlərimlə maraqlanacaq,xəstə, əsəbi vaxtlarımda bircə kəlmə sözü ilə, şirin gülüşü ilə əsəbimi dağıdacaq ,kefimi duruldacaq, yeni şövqlə yasamağa ruh verəcək. Əfsus bunlar hamısı xatirələrə döndü.

İşlərinin çox olmasına,bir dəqiqə belə boş vaxtının olmamasına baxmayaraq bizi yaddan çıxartmazdı dayım.Hər bayramda ,ad günlərində bizi yada salar,imkan tapsa mütləq bizimlə görüşər, şad günlərimizi birlikdə qeyd etməyə çalışardı.Bütün məclislərimizin yaraşığı idi Dayım.Gözəl rəqsi ,fərqli çıxışları,xüsusi davranışı ilə hamıdan seçilərdi Dayım mənim.Heç kim və heç nə diqqətindən qaçmazdı.Bu isə onun dünya görüşündən irəli gəlirdi.

Biz ümumiyyətlə, onu dosent ,elm xadimi kimi tanımırıdıq. O,bizim üçün sadəcə Dayı idi və əsl Dayı.Vəssalam. Onun böyük titulları,fəxri adları ,vəzifəsi heç vaxt bizim fikrimizə girməzdi,biz heç vaxt onun adından istifadə etməz, qürrələnməzdik.

Dayım bizim hər birimizin həyatda düzgün mövqey tutmağımız,başqasının adından istifadə edərək ucalmaq, xilas olmaq deyil, öz əməlinin bəhrəsindən istifadə etmək üçün əlindən gələni əsirgəməzdi.İndi onun övladları bizlər və bizlər kimi minlərlə tələbələr öz işini səlis bilən sənətkarlardır.

İndi onlar hər addımda –“Ata ,Dayı,Əmi, Müəllim - çox sağ ol ki bizim əsl vətəndaş kimi yetişməyimizdə,vətənə xeyri dəyən vətənpərvərlər olmağımızda böyük rol oynadı- rahat yat.

Gözün arxada qalmasın, nəsiyyətlərinizi mütləq yerinə yetirəcəyik.”

“Dayım, əziz dostum, sən bizim üçün əsl həyat məktəbi idin.

Hər dəfə səni ziyarət edəndə öz-özümə deyirəm:

Cismim burda olsa belə,
Ruhum sənə yanındadır,
Duyğularım pərə-pərə
Heç bilmirəm hayındadır.

Dayı Allah sənə rəhmət eləsin, ruhun şad olsun. Amin.”

Zabit müəllim haqqında xatirələrim.

Həyatda yaxşı insanlarla rastlaşmaq, onlarla qohum olmaq, dost münasibəti saxlamaq hər kəsə nəsib olmur. Biz Zabit müəllim kimi gözəl insanı tanıdığımız üçün fəxr edirik.

Zabit müəllim bacım Qeysərin həyat yoldaşı idi. Bununla yanaşı bizim aramızda qohumluqdan əlavə çox səmimi və mehriban münasibətlər var idi.

Zabit müəllim ziyalı olmaqla bərabər insanlarla münasibətində çox sadə idi.

O, öz torpağını sevən, elinə - obasına yüksək qiymət verən şəxs idi.

Biz ailəvi çox yerlərdə istirahətdə olmuşuq.

Ancaq o, özünü İsmayılı rayonunda daha rahat hiss edirdi. İsmayılı rayonunun Basqal kəndində istirahətdə idik. Zabit müəllim orada olan gözəl, gəzməli yerləri bir-bir bizə göstərirdi. Sonra isə bizi Əmrəki adlanan istirahət yerinə apardı. Orada respublikanın hər bir guşəsində olduğu kimi məcburi köçkün ailəsi yaşayırdı. Qeysər xanım və mənim ailə üzvlərim kənardan baxırdıq. Zabit müəllim orada yaşayan ailəyə yaxınlaşıb onlarla söhbətləşib ailənin az yaşlı uşağı ilə şəkil çəkdirdi. O, öz istiqanlılığını və sadəliyini hər yerdə göstərirdi. Novruz bayramı idi. Biz yenə Basqal kəndinə getmişdik. Qərara aldığımız ki, bir neçə gün burada qalaq. O, harada olurdusa oranın mühitinə şənlik qatırdı. Həyatda yaşamağı və bunu insanlarla bölüşməyi sevirdi.

Uşaqlarla birlikdə çoxlu quru ağac budaqları topladı. Axşam hava qaralanda böyük bir tonqal yandırdıq. Əvvəl özü, sonrada orada olan bütün qonaqlar tonqal üstündən atlandılar. Belə yadda qalan hadisələr hədsiz çoxdur. Mənim evimdə bu xatirələr hamısı yaşayacaqdır. Zabit müəllim və bacım Qeysər mənim ən sevimli qonaqlarım olub. Uşaqlarımda Zabit müəllimi öz doğma əmiləri bilib və çox hörmətini saxlayıblar. Eynilə Zabit müəllimdə onların bu istəyini və hörmətini həmişə qiymətləndirib. Zabit müəllim bizim ailənin xatirələrində daima yaşayacaqdır.

Allahdan ona rəhmət diləyirik.

Zabit müəllim dostlarının xatirələrində

*Əzizim axar gedər
Su gələr axar gedər.
Dünya bir pəncərədir
Hər gələn baxar gedər.*

O, olduğu kimi görünərdi

Mən onu az bir müddət ərzində tanımışdım. Bu universitetə rektor təyin olunanda fakültə dekanları və kafedra müdirləri ilə tez-tez görüşməli olduğumdan Zabit müəllimlə də əlaqədə olurdum. Onun haqqında digər yoldaşların də rəylərini soruşurdum. Əksər yoldaşlar onun barəsində olduqca yüksək fikir söyləyir, səmimi bir insan, bacarıqlı təşkilatçı və gözəl bir ziyalı olduğunu vurğulayırdılar.

Sonra iş prosesində mən onun həqiqətən də belə bir keyfiyyətlərə malik olduğunu şahidi oldum. Və pedaqoji fakültədə dekan müavini kimi öz işini davam etdirməsini arzuladım. Aradan keçən müddət ərzində bu fikrimdə yanılmadığımı gördüm. Çünki pedaqoji fakültə tələbələrinin yüksək nailiyyət qazanmasında onun da xüsusi payı var idi. Bunu yəqin etdim ki, Zabit müəllim ona tapşırılan hər bir işin məsuliyyətini dərk edir və onu layiqincə yerinə yetirirdi.

Heyif ki həyat vəfasızdır. Biz Zabit Məmmədovu tez itirdik.

Dos. Zabit Məmmədov mənim nəzərimdə bir alim, ziyalı, səmimi və olduğu kimi görünən bir insan olaraq qalacaqdır. Allahdan ona rəhmət diləyirik.

ADPU-nun rektoru, AMEA-nın müxbir üzvü
professor Yusif Məmmədov

*ADPU-nun tədris işləri üzrə
prorektoru: prof.M.S.Cəbrayıl-
ov*

Hamiya dost olan insan

Zabit müəllim ilə tanışlığımız tələbəlik illərindən olub. Mən institut komsomol komitəsinin katib müavini, o isə “Komsomol proyektoru” qəzetinin redaktoru idi. Xoş münasibətimiz var idi. Novbəti seçkidə mənim katib seçilmək məsələm yuxarı komsomol orqanlarında razılaşdırıldıqdan sonra məndən kiminlə işləmək istədiyimi soruşdular. Bir neçə namizəd var idi. Mən Zabiti seçdim. O gündən 3 il birgə işlədik. Bu illərdə yaranan dostluq son günədək davam etdi. O, çox səmimi, həyatsevər, mərd dost idi. Demək olar ki, bir-birimizdən sirrimiz yox idi. Yəqin hər ikimiz sadə kənd ailəsindən çıxdığımız üçün həyata baxışımız çox məsələlərdə üst-üstə düşürdü.

Təbii ki, gənclik illəri birgə işlədiyimizdən çox xatirələrimiz var. Dəfələrlə birgə səfərlərimiz olub. Bir dəfə Gədəbəydən toydan gəlirdik. Ağdaşda onun qohumlarıgildə qonaq olduq. Nahardan sonra yola çıxdıq. Şamaxıda Muğanlı kəndi yaxınlığında bir “Bənövşə” deyilən restoran var idi. Ora çatanda maşını saxladı. Dedi burda oturaq. Dedim axı təzəcə süfrədən durmuşuq. Dedi ki, mən tələbəlik illərində burada istirahət edənlərə çox baxmışam, pulum olmayıb. Bu gün əvəzini çıxmalıyam.

Diyallı kəndində evlərində olmuşam. Anası Əminə xala çox mehriban insan idi. Həmişə bizi mehribanlıqla qarşılayardı. Kənddə yaşayan qardaşı Cavad müəllim də çox səmimi, mehriban bir insandı.

Zabitin böyük qardaşı Mamed Bakıda NZS qəsəbəsində yaşıyırdı. Çox süfrəsi açıq bir insandı. Onun evində ad günlərində iştirak etmişik. Ailə Zabitin dostlarına qarşı çox mehriban idi.

Bir dəfə böyük akt zalında Ana dilindən yazılı imtahan gedirdi. Rektorumuz Şövqü müəllim Zabitə tapşırırdı ki, müəllimlərdən kim zala tərəf keçsə ona xəbər versin. Zabit dedi mən satqınlıq edə bilmərəm. Yaxşısı budur ciddi növbətçilər qoyaq heç kəsi buraxmasın.

Sonralar Zabit müəllim fakültə müəllim həmkarlar təşkilatının sədri, Pedaqoji fakültənin dekan müavini vəzifələrində işləyərkən də öz xarakterinə sadıq qaldı. İşinə məsliyyətlə yanaşar, özü intizamlı olmaqla başqalarından da bunu tələb edərdi.

Mən təəvvür edə bilmirəm ki, Universitetdə elə insan olsun ki, o, Zabit müəllimin ölümünə heyfslənməsin. O, hamıya qarşı diqqətli və mehriban idi. Ölümündən bir neçə ay keçsə də mən inana bilmirəm ki, Zabit dünyasını dəyişib. Allah Sənə rəhmət eləsin qardaş. Qəbrin nurla dolsun...

*Nizami Xudiyev
filologiya elmləri doktoru,
professor, Əməkdar elm xadimi*

Unuda bilmədiyim səmimi dost

Uzun illər dostluq etdiyim, bu gün hələ də həyatda olmadığıma inanmadığım, dostluğa sadıq, dodaqlarında həmişə təbəssüm gördüyüm, hal-əhval duruldan zarafatlarından qalmayan, olduqca səmimi insan olan, mənəvi dünyasına qibtə etdiyim Zabit müəllim haqqında sonuncu dəfə söz demək mənim üçün olduqca ağır və çətinidir. İnsafsız ölüm çox vaxt ən yaxşı insanları aramızdan aparır, bizim qəlbimizi göynədir, biz isə son məqamda onlar haqqında yalnız xatirə yazmalı oluruq. Amma Zabitin dünyasını dəyişməsinə heç cür qəbul edə bilmirəm. Bir qədər arıq cüssəli olsa da mənim nəzərimdə fiziki cəhətdən həmişə sağlam görünərdi. Necə deyərlər, əməlli-başlı «buz baltasıydı». Xəstəlikdən şikayət etdiyini heç vaxt eşitməmişdim. Amma bir gün gözlənilmədən, məzəli, şirin zarafatları ilə hamının ürəyini ələ almağı bacaran, ömründə heç kimin qəlbinə toxunası bir söz deməyən bu mələk xislətli, xoşqılıqlı insan, fəvqəlbəşər Yaradanın əsl sevimli bəndəsi birdən-birə dünyasını dəyişib öz dostlarına və uzun illər işlədiyi Pedaqoji Universitetin çoxsaylı kollektivinə ağır anlar yaşatdı. Lakin onun yaxınlarından, dostlarından heç kim bu tikansız, xoş xasiyyətli insanın vaxtsız ölümünə inanmaq istəmədi. Axı, necə də inanaydılar?! Hər gün evdən çıxıb işə gedirdi, yorulmadan çalışırdı, həmkarları ilə təmasda olurdu, dərs dediyi tələbələrle işləməkdən zövq alırdı. Lakin bir gün...

... Zabitlə uzun illər yaxın ünsiyyətdə olmuşam, necə deyərlər, aramızdan su da keçməyib. Mən birinci kursda oxuyanda o, artıq beşinci kursda idi. Buna baxmayaraq, mən sonralar filologiya fakültəsinin komsomol komitəsinin katibi, institut komsomol komitəsinin büro üzvü seçildim, Zabit isə institut komsomol komitəsinin katib müavini idi. Aramızda müəyyən qədər yaş fərqi olsa da, bir-birimizə tez isnişdik, yaxın dost olduq. Mən onu öz yaşıdlarımdan seçməzdim, həmişə də bir yerdə oturub-durardıq, institut tədbirlərində də bir-birimizdən ayrılmazdıq, yeyib-içməyimiz də bir yerdə olardı, belə ki, komsomol həyatı bizim dostluğumuzun sarsılmaz təməlini qoymuşdu. Məndən yaşca böyük olduğuna görə dostlarım içərisində onu bir müdrik ağsaqqal kimi qəbul edirdim.

Özünün mənə etdiyi söhbətlərindən bilirdim ki, Zabit heç vaxt doğma atasının üzünü görməyib. Atası bəşər övladı üçün dəhşətli ölüm saçıran qanlı-qadalı cəbhəyə yola düşəndə o, doğma anasının bətnində müharibənin ağırılacaq günlərinin sarsıntılarından tamamilə xəbərsiz olub. Lakin dünyaya göz açanda da, körpəlik illərini keçirəndə də, bu ağlasığmaz çətin günlərin qanları donduran buz kimi soyuqluğunu yaxından hiss eləyib, atasının çöhrəsini yalnız şəkillərdə görsə də, anası Əminə xanımın sonsuz məhəbbəti və yuxusuz gecələri onu həmişə himayə edib, boya-başa çatdırıb. Uşaq vaxtlarında cəbhədən atası haqqında gələn qara kağızın da nə olduğunu dərk etməyə uşaqlara məxsus gövrək təfəkkürü yol verməyib. Zabit adı qoyulduğu gündən ömrünün sonuna qədər bu adın qüruru ilə yaşamışdı, bəzən çətin günlər keçirsə də, orta təhsilindən ayrılmamışdı, gecəni gündüzə qataraq çalışmış, institutu əla qiymətlərlə bitirib ali təhsil diplomu almışdı. Tələbəlik illərində unudulmaz və maraqlı yataqxana həyatını da yaşamışdı. Lakin bu qayğılı keçən günlərdən və çətinliklərdən sonra bir xoş gündə tale onun üzünə gülmüşdü. Ali təhsilini bitirən kimi onu bir gənc mütəxəssis kimi institutda saxlamışdılar. O, mənə həmişə deyirdi ki, institutda qalıb işləmək onun lap çoxdankı şirin arzularından biri olub. Ona görə də, arzusunda olduğu müəllimlik peşəsinin arxasınca getdi, böyük zəhmət hesabına namizədlik dissertasiyası müdafiə etdi, illər ötdükcə bir metodist alim kimi püxtələşdi, professor-müəllim heyəti və tələbələr arasında böyük nüfuz qazandı.

Zabitin yaxşı «çölçülü» vardı, ona görə bir yerə ezam olunanda onunla getməyə daha çox üstünlük verərdim. Onunla yol getmək adama ləzzət verirdi. Adamı darıxmağa qoymazdı, şirin söhbətinin sonu olmazdı, çalışardı ki, söhbətləri ilə uzun yolu yarı eləsin. Amma iş dalınca getdiyini də unutmazdı, rektorluq tərəfindən tapşırılan işin sonuna çıxmamış rahatlıq nə olduğunu bilməzdi. İşə münasibətdə çox ciddi olardı, yerinə yetirildiyinə arxayın olan kimi qalan asudə vaxtlarını dostları ilə şən keçirməyə çalışardı.

Zabit məni bir neçə dəfə anadan olduğu, boya-başa çatdığı ata evinə, İsmayılı rayonunun Diyallı kəndinə qonaq aparıb. Çox narahat adam idi. Gedəndə də o qədər ürəklə çalışardı ki, heç kim ondan qətrə də narazı qalmasın. Bununla kifayətlənməzdi, oraların ən füsunkar, ecazkar mənzərəli yerlərini mənə göstərirdi, hiss edirdim ki, Zabit doğulduğu torpağın vurğunudur. Ona

görə çalışardı ki, İsmayılının hər qarışını mənə göstərsin, sevdirsin. Hər yeri gəzdirəndən sonra Bədodakı buz kimi bulağın başında qonaqlığını davam etdirərdi. Bu adam həddindən artıq qonaqpərvər idi, az qalırdı ki, gözünün yağını da adama yedirtsin. Anası Əminə xanım mənə Zabitdən seçməzdi, özünün xoş xasiyyəti ilə elə vəziyyət yaradardı ki, mən onu bir doğma ana kimi qəbul edərdim. Onu da deyim ki, onun xoş xasiyyəti eyni ilə də oğlu Zabitə keçmişdi. Zabit mənə İsmayılıya qonaq apardığı kimi, mən də onu bir neçə dəfə Naxçıvana dəvət eləmişdim. Naxçıvanı qarış-qarış gəzmişdi, oraların qədim abidələri onda xoş təəssürat yaratmışdı. Onun söhbəti mərhum atamla daha yaxşı tuturdu. Çünki o, mənim tələbə yoldaşlarım içərisində artıq «ağsaqqal» statusunu qazanmışdı. Atam mənə çox istədiyinə görə bəzən narahat hisslər keçirərdi. Zabit isə özünə xas olan xeyirxahlıqla, onun narahatçılığma son qoymaq üçün deyərdi ki: «Mənaif müəllim, Nizami üçün narahatlıq keçirməyinə dəyməz, o indidən institutun gözüdür, fəxrdir, hamının məsləhət yeridir, ağıllı, bacarıqlı, istedadlı oğlandır». Atam Zabiti xoş xasiyyətinə görə çox istəyirdi, ona da öz övladı kimi baxırdı. Deyərdi ki: «Ay Zabit, özünüz valideyn olarsınız, onda bilərsiniz övlad tərbiyə edib, boya-başa çatdırmaq nədir, necə məsuliyyətli işdir. Dünyada heç nəyin olmasın, duz-çörək tap ye, ancaq ağıllı oğlun olsun...»

Mən ailə quran vaxtı Şahbuzda keçirilən toy mərasimində Zabitin sevincinin həddi-hüdudu yox idi. O, bir yaxın dost kimi mənim ailə qurduğuma sevinirdi. Onun xarakterindən doğan bir xüsusiyyəti vardı: dostluq etdiyi hər bir adamın həyatında baş verən sevincinə şərik çıxardı, hamını özü kimi bilərdi və keçirdiyi öz sevinc hisslərini açıq ürəklə bürüzə verməyə çalışardı.

Zabit müəllimin şəxsi həyatında da hər şey öz axarı ilə getməmişdi. Birinci həyat yoldaşı Xədicə xanım vaxtsız dünyasını dəyişdiyinə görə uşaqların bütün qayğılarını öz üzərinə götürmüşdü, onlara həm ata olmuşdu, həm də ana, övladlarını layiqincə boya-başa çatdırmışdı. Həmişə də övladlarından razılıq edərdi, zəhmətinin boşa çıxmadığına ürəkdən sevinərdi.

Dilindən çıxardığı hər bir sözün yerini, dəyərini bilən, gözəl təşkilatçılıq bacarığına malik olan, qarşısındakı ən mürəkkəb vəziyyətlərdən məharətlə baş çıxaran, bütün müsahibləri ilə ünsiyyət qurmağı bacaran, müzayiqəsiz xeyirxahlığı ilə diqqət çəkən Zabit müəllim universitetimizdə demək olar ki, hamının hörmətini qazanmışdı. Şərəflə keçirdiyi yetmiş illik ömrünün yarıdan çoxunu müəllim peşəsinə həsr edən, tələbələrin sevimlisinə çevrilən, xoş ünsiyyəti ilə həmkarlarının qəlbinə ovsunlayan bu insan müəllimlik peşəsini ürəkdən sevir, öz üzərində həmişə yorulmadan çalışırdı. Bir çox elmi konfranslarda və seminarlarda etdiyi çıxışları ilə diqqəti cəlb edirdi. O, ağlabatan mülahizələri və sərrast məntiqli məqalələri ilə metodika sahəsinin öncülləri sırasına çıxmışdı.

Zabit müəllim ömrünün sonuna kimi pedaqoji fakültənin qiyabi şöbəsi üzrə dekan müavini vəzifəsində çalışdı. Tələbələr onu özlərinin bir doğması kimi sevidilər. Bütün tələbələrə bir ata nəvəsi ilə yanaşardı. Çalışardı ki, onlara əlindən gələn şəraiti yaratsın, kəsirsiz oxusunlar, ona görə öz köməyini müzayiqəsiz təklif edərdi.

Bu gün də Zabit müəllimin yeri görünür. Sakit, mülayim, sanki bütün qayğılarına son qoymaq üçün siqaretin tüstüsünü içinə çəkən, dodaqlarında xoş təbəssüm oynayan bu saf qəlbli insanın bizimlə bir yerdə olmadığına necə də heyfəsilənməyəsən?!

Onun yoxluğundan sonra hiss elədim ki, mən böyük bir səmimi dost itirmişəm. Lakin özümü aciz hiss edirəm. Çünki bizə müxtəlif müddətli ömür paylayan Yaradanın qarşısında öz acizliyimizi etiraf etməyə bilmirəm. Yalnız və yalnız bircə əlacım ona qalır ki, özümü o İlahi varlığa tutub deyim: "«Ey Böyük Yaradan, sən yaratdığın bu xoş xasiyyətli insan sən varlığına layiq insan idi. O, maddi dünyada əsl insan kimi yaşadı, mənəvi dün- yada öz heykəlini ucaltmışdı! Onun son yeri sənə ona layiq biləcəyin Cənnətdir!»"

Allah sənə qəni-qəni rəhmət eləsin, mənim sədaqətli dostum! Məzarını xoş ətirli güllər-çiçəklər bəzəsin!!!

Zəhmətkeş insan, bacarıqlı təşkilatçı

Başqalarından fərqli olaraq mənim dosент Zabit Мяммядовла tanışlığımın tarixçəsi бир о гядяр дя буюцк дейил. Бу mənim Азярбайъан Дювлят Педагожи Университетиндя 2005-ъи илдян çalışмаğымла əlaqədardır. Lakin бцтцн bunlara baxmayaraq, Zabit müəllimin бир алим, бир декан мцавини кими göstərdiyi fəaliyyət, qazandığı elmi uğurlar gözümdən yayınmamışdır. Doğma yurd yeri olan İsmayılı rayonundan Бақыйа эялиб, бурада бир чох uğurlara imza atmaq təbii ki, hamının bacардығы bir iş deyildir. Zabit мцяллим һələ dünyaya гəlməmişдән яввял atasını itirməsinə baxmayaraq, çalışıb-vuruşub Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin (köhnə API-nin) филолоэийа факцлтясиня qəbul olmuşdur. Тələbə vaxtından активлиyi ilə seçilən Zabit Мяммядов 1966-1970-ci illərdə Інститут Комсомол комитəсинин кативи seçilmiş, 1968-ci ildə isə Azərbaycan dili və onun tədrisi методикасы kafedrasına müəllim seçilmişdir. Müəllimlik fəaliyyəti boyunca daima öz tələbələrindən sevimlisinə

çevrilən Zabit müəllim 1983-cü ildə dissertasiya işini uğurla müadifə edяряк филолоэийа елмляри намизяди алимлик дяряъясиня алмыш, 50-dən artıq elmi məqalənin və onlarla kitabın müəllifi olmuşdur.

Tарşıрылан һәр bir сащядя işinin öhdəsindən лайигинъя gələn, universitetin ictimai həyatında yorulmadan çalışan Zabit müəllim һәм дә филолоэийа елминә böyük töhfələr вермишдир. Онун «Nitq mədəniyyətinin əsasları» вя «Müəllimin nitq mədəniyyəti» (һəmmüəlliflə) kitabları тялябялярин столцстц китабларына чеврилмишдир. Досент Zabit Мяммядов «Klassik aşiq poeziyasının dili» mövzusunda doktorluq диссертасийасы щазырламыш, анъяг амансыз юлцм она диссертасийаны мцдафия етмяйя имкан вермямишдир.

Zabit müəllim 1996-ъы илдян юмрцнцн сонунадяк Педагожи факцлтянин декан мцавини вязифясиндя чалышырды. Яввял дя дедийим кими Забит мцяллим тялябялярин севимлиси иди. Чцнки о, müəllim yoldaşlarına necə hörmət bəsləyirsə, tələbələrini дя ейни ъцр мцнасибят эюстярирди. Bu, onun səmimiliyi, insanlara olan məhəbbəti ilə əlaqədar иди. Педагожи факцлтянин университетимизин сайылан-сечилиян факцлтяляриндян бириня чеврилмясиндя Забит мцяллимин ямяйи данылмаздыр.

Забит мцяллимин язиз хатиряси онун севянлярин йаддашында даим йашайаъагдыр. Аллащ рящмят елясин!

Вугар Мещрабов,

АДПУ-нун цмуми ишляр цзря проректору,

Физика-рийазийат елмляри намизяди, досент

Gözəl alim, səmimi insan

Onu uzun illər idi ki tanıyırdım. Birlikdə bir çox elmi məclislərdə konfrans və yığıncaqlarda iştirak edirdik. O həmişə öz təmkinliliyi, səbirliliyi və mədəni rəftarı ilə diqqəti cəlb edirdi. Onu bizlərdən fərqləndirən cəhətlərdən biri də hamıya qarşı səmimi münasibət bəsləməsi, daim onu əhatə edənlərə diqqət və qayğı göstərməsi idi.

Mən dəfələrlə eşidirdim ki, Zabit müəllim gənc aspirantlara, dissertantlara necə qayğı və həssaslıqla yanaşır. Təsadüfi deyildi ki, Zabit müəllim uzun müddət filologiya fakültəsində əvəzolunmaz bir kadr kimi həmkarlar təşkilatının sədri vəzifəsində çalışmışdı. Elə onun son on illik əmək və pedaqoji fəaliyyəti də diqqəti çəkən olmuşdur. Belə ki bu son illər ərzində Zabit müəllim gözəl təşkilatçılıq bacarığı ilə rəhbərliyin diqqətini cəlb etmiş, ona dəfələrlə təşəkkürlər elan olunmuş, müxtəlif mükafatlar verilmişdir.

Zabit müəllim, işgüzarlığı və səmimiliyi ilə seçilirdi. Ona tapşırılan hər bir işi böyük həssaslıq və dəqiqliklə yerinə yetirirdi. Məhz bu keyfiyyətinə görə də rəhbərlik onun əməyini daim diqqət mərkəzində saxlayırdı. İstənilən problemlərin həllində onun tutduğu təmkinli mövqe hər bir kəsin yaxşı yadındadır.

Universitetimiz nüfuzlu ziyalılarından olan Zabit Məmmədov bizim və onu tanıyanların yaddaşında həmişə səmimi bir insan, gözəl alim və ziyalı kimi qalacaqdır.

Prof. Bəhlul Ağayev

professor Nadir Abdullayev

DOST ÖMRÜNDƏN XATIRƏ

Lap bu yaxın günlərə qədər dünyamızda bir Zabit vardı: səmimi, mehriban, qayğıkeş, xeyirxah, ləyaqətli, insanlığın meyarı, Tanrının sevimli bəndəsi, dostum, qardaşım Zabit. O Zabit ki, indi aramızda yoxdur, öz əbədi dünyasına qovuşmuş, istəklilərinin, dostlarının qəlbində, xatirəsində yaşayır. Yoxluğunu heç vəchlə qəbul edə bilmədiyim bu insan, dost haqda yazmaq mənim üçün çətin olsa da, bəzi xatirələri söyləməyi lazım bildim ki, qoy onun ruhu çad olsun, rahatlıq tapsın.

Həyat adlı məktəbin ən çətin dərslərindən keçən, bu dünyanın acısını-şirini dadan, bərkindən-boşundan çıxan Zabit müəllim sözün əsl mənasında insan, şəxsiyyət idi. Malik olduğu yüksək insanı keyfiyyətlər, dəyərlər ona işlədiyi kollektivdə böyük hörmət və inam yaratmışdır. İnsanlara müraciət forması, səsinin tonu, işlətdiyi ifadələr, heç kəsin xətrinə dəyməməsi, çöhrəsindəki daimi təbəssüm, müsahibini axıra qədər dinləmək, fikrinə hörmətlə yanaşmaq, düzlu, məzəli söhbətləri, zarafatları onunla təmasda olanları məmnun edər, razı salardı, lakin bununla belə o, prinsipial mövqeyindən də geri çəkilməzdi.

Tələbələr onu özləri üçün arxa, dayaq sayar, istənilən vaxt qapısını açar, problemlərini, dərd-sərlərini ona bildirər, Zabit müəllim bir dekan müavini kimi onları dinləyər, məsləhət verərdi. Müəllim –tələbə münasibəti zəminində yaranan

münaqişələrdə Zabit həmişə tələbənin tərəfində olardı. Ədalətli, ürəyində Tanrı sevgisi, imanı kamil bir ziyalı idi.

Zabit universitetin sayılıb-seçilən və həm də sevilən müəllimlərindən, alimlərindən idi. Xeyli miqdarda dərslik, dərs vəsaiti və məqalə nəşr etdirib tələbələrə istifadəsinə vermişdir. Onların bir neçəsini biz həmsədr kimi birlikdə yazmışdıq. Zabitin son illərdə folklor, aşıq poeziyasının dili məsələlərinə dair yazdığı sanballı tədqiqat əsərləri – monoqrafiyaları mütəxəssislər tərəfindən yüksək qiymətləndirilmişdir. Onun elmlər doktoru adını almaq üçün yazdığı dissertasiya da hazır vəziyyətdə idi. Bu mövzuda söhbət düşəndə deyirdi ki, ömür vəfa etsə doktorluğu da müdafiə edəcəyəm. Çox təəssüf ki, ömür ona vəfasız çıxdı.

Zabit doğulub boya-başa çatdığı İsmayılı rayonu, doğma Dıyallı kəndini varlığı qədər sevirdi. Tez-tez o yerlərə gedib-gələr, hərdən bu kollektivdə özünə yaxın bildiyi Həsən müəllimi, Qabili, İsmayılı və mənə də o yerlərə qonaq aparardı. Dağları, meşələri, çayları, bulaqları doyunca seyr etdikdən sonra Dıyalıya, onun ata evinə, böyük qardaşı Cavada qonaq olar, zabit müəllimin o nurani anasının bişirdiyi xörəkləri, xüsusən təndir çörəyini ləzzətlə yeyər, evin yanından şaqqıltı ilə axan Dıyalı çayının kənarında nəhəng cökə ağacının altında quraşdırılmış stolda əyləşib pür-rəng çaydan içər, dincələrdik.

Zabit bir dost kimi böyük idi, uca idi. Mənim onunla həm də ailəvi dostluğum vardı. Yay məzuniyyətində ailəmizi götürüb maşınımızla ən səfali yerlərə - Yesentukiyə, Kislovodskiyə, Nalçikə gedər, müalicə olunar, dincələr, böyük təəssüratla qayıdıb gələrdik. Yaşımızın ahıl çağında hərdən arxada qoyduğumuz o xoş günləri xatırlayar, ömrün belə tez keçib getdiyinə də təəssüflənərdik.

Mənim üçün əziz olan belə bir adamı qəfildən, özü də əbədi itirəcəyimi ağıma belə gətirməzdim. Dedilər Türkiyədən gəlib, müalicə olunub. Zəng çaldım, danışdım. Dedi ki, iki gündən sonra əlavə müalicə üçün yenidən gedəcəyəm. Sonuncu gün zəngləşdim. Onu yola salmaq üçün vədələşdim. Pedaqoji fakültənin yerləşdiyi korpüsa getdim. Zabit qapının girəcəyində komendantın otağında idi. Yanında da bir neçə adam vardı. Görüşdük, öpüşdük. Sakit idi, gülümsəyirdi, arıqlamışdı, rəngi də qaçmışdı. Nigarançılığımı baxışından oxuyurmuş kimi tez-tez deyirdi: narahat olma, hər şey yaxşı olacaq. Zəng etmişdi, maşın gözləyirdi. Maşın onu aeroporta aparacaqdı. Qalxıb həyəətə çıxdı. Az keçməmişdi, maşın gəldi. Qohumunun maşını idi. Hamı ilə qucaqlaşdı, öpüşdü, o cümlədən də mənə. Qəhər mənə boğur, özümü zorla saxlayırdım. O da ağlayırdı, cibindən dəsmalını çıxarıb göz yaşlarını sildi, maşına oturub əl ilə bizimlə vidalaşdı. Bu ayrılıqdan lap az keçmişdi ki, mən onunla görüşdüm. Özü ilə yox, universitetin girəcəyində divara vurulmuş, qara haşiyəyə alınmış şəkli ilə. Çöhrəsində də əvvəlki təbəssüm.

Yaşamaq uğrunda çox çalışdı, amma qurtuluş yolunu bağlayan amansız xəstəlik onun həyatına son qoydu.

Mənim üçün unudulmayacaq, Zabit, dostların, yaxınların səni cismən itirdilərsə, bir təskinliyimiz odur ki, sən ürəklərdə, xatirələrdə yaşayırsan və yaşayacaqsan.

Sən zamanəmizə mələk kimi gəldin, billur kimi şəffaflığını, saflığını, təmizliyini qoruyub saxladın.

Allah sənə qəni-qəni rəhmət etsin.

Məkanın cənnət olsun.

Buludxan Əziz oğlu Xəlilov,

filologiya elmləri doktoru, professor

ZABİT MÜƏLLİM ÖLÜMÜ İLƏ VARLIĞA QOVUŞUBDUR

Zabit müəllimi I kursa daxil olduğum vaxtdan tanıdım və ondakı sadəliyi, səmimiliyi, həmişə ətrafdakılara müsbət enerji payladığını gördüm. Elə I kursdan ona ən yaxın, doğma bir adamım kimi münasibət bəslədim. Onun münasibətində, insanlara diqqət və qayğısında hər şey qarşı tərəfi təmin edən bir səviyyədə idi. Zabit müəllim mənən, ruhən çox gözü tox, sözün həqiqi mənasında ağayana bir adam idi.

O hamını sevirdi və hamı onun xatirini çox istəyirdi. Yaxşı deyiblər: “Həm sevib, həm də seilmək ancaq xoşbəxtlərin qismətidir”.

Yadımdadır biz I kursda oxuyanda o, filologiya fakültəsində həmkarlar təşkilatının sədri idi. Demək olar ki, biz onu fakültədə hər gün görürdük. Bütün tələbələrin Zabit müəllimə rəğbət və hörməti vardı. Sonralar biz III, IV kursda oxuyanda mən onu tez – tez tələbə yataqxanasında görürdüm. Tələbələrin yataqxanada otaqlarını bir – bir gəzər, onların dərs – sərinə köməklik göstərər,

qayğı və ehtiyacları ilə maraqlanardı. Tələbə olduğum vaxtlarda da, sonralar da mən Zabit müəllimdən səmimiyyət görmüşəm. O, bu dünyaya yalnız və yalnız insanlara xeyirxahlıq etmək üçün gəlmişdi. Zabit müəllim bədxahlıqdan tamamilə uzaq bir adam idi. Belə insanlar həyatda az – az olur.

Zabit müəllim həyatı, həyatın nəfəsini duyan adam idi. “Yaşamaq – sadəcə nəfəs almaq deyil, həyatın nəfəsini duymaqdır” fikri yüzdə yüz Zabit müəllim kimi adamlara şamildir.

Zabit müəllim hər bir kəsin dilini bilən adam idi. Bu da ondan irəli gəlirdi ki, onun özünün dili hamı tərəfindən anlaşılan, başa düşülən idi. Ürəyi ilə əməli üst – üstə düşürdü. Belə insanlar xoşbəxt doğulmuş insanlardır. Onlar həyatın bütün anlarında birüzlü olmaları ilə seçilir. Belə insanlar roldan – rola, cildən – cildə düşürlər. Onların barəsində xoş danışmaqdan başqa, heç nə mümkün deyildir. Belə insanların yeri həmişə görünür. Zabit müəllimin yeri fakültəmizdə və universitetimizdə hiss olunur. Bəzən heç inanmaq olmur ki, Zabit müəllim dünyasını dəyişibdir. Belə itkilər adama yuxu kimi gəlir. Zabit müəllim ölümü ilə varlığa qovuşubdur. Çox yerində deyilmiş belə bir fikir var: “Bu dünyada həyat heçliklə varlıq arasında cərəyan edir. Ölüm bu həyata yekun vurur və kimləri isə heçliyə, kimləri isə varlığa qovuşdurur”. Bu mənada Zabit müəllimin ölümü onun varlığa qovuşdurdu. Allah ona rəhmət eləsin!

Əzizxan TANRIVERDİ
filologiya elmləri doktoru, professor

ƏSL DOST İDİ

Zabit müəllimin ölüm xəbəri ADPU kollektivini, xüsusən də Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası kafedrasının əməkdaşlarını sarsıtdı, texniki işçilərdən tutmuş universitet rəhbərliyinə qədər hamı kədərləndi, yas içində oldu, o anlarda Zabit müəllimi tanıyanlardan kiminsə sevindiğini görmədim. Heç şübhəsiz ki, Zabit müəllim bu məhəbbəti asanlıqla qazanmayıb: ağırlı-acılı günlər yaşayıb, yüksək əxlaqi keyfiyyətlər nümayiş etdirib, obyektivliyini, insanlığını qoruyub, mənəvi dünyasını daim zənginləşdirməyə çalışıb...

Atasını uşaq ikən itirən Zabit müəllim həmişə anası Əminə xanımdan danışar, onun dediklərini xatırlayardı. Anasının onun üçün dediyi evimin dirəyi, gözümün işığı kimi ifadələr yaddaşına əbədi həkk olunmuşdu. Onda ki şən əhvali-ruhiyyə, üzündən əskik olmayan təbəssüm, gözlərindəki sevinc mənəvi gücünü bu ifadələrdən alırdı, onun yaşamaq, yaratmaq uğrunda mübarizəsi, həyat eşqi də məhz bu ifadələrə söykənirdi. Atasız böyüyən Zabit müəllim nisgilini, kədərini gizlətməyi bacarırdı. Yalnız yaxın dostları bilirdi ki, o, atasının dilindən “belimin tutarı, qüvvəti” kimi ifadələri eşitməyib, ata məhəbbəti görməyib. Yeri gəlmişkən, bu boşluq anası Əminə xanım və onun elmi rəhbəri olmuş professor Afad Qurbanov tərəfindən qismən aradan qaldırılmışdı.

Zabit müəllim filologiya üzrə fəlsəfə doktoru (filologiya elmləri namizədi), dosent idi, uzun müddət pedaqoji fakültənin dekan müavini kimi fəaliyyət göstərmişdi. Onunla ilk tanışlığım 1977-ci ilə təsadüf edir. Zabit müəllim filologiya fakültəsi həmkarlar təşkilatının sədri idi. Mən isə filologiya fakültəsində I kursda oxuyurdum, API-nin (ADPU-nun) komsomol komitəsinin büro üzvü idim. 1980-ci ildə filologiya fakültəsi komsomol komitəsinin katibi seçildim. Məni ilk təbrik edənlərdən biri də Zabit müəllim oldu, tanışlığımızın dostluğa çevrilməsi də elə o anlardan başladı. Bir kitabı şərikli, daha dəqiqi, İsmayıl İsmayılov və İlham Abbasovla birlikdə çap etdirdik (Azərbaycan dili və ədəbiyyatdan testlər. Bakı, 1995). Zabit Məmmədov 150-dən artıq məqalənin, bir neçə proqram və metodik göstərişin, 10-dan artıq dərs vəsaiti və monoqrafiyanın müəllifiidir. Azərbaycan dilçiliyinin müxtəlif problemlərinin tədqiqi ilə məşğul olmuş Z.Məmmədovun yaradıcılığına nəinki bələdəm, hətta onun kitablarına rəy vermişəm, redaktorluq etmişəm. Konkret desəm, prof. Nadir Abdullayevlə birlikdə çap etdirdiyi “Nitq mədəniyyətinin əsasları” (2008) dərs vəsaitinin redaktoru, “Klassik aşığı

poeziyasının leksik-semantik xüsusiyyətləri” (2000) monoqrafiyasının rəyçisi olmuşam. Z.Məmmədovun “Nitq mədəniyyətinin əsasları” kitabında nitq mədəniyyəti probleminin tədqiqi tarixi, nitq mədəniyyətinə yiyələnməyin əhəmiyyəti, nitqə verilən tələblər, nitqin etiket normaları kimi məsələlər sistemli şəkildə izah olunur. Müəllifin ən çox maraqlandığı sahə isə klassik aşığı poeziyasının dili idi. Bu mənada onun “Klassik aşığı poeziyasının leksik-semantik xüsusiyyətləri” adlı monoqrafiyası dilçiliyimiz, folklorşünaslığımız, etnoqrafiyamız, ümumən mədəniyyət tariximiz baxımından dəyərlidir. Monoqrafiyada aşığı poeziyasının klassik dövrü (XVI-XIX əsrlər, Qurbanidən Aşığı Ələsgərə qədər) nümayəndələrinin şeir dili, ilk növbədə onun leksik, semantik, onomastik və frazeoloji qrupları tarixi-lingvistik müstəvidə tədqiq edilmişdir. Burada bir məsələni xüsusilə vurğulamaq lazım gəlir: Zabit Məmmədova təkcə bu monoqrafiyasına görə filologiya elmləri doktoru alimlik dərəcəsi vermək olardı. O isə işin texniki tərəflərini – sənədləşmə işlərini həll etmədiyi üçün bu adı ala bilmədi. Necə ki, dostları İsmayıl İsmayılov və Mətləb Nağı dosent elmi adını almadan dünyadan köçdülər. Amma bu da var ki, həmin elmi ad və dərəcələr onların mənəvi dünyasının zənginliyi ilə müqayisədə çox kiçik görünür... Ruhları şad olsun!

Hər ikimiz Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası kafedrasının müdiri olmaq üçün müsabiqədə iştirak edirdik. 30.IX.2011-ci ildə bu vəzifəyə məni təyin etdilər. Həmin günlərdə Zabit müəllim Türkiyədə müalicə olunurdu. Amma yenə də məni ilk təbrik edənlərdən oldu, qəlbən sevindi, uğurlar dilədi. Açıq deyim ki, onun böyüklüyü bu cür müstəvilərdə daha aydın görünür.

Zabit müəllimi səciyyələndirən bəzi cəhətləri ümumiləşdirmək lazım gəlir: O, mənəvi qidasını anasından, çoxəsrlik ədəbiyyatımızdan, bir də dünyalar qədər sevdiyi İsmayılının əsrarəngiz təbiətindən – buz bulaqlarından, qalın meşələrindən, yovşan ətirli çöllərindən alırdı; Adi vəziyyətlərdə gülürüz, həddindən artıq sadə görünürdüsə, iş prosesində ciddi bir görkəm alırdı, sanki adının məna yükünə uyğun hərəkət edirdi, tələbkər, zabitəli görünürdü;

Atasız böyüyən Zabit müəllim iki oğul böyütdü, onları maddi sıxıntılar içərisində çapalamağa qoymadı, ən əsası isə onlara həyatda yaxşı yaşamağın yollarını öyrətdi. Deməli, o, atalıq borcunu tam ödəyib. Bu isə onun “Dədə Qorqud kitabı”ndakı “Oğul dəxi neyləsin, ata ölüb mal qalmasa”, “Ata malından nə fayda, başda ağır olmas” kimi atalar sözlərinin məna yükünə söykənərək yaşadığını təsdiqləyir;

Zabit müəllim vicdanlı, namuslu, sözü bütöv kişilərdən idi. Çətin məqamlarda təmkinli, qürurlu olmağı bacarırdı;

Z.Məmmədov Azərbaycan dilçiliyinin bir sıra problemlərini tədqiq etmişdir. Bu mənada o, öz üslubu olan dilçilərimizdən idi; Bir sıra dilçilərimiz sanballı dərslər və monoqrafiyalar müəllifi olsalar da, Azərbaycan dilini normal səviyədə tədris edə bilmir, çətinlik çəkirlər. Zabit müəllimdə isə alimliklə müəllimlik qovuşuq vəziyyətdə idi. Belə ki, Azərbaycan dilini yaxşı tədqiq və tədris edən alimlər sırasında onun da adı çəkilirdi;

Qədim və müasir Azərbaycan, o cümlədən türk ədəbiyyatı Zabit müəllimin ruhuna hopmuşdu, aşığı poeziyasının vurğunu idi. Bu mənada onun "Klassik aşığı poeziyasının leksik-semantik xüsusiyyətləri" adlı monoqrafiyasını təsadüfi hesab etmək olmaz;

O, ADPU-da ən çox dostu olan müəllimlərdən biri, hətta birincisi statusunu qazanmışdı. Burada onun bir avtoqrafını xatırlatmaq yerinə düşür: "...gözəl insan, əziz dostum Əzizxan müəllimə ən səmimi arzularla. 22.02.07".

Zabit Məmmədovun adı yaxınlarının, dostlarının və tələbələrinin qəlbində yaşayır. Ruhu şad olsun!!!

Fərahim Sadıqov
pedaqoji elmlər doktoru, professor

Zabit müəllimi xatırlayarkən

Mən Zabit müəllimi hələ Zabit Məmmədov olmamışdan çox-çox əvvəllər tanımışam. Biz 1965-ci ildə birinci kursda oxuyanda Zabit Məmmədov dördüncü kurs tələbəsi idi. O zaman V.İ.Lenin adına APİ yeganə pedaqoji təmayüllü institut idi. İnstitutun isə ən şöhrətli fakültəsi filoloji fakültəsi idi. Bu fakültədə Əbdüləzəl Dəmirçizadə, Zeynal Tağızadə, Feyzulla Qasımzadə, Paşa Əfəndiyev kimi görkəmli professorlar, İsmayıl Şıxlı, Xəlil Rza kimi ədiblər, Əhəd Əhmədov, Kamal Qəhrəmanov, özü demişkən Mirzə Əlli Əkbər Sabir oğlu, Məhəmməd Səlim Tahirli kimi alimlər bizə dərs deyirdilər. O zaman bizim yataqxana ADPU-nun indiki A.Bakıxanov küçəsində yerləşən korpusunda idi. Zabit Məmmədov da yataqxanada qalırdı. Mən yaxşı qarmon çalırdım. Ona görə məni tez-tez ad günlərinə dəvət edirdilər. Bir dəfə Zabit məni həmyerlisi, yəni İsmayıl rayonu Diyallı kəndindən olan və bizimlə eyni birləşmədə oxuyan Rima adlı bir qızın ad gününə dəvət etdi. Mən qarmonumla onları yaxşıca şənləndirdim, yubilyarın şərəfinə yaxşı poetik nümunələr söylədim. Bir sözlə, məclisi əla apardım. Çox razı qaldılar. Zabit mənim istedadımı xüsusi qiymətləndirdi və həmişə təqdir edəcəyinə söz verdi. Bir dəfə institutun akt zalında bayram konserti idi. Filarmoniyadan xalq artisti Xan Şuşinskini dəvət etmişdilər. Konsertdə bizim İnstitutun öz fəaliyyət kollektivinin üzvlərindən bir neçə tələbə də çıxış etdi. Onlardan biri də mən oldum. O zamanlar üçün dəbdə olan və məşhur qarmonçalan Teyyub Dəmirovun repertuarından olan "Solmazı" rəqsini ifa etdim. Məni çox alqışladılar. Konsertdən sonra məni ilk təbrik edənlərdən biri Zabit oldu. Zabit o qədər təəssübkeş idi ki, onu sözlə ifadə etmək belə mümkün deyil. Təsəvvür edin ki, həm Zabitin oxuduğu fakültədə oxuduğum və onun yaşadığı yataqxananın sakini olduğum üçün mənim uğuruma hamıdan çox sevinirdi. Mənə ünvanlanan alqışlardan qürur duyurdu. Beləcə mənimlə çox mehriban dostluq əlaqələri yaratdı. İki ildən sonra Zabit İnstitutu bitirdi və onu İnstitutda saxladılar. Əvvəlcə İnstitut komsomol komitəsinin katibi oldu. Zabit komsomol komitəsinin katibi olmasına baxmayaraq bizdən ayrılmadı. Yəni yataqxanada bizimlə yanaşı yaşamağa davam etdi. Zabitin təşəbbüsü ilə fakültə ansamblı yarandı və çox məşhur bir kollektiv oldu. Hətta 1967-ci ildə ansamblımız Ukraynanın Berdyansk şəhərində keçirilən "Tələbələrin VII ümumittifaq festivalı"nın iştirakçısı oldu. Özü də bizi festivala

Zabit Məmmədovun rəhbərliylə göndərdilər. Nümayəndə heyətimizin sədri Zabit Məmmədov olduğu üçün biz çox fəxr edirdik. Təsəvvür edin ki, Zabitin hesabına bütün festivalın örnəklərinə çevrildik. Ona görə ki, plenar iclasında Zabit çox uğurlu bir çıxış elədi. O, qısa və yığcam çıxışının əvvəlində "Sizə günəşli Azərbaycandan, Bakının füsunkar İçəri şəhərindən, Xəzər dənizindən, Qız qalasından Salam gətirmişik", sonunda isə "Sizi Göy-Gölə, Maral-Gölə qonaq dəvət edirik" dedi. İnanın ki, Zabit bütün zal sürəkli alqışladı. Bu çıxışdan sonra bizi hamı necə deyərlər barmaqla göstərirdilər. Ona görə ansamblımızın bütün çıxışları anşlaq olaraq keçirdi. Bunun nəticəsi idi ki, biz də festivalın qaliblərindən biri kimi Vətənə döndük. Ansamblımızın isə çox istedadlı üzvləri diplomlar və mükafatlar qazandılar. Ansamblımızın konsertmeysteri III kurs tələbəsi Məcid Mahmudov idi. Göyçaydan olan Məcid həm də Asəf Zeynallı adına musiqi texnikumunun vokal söbəsinə bitirmişdi. O, həm də böyük bəstəkarımız Tofiq Quliyevin mahnılarını, həm Azərbaycan dilində, həm də Rus dilində oxuyurdu. İkinci müğənnimiz filologiya fakültəsinin II kurs tələbəsi Ərəstun Əliyev (Ərəstun sonralar aspirantura bitirdi və filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi aldı.) idi. Ərəstun Şirvan bölgəsinin böyük sənətkarı Kalvalı Əlinin nəvəsi idi. Ərəstun türk mahnısı "Bana-bana gəl, qaçma gözəl"i oxuyurdu. Bu mahnımız da böyük uğur qazandı. II kurs tələbəsi Tamara Mirzəyevanın ifa etdiyi ukraina və rus mahnıları isə bütün festival iştirakçılarını valeh etdi. Bizim festivalda uğurlu çıxışlarımıza görə Zabit Məmmədov UİLKĞİ-nin fəxri fərmanını verdilər. Həmin fəxri fərman isə bizi səfər zamanı demək olar ki, xilas etdi. Yoxsa bütün uğurlarımız alt-üst olacaqdı. Bəzən Zabit məhz həmin xatirəyə görə daha tez-tez yad etməli oluram. Hadisə belə olmuşdu:

Biz festivalın qalibi kimi çox böyük hörmət və ehtiramla Berdyanski şəhərindən Kiyevə yola salındıq. Avtobusda olanlar bizimlə fəxr edirdilər. Yolda onların xahişiylə çalib-oxuyurduq. Kimi bizə hədiyyələr, kimi mer-meyvə, kimi öz ünvanını verirdi. Nəhayət gəlib Kiyevdə düşdük. Bütün sənişinlər demək olar ki, bizdən ayrılmaq istəmirdilər. Nəhayət onlardan ayrılıb dəmiryolu vağzalına gəldik. Çamadanlarımızı saxlama kamerasına verdik və Bakıya bilet almağa getdik. Qayıdanda bizi o zamanki milislər həbs etdilər. Hər birimizi ayrı-ayrı kameralara salıb istintaqa başladılar. Heç nə başa düşmür, heç nə anlamırdıq. Guya biz kiminsə çamadanını oğurlamışıq. Əgər Zabitin ümumittifaq komsomol komitəsindəki tanışları olmasaydı bizi həbsxanaya salacaqdılar. Bəs, səbəb nə imiş? Sən demə rəhmətlik Ərəstun Əliyevin çamadanına oxşar (özü də olduğu kimi çox oxşar) bir çamadan bizim çamadanlara qatışaraq gəlib. Kimsə onu Ərəstunun çamadanı bilərək götürüb və həmin çamadan bizim əşyalara qatışib. Çamadanın sahibi elə başa düşüb ki, bizlərdən kimsə onun çamadanını oğurlayıb. Ona görə şikayət edib. Bizim hər birimizə ayrı-ayrılıqda çamadanları göstərib soruşanda ki, bunlardan hansı sizin Ərəstun Əliyevin çamadanıdır. Biz də ayıra bilmədik. Hətta çamadan yiyəsi hirsli-hirsli gəlsə də öz çamadanını düzgün seçməkdə çətinlik çəkdi. Sonra

bizdən əl çəkdlər. Əgər Zabit Məmmədovun xüsusi vəsiqəsi olmasaydı Allah bilir başımıza nələr gələcəkdi.

Bizim Zabit Məmmədovla 46 illik dostluğumuzun bünövrəsi belə qoyulubdur. Yaxşı tələbə yoldaşı, yaxşı dost, yaxşı dildar insan ömrünün bəzəyidir. Özü də həmin yaxşı əlamətlərin hamısını daşıyan dost elm adamı olanda insanın həyatını, ömür yolunu daha da zinətləndirir. Biz o zamanlar institutumuzun yuxarı kursunda oxuyan əlaçı tələbələrini özümüzə örnək hesab edirdik. Zabitlə yanaşı şərəf lövhəsində şəkilləri olan Malik Cəbrayılov (hazırda professordur, prorektor vəzifəsində çalışır), Raya Mursaqulova (hazırda ADPU-nun görkəmli alimlərindən biridir) kimi tələbə yoldaşlarımızla fəxr edirdik. Bu fəxarətin nəticəsi idi ki, yaşadığımız 1 saylı yataqxananın böyük bir əlaçılar heyəti yaranmışdı. Bizim kursumuzda Böyüş Hüseynov (təəssüf ki, o, elmə gəlmədi), Tərlan Novruzov (hal hazırda professordur), Ramin Əhmədov (Universitetin görkəmli alimlərindən biridir), Qərib Məmmədov (professordur, hazırda Torpaq və Xəritəçəkmə Komitəsinin sədridir), Xəlil Fətəliyev (sonralar pedaqoji elmlər doktoru, professor oldu, məzarı nurla dolsun) kimi tələbə yoldaşlarımızla bərabər biz Zabit Məmmədovun qazandığı mövqeyə həsəd aparıdıq. Axı, bu mövqeyə can atmaq bizim hamımızı elmin zirvələrinə doğru yürüş etməyə səsləyirdi. Bütün aşağı kurs tələbələri Zabit kim sadə, çalışqan, təvəzökar, işgüzar, əməksevər, halallıqsevər, inadkar, mübariz oimaq istəyirdi...

Zabit müəllim böyük dəyanət sahibi idi. Mən dəfələrlə onu rektoru olduğum universitetdə müvafiq vəzifə aparmağa dəvət etmişəm. Həmişə "bura mənim doğma ocağımdır" deyə bütün vəzifələrdən imtina etmişdir. Hətta sonuncu dəfə onu rektoru olduğum Azərbaycan Universitetinə elmi işlər üzrə prorektor vəzifəsinə dəvət etdim. Yenə də "Yarım əsrə bərabər bir zaman kəsiyində təhsil aldığım və çalışdığım doğma ocağımdan uzaqlaşa bilmərəm. Siz yaxşı bilirsiniz ki, bu universitet mənim doğma ocağımdır" deyə cavab verdi.

Bəli, belə insanları yad eləmək, Zabit Məmmədov kimi dostları, özü də alim dostları xatırlamaq, onların mənəvi keyfiyyətlərindən fəxarətlə söz açmaq, onların xoş əməlləri haqqında danışmaq onları həm ədəbiləşdirir, həm də gələcək nəsillər üçün əsil örnək şəxsiyyətlərə çevrdirir.

Himalay Qasimov
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin
“Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi” kafedrasının
müdiri, filologiya üzrə elmlər doktoru, professor

Dost itkisinin könül ağrıları!

Zabit Teymur oğlu Məmmədovla mənim ilk tanışlığım 1962-ci ildən başlayıb. Mən Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin (keçmiş APİ-nin) tarix-filologiya fakültəsinin ikinci kursunda, o, birinci kursunda təhsil alırdı. Mənim Zabitlə yaxınlaşmağıma səbəb olan çeşidli amillər var idi. İlk öncə mən Zabitin özünəməxsus müsbət aurasını vurğulamaq istəyirəm. İkincisi mənim seçimimimdə onlarla eyni kursda təhsil alması, sıx görüşlər məni Zabit və onun yaxın çevrəsilə hədsiz yaxınlaşdırdı və deyərdim ki, bir mənada doğmalaşdırdı. O dövrdə hər ikimiz fakültənin və institutun ictimai işlərində fəal çalışırıq. Bünövrəsi 60-cı illərin əvvəllərindən qoyulan bu dostluq əziz qardaş sandığımın cismani həyatın sonlarına qədər davam etdi.

Zabit Məmmədov hələ tələbəlik dövründə fərqlənən, çoxminli institut kollektivinin dərin hörmətini və etimadını qazanmış gənc bir şəxsiyyət idi. Erudisiyası, intellekti zamanla addımlamaq, uzağı görə bilmək, məqamı dürüst anlamaq, insanları olduğu kimi dərk etmək kirdarı vermişdi. Mehribanlıq, səmimiyyət, təbiilik onun ruhunda, canında idi. Son dərəcə humanist, ədalətli, obyektiv, mərd və mərhəmətli insan idi. Haqsızın - haqlıya üstün gəlməsinə dözməzdi və hər vəchlə bunun qarşısını alardı. Onunla mən dəfələrlə birgə qəbul imtahanlarında iştirak etmişik. Ən gərgin və dramatik məqamlarda onun biliyi, ədaləti uca tutduğunun şahidi olmuşam. Bütün bunlar onun son dərəcə halal adam olduğunu sübut edirdi. Hansı vəzifədə çalışmasından asılı olmayaraq o sözün əsl mənasında yüksək əyarlı insan idi. Bu “idi”lər məni daxildən kövrəldir. Çünki o amal və əməl sahibi idi. Mənən və ruhən bizimlədir. Cismani olan isə keçici və ötəridir. Yuxarıda qeyd etdiyim kimi amalı və əməlləri bu gün yaşarlığını, diriliyini aydın şəkildə görükdürür. Son qırx ildə elə bir görüşümüz yadıma gəlmir ki, biz qucaqlaşib öpüşmədən ötüb keçək, övladlarımızdan, ailəmizdən soraq tutmayaq. Elə olmayıb ki, biz görüşək, tələbə yoldaşını soruşmasın, mənim salamımı yetir deməsin. Bu diqqət, bu ehtiram təqdir olunandır və Zabit Məmmədovun bitib-tükənməz insani keyfiyyətlərinin dilə gətirə bilmədiyimiz milyonda bir hissəsidir. Birlikdə keçirdiyimiz sevimli günlərimiz çox olub. Övladlarımızın xeyir işlərində birgə

olmuşuq, kədərli, qəmli məqamları da birgə yaşamışıq. İkimiz eyni vaxtda baş müəllim seçilmişdik. Zabit müəllim öz yaxın çevrəsilə birgə böyük və heç zaman unudulmayan bir ziyafət təşkil etdi. Çox səxavətli, dostcanlı, yaxşılığı əyarlandırıan bütöv və kamil şəxsiyyət idi. Tədris etdiyi fənni bütün incəliklərinə qədər mənimsəyən, geniş biliyə malik alim idi. Tələbəlikdə aldığı mükəmməl savad sonrakı çağlarda xeyli yüksəldi və onun sayılan-seçilən bir alim kimi təqdir olunmasına zəmin yaratdı. Bununla belə, müşahidələrim belə bir inam təlqin etdi ki, Zabit nədənsə elmi dərəcə almağa, fundamental monoqrafiyalar sərgiləməyə bir o qədər də maraq göstərmir. Halbuki, ondakı bilik elmlər doktoru alimlik dərəcəsi almağa tam yetərli idi. Onun elmlər namizədi alimlik dərəcəsi ilə, dosent elmi adı ilə kifayətlənməsi mənə bu gün də təəccüblü gəlir. Hansı statusda olmasından asılı olmayaraq Zabit Teymur oğlu mükəmməl şəxsiyyət, sayılan-seçilən müəllim, əsl dilçi-alim, gözəl ailə başçısı, bacarıqlı təşkilatçı idi. İnsani arzularla yaşayan, güvəndiyim əziz dostumun, həmfikrimin fani dünyadan belə erkən köçməsi göynərtisiz ötüşmür. Ailəliklə birgə iştirak etdiyimiz məclislər, unudulmaz xatirələr yaddan çıxmır, dincliyimi, qərarımı əlimdən alır. Amma nə edəsən ki, ömür fani. Lakin təsəllimiz yaxşılardan haqq dərgahında qərar tutmasıdır. Əziz qardaşım, sən də əməl və qayənlə yaxşılardan oldun, ilkinliyə alını açıq, üzün ağ qovuşdun. Nə yaxşı ki, sən var idin, çox şükür ki, sən varsan.

Rəbbimizin buyurduğu yolla irəlilədin. Şərəfli bir ömür yaşadın, qəmin də oldu, sevincin də. Həyat eşqi yüksək olan qardaşım, sən axı çox etibarlı dost idin, bilməm niyə belə tələsdin. Onsuz da sağlığında könüllərdə qərar tutmuşdun. Könül evin mübarək, qardaşım! Zamanın gərdişindən, küləyin səmtindən, ab-havanın rəngindən və ahəngindən asılı olmayaraq özümlüyünü daim qoruyub saxlayan Zabit Teymur oğlu, sən həmişə bizimləsən.

Professor Fərrux Rüstəmov

Xatirələrə çevrilən ömür

Allah-taala hər kəsə bir ömür bəxş edir: kiminə uzun, kiminə qısa. Həyatın mənası onun uzun və qısa olmasında deyil, necə yaşanmasındadır. Verilən ömrü ləyaqət və şərəflə yaşayan insanlardan biri də Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası kafedrasının dosenti, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru Zabit Teymur oğlu Məmmədovdur. Doğum gününü təntənə ilə qeyd etməyə ömrü vəfa etməyən Zabit müəllim 70 illik mənalı və şərəfli ömür yaşadı. Həyat tez-tez ona gözlənilməyən surprizlər bəxş etsə də, o, sınımadı, əyilmədi, vüqarla həyatın bütün acı-ağrısına sinə gərdi. Dərdə, qəmə, niskilə xəfifcə gülümsəyərək həyatdan zövq almağa çalışdı. Səmimiyyəti, əxlaqı, mənəvi saflığı və təmizliyi, həyatsevərliyi, insanlara xoş münasibəti ilə onu tanıyanların sevimlisinə çevrildi. Müdriklərdən biri deyir ki, biz insan deyəndə onun əxlaqını nəzərdə tuturuq. Əxlaqdan kənar insan yoxdur. Zabit müəllim yaxşı ata, yaxşı qohum, yaxşı işçi, tanınmış dilçi alim olmaqdan əvvəl yüksək, əxlaq və fəzilət sahibi idi. Onun bütün hərəkətləri əxlaqi prinsiplərə söykənirdi. Zabit müəllimlə tanışlığımın müddəti çox da uzun deyil. Birgə işlədiyimiz müddətdə mən onda yüksək insani keyfiyyətlərin, müəllimlərə, tələbələrə sonsuz hörmət və ehtiramın şahidi olmuşam. O, böyüklə böyük, kiçiklə kiçik idi. Heç kəsi özündən narazı salmazdı. Zarafat etməyi, maraqlı xatirələr danışmağı sevərdi. Olduqca diqqətçil və həssas idi. Münasibəti olduğu insanların xeyir işindən qalmazdı. Xeyir-dua verməyi də bacarırdı, dostun-taşınnın kədərinə şərik olmağı da. Son illərdə səhhətində müəyyən problemlər yaransa da, bildirməməyə çalışırdı. Axıncı dəfə Türkiyəyə müalicəyə gedərkən elə bil ki, bir daha dönməyəcəyini bilirdi. Dedi ki, ifadələr, etdiyi hərəkətlər ayrılıq anlarını xatırladırdı. Son anda dekanlığın əməkdaşlarını yığaraq, bəlkə qayıtmadım, yadigar bir şəkil çəkdirək dedi. Bu onun son şəkli oldu. Oktyabrın 13-də o, 70 illik ömür yolunun sonuna çatdı, haqq dünyasına qovuşdu. Ondan bizə hələ uzun illər ürəyimizi göynədəcək xatirələr qaldı. İnsanlar ölərkən birdəfəlik ölmürlər, tamam yox olurlar, nə qədər ki onları xatırlayan, onların səslərini, sifətlərini yaddaşında saxlayan adamlar durur, bu ölənlər də hələ yaşayırlar-fikirlərdə, xəyallarda, təsəvvürlərdə yaşayırlar.

Xatirə danışmağı çox sevən Zabit müəllim özü də xatirəyə çevrildi. Həmişə anılan, daim xatırlanan xatirəyə...

Zabit Teymur oğlu Məmmədov 1941-ci ildə İsmayilli rayonu Diyallı kəndində dünyaya gəlib. 1943-cü ildə də atası Teymuru müharibəyə aparıblar. Müharibə də ki, tarix boyu insanlara aclıq, fəlakət, ölüm gətirib, yurdsuz-yuvasız, evsiz-eşiksiz qoyub, od-ocaqlarını tar-mar edib. Müharibənin bir rəzaləti var. Bütöv bir nəslin ömrünü yeyir. Taleyin və Tanrının qismətiylə ölüm-dirim savaşına qatılan Teymur kişinin də alınına belə acınacaqlı tale yazılıbmış. O, da bir çoxları kimi müharibəyə getdi və bir daha geri qayıtmadı. Vaxtsız ailə başçısını itirən Əminə xanım övladlarını təkbaşına böyütməli oldu. Başsız qalmış ana müharibənin acı məhrumiyyətlərinə tab gətirərək çox çətinliklərlə ailənin dolanışığını təmin edə bildirdi.

Amma balaca olmasına baxmayaraq Zabit anasının ailələrinin yaşaması, sağ qalması üçün nələr etdiklərini duyur, başa düşür və dərk edirdi. Artıq 1960-cı ildə orta məktəbi bitirən bu gənc oğlan həyat mövqeyini seçmişdi. Odur ki, o, 1960-1962-ci illərdə texnikumda oxuya-oxuya kolxozda mühasib köməkçisi işləyib, ailəsinin dolanışığına kömək etməyə başladı.

Ali təhsil almaq arzusu isə onu rahat buraxmırdı. Arzularının qanadında Bakıya gəldi. 1962-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun (APİ) tarix-filologiya fakültəsinə daxil oldu. Qayğılı, acılı-şirinli tələbəlik illəri, günlərlə kitabxanalarda keçən gərgin saatlar, kitablarla fasiləsiz ünsiyyət gözəl bəhrəsini verdi. O, 1967-ci ildə institutu fərqlənmə diplomu ilə bitirdi. Zabit Məmmədov hələ tələbə olarkən institutun ictimai işlərində fəallıq göstərirdi. Tələbəlik illərində onun həyatında dosent Adilə Namazovanın böyük rolu oldu. Onun təqaüdlə təmin olunmasında, yataqxanaya yerləşdirilməsində rəhmətlik Adilə müəllimənin böyük köməyi olmuşdur.

Fakültə və komsomol komitəsinin katibi, fakültəsi həmkarlar təşkilatının sədri işlədiyi illərdə gənclərin ən yaxın sirdaşına çevrildi. Ona göstərilən bu ehtimadı öz səliqəli işi, yüksək məsuliyyət və işgüzarlığı ilə doğrultdu.

1968-ci ildən APİ-nin (indiki ADPU) Azərbaycan dili və onun tədrisi kafedrasında müəllim, 1975-ci ildən baş müəllim, dosent vəzifəsində çalışmışdır. Bakı partiya komitəsinin nəzdindəki Marksizm-Leninizm Universitetini fəqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. 1983-cü ildə “S.S.Axundovun hekayələrinin leksika və frazeologiyası” mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə etmişdir.

Zabit müəllim uzun illər ADPU-nun qəbul komissiyasında məsul katib, pedaqoji fakültənin dekan müavini vəzifələrində işləmiş, Universitet Elmi Şurasının üzvü olmuşdur.

Universitetdə işlədiyi müddətdə Leninin anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunmuş yubiley medalı, ÜİLKÇİ MK-nın fəxri fərmanı, Azərbaycan LKGİMK-nın yubiley medalı, Azərbaycan Təhsil Nazirliyinin fəxri fərmanları ilə təltif olunmuşdur.

2010-cu ildə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin “Qabaqcıl Təhsil işçisi” döş nişanı ilə təltif olunmuşdur.

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Zabit müəllim daim öz üzərində çalışan bir ziyalı idi. Özünə və tələbələrinə qarşı səmimi, mehriban olduğu kimi çox da tələbkər idi. Hələ tələbə ikən dəfələrlə elmi cəmiyyətlər üçün tezisləri çıxıb, elmi

məqalələri nəinki ölkəmizdə, bir sıra xarici ölkələrdə də rəğbətlə qarşılıb, müəllifinə ad-san qazandırır.

Doğma Azərbaycan dili, onun incəlikləri, çoxçalarlılığı hələ erkən yaşlarında Zabit müəllimi maraqlandırmış və gərgin axtarışlara sövq edib. İllər keçdikcə bu sahədə axtarışlarını davam etdirən və uğurlu nəticələr əldə edən alim “Azərbaycan dilinin təlimində ifadəli nitq”, “Nitq mədəniyyəti məsələləri”, “Müəllimin nitq mədəniyyəti”, “Orfoqrafiya və orfoepiya lüğəti”, “Müasir Azərbaycan dilində sxemlər”, Nitq mədəniyyətinin əsasları” adlı kitabların və 50-dən artıq elmi məqalələrin müəllifidir. Zabit müəllim “Klassik aşiq poeziyasının dili” mövzusunda yazdığı doktorluq işini tamamlasa da, nədənsə müdafiəyə etməyə tələsmirdi.

Günlər həftələrə, həftələr aylara, aylar illərə qovuşacaq. Pedaqoji fakültənin həyatında çox şey dəyişəcək, yeni tələbə nəsilləri gələcək, dəyişməyən isə Zabit müəllimə həmkarlarının və tələbələrinin sevgi və məhəbbəti olacaq.

Məhərrəm Abbasəli oğlu Hüseynov

Filologiya fakültəsinin dekan müavini

Könülləri zəbt edən Zabit

Mən elə bir səmimi insan təsəvvür eləmirəm ki, Zabit müəllimin adını eşidəndə üzünə nur gəlməsin, ürəyində sıcaq duyğular seli aşıb – daşmasın, sözün yaxşı mənasında mütəəssir olmasın. Zabit müəllimin xəyalımızdakı parlaq obrazı, onun qəlbimizdə yaratdığı xoş təəssürat olduqca canlı və işıqlıdır. Bu səbəbdən də onun yoxluğu həmişə hiss olunur, həyatımızda bərpası mümkün olmayan boşluq yaradır. Onun yeri həmişə görünür. Zabit müəllim kimi nurlu bir şəxsiyyət neçə – neçə yaddaşlarda iz saldığı, onu səmimi hisslərlə sevən könüllərdə qərar tutduğu üçün unudulmazlıq qazanmışdır. Zabit müəllimin nurlu obrazı xəyalımızda canlandıqca onun fiziki yoxluğu ruhumuzu sızıldadır. Hiss edirəm ki, bu itkini heç bir qüvvə heç bir möcüzə belə qaytara bilməz. Yalnız zəngin və həzin xatirələr bu boşluğu qismən də olsa doldura bilər. Bunun da olduqca təbii, mənəvi – psixoloji əsasları vardır.

Əziz və bənzərsiz həmkarımız, ləyaqətli vətəndaş, istedadlı alim, etibarlı dost və orijinal bir insan olan Zabit müəllimin, mənim qənaətimə görə, əsas atributu ondan ibarət idi ki, o, ünsiyyətin ilk anlarından müsahibinin diqqət mərkəzində olur, qəlbinə, duyğularına, şüuruna asanlıqla nüfuz edə bilirdi. Ondakı ünsiyyət mədəniyyəti sanki fitri qabiliyyət, ilahi vergi səviyyəsində idi. Özü kimi sözü də bütöv olan Zabit müəllim təpədən dırnağa qədər səmimiyyət mücəssiməsi idi. Öz düzlu söhbəti, mənalı eyhamları, cazibəli replikaları ilə insanlarda xoş ovqat, nikbin əhval-ruhiyyə yarada bilirdi. Üz-gözündən təbəssüm əskik olmazdı. Ən çətin və gərgin hallarda belə dözümlü, səbr və təmkin nümayiş etdirirdi.

Zabit müəllim öz təbii hisslərini bürüzə verməklə əsl xarakterinin əzəmət və orijinallığını, olduqca sadə və pak ürək çırpıntılarını gizlədə bilmirdi. O, öz təbiətindəki sabitqədəmliyi, həyatının enişli-yoxuşlu yollarında formalaşdırdığı xarakterini, qürurunu qoruyub saxlamağı bacarır, təkrarolunmaz xilqət olduğunu

əhatəsinə təbii və səmimi münasibətləri ilə hər an təsdiqləyirdi. Onda qeyri – səmimi, formal poza yox dərəcəsində idi. Onun hərəkət və əməlləri öz qəlbinin əks – sədası idi, elinə – gününə, mühitinə, məsləkdaşlarına, tələbələrinə bağlı ruhunun təzahürü idi. Zabit müəllim öz mənliyində təvazökarlığı, səmimiyyəti və ləyaqəti təcəlla etdirirdi. Ətrafındakılarla, tay – tuşlarla, dost – tanışlarla, tələbələrlə həmrəy olmağın, insanlarda ortaq dil tapmağın ən böyük və fəxri yolçusu idi. Qəlbi kin – küdurətə, paxıllığa, qəbtəyə, həsədə həmişə qapalı olduğu üçün dostları onu istəməyənlərdən qat – qat çox idi. Canlı xalq dilində, məişət – ünsiyyət nitqində belələrini doğru olaraq “ziyansız adam” adlandırırlar. Zabit müəllim sözün həqiqi və dürüst mənasında başqalarına ziyan vurmamaq üçün ziyanı özünə rəva bilən nadir insanlardan idi.

Zabit müəllimin nurlu sifəti, işıqlı siması, möhtəşəmliyi xatırladıqca belə bir real düşüncə diqtə edir ki, belə bir insan bir də dünyaya gəlməyəcək. ona görə yox ki, hamı təkrarsızdır. Daha çox ona görə ki, onda olan təvəzökarlıq, sadəlik, təmkin, yumşaqlıq, ağayanalıq, adilik heç kəsdə bu qədər cazibəli şəkildə birləşə bilməyəcək. hamı ilə sayğılı davranışı, ətrafındakılara dərin hörmət hissi onun təkrarsız ləyaqəti şəxsiyyətindən irəli gəlirdi.

Zəngin biliyi, geniş erudisiyası və informasiya ehtiyatı yetirdiyi və cəmiyyətə verdiyi minlərlə tələbələrinin həyat yoluna işıq səpir. O, bir alim və bir müəllim kimi çoxlarının inkişafına halal zəhmət sərf etmişdir.

Sözü bütövlüyü, gözü toxluğu, qəlbi genişliyi, açıqürəkliliyi, məğrurluğu ... ilə sevilib – seçilən, dediyinin ağası olan, öz elmi – pedaqoji fəaliyyət mühitində söz sahibi kimi böyük hörmət və ehtiram qazanan Zabit müəllim bir də ona görə unudulmazdır ki, özünəməxsus dəsti – xətti olan alim kimi yazdığı dəyərli elmi əsərləri, müəllim kimi yetişdirdiyi minlərlə tələbələri onun mənəvi – ruhani ömrünün, yaradıcı əməllərinin davamıdır. Onun əziz xatirəsi övladlarının, dostlarının, elm – ürfan sahiblərinin, tələbələrinin qəlbində daim yaşayacaqdır. Çünki Zabit müəllim kimi insanlar ölmürlər, ancaq dünyasını dəyişirlər.

*Fəxrəddin Yusifov,
ədəbiyyat və onun tədrisi
metodikası kafedrasının dosenti,
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru*

O BELƏ İNSAN İDİ..

Mən onu əvvəllər tanımırdım. Pedaqoji universitetə aspirant kimi daxil olmuşdum. Filologiya fakültəsində ədəbiyyatın tədrisi metodikası kafedrasında istehsalatdan ayrılmaqla təhsil alırdım. Gəncədə təhsil aldığı üçün buradakı abı-hava, mühit mənə tamamilə yeni idi. Bəzən doğma divarlarımız üçün də darıxırdım.

Belə bir mühitdə mənə dəstək olan insanlar da var idi. Həmin dövrlərdə laborant kimi fəaliyyət göstərən Mamed müəllim(ona fars Məmməd də deyirdilər, fars dili mütəxəssisi idi), Təyyar müəllim(kabinet müdiri idi), İsmayıl İsmayılov(laborant kimi çalışırdı), dispetçer Cəfər, Əziz Əmrahov və davranışı, sadəliyi ilə seçilən Zabit Məmmədov (allah onların hamısına rəhmət eləsin) bu cür insanlardan idilər. O vaxtlar müəllimlər laborantlara çox da qayğı göstərmir, onlarla maraqlanmır, adi bir işçi kimi qəbul edirdilər. Bu vəziyyət laborantlar arasında tez-tez müzakirə mövzusu olurdu. Mən boş vaxtlarımda Zabit müəllimin yanında olurdum. Zabit müəllim o müəllimlərdən tamamilə fərqli xasiyyətə malik idi. O tez-tez bizimlə görüşür, yarızarafat, yarıciddi hərəyə bir söz atırdı, öyüd-nəsihət edirdi. Mən onu bu yoldaşlarla necə ünsiyyət qurmasından, onlara necə diqqət yetirməsindən sonra tanımağa başladım. Sonralar bildim ki, Zabit müəllim fakültəmizin həmkarlar təşkilatının sədridir. Bu vəzifə ona necə layiq idi... O, sözün əsl mənasında, həmkar idi.

Onun hərəkət və davranışları, sadəliyi, xeyirxahlığı, ehtiyacı olan insanlara, laborantlara əl tutması bir an da olsa nəzərimdən silinə bilməz. O, hamıya eyni cür səmimi münasibət bəsləyər, bir adamı başqasından fərqləndirməzdi. Nitqində çox işlətdiyi sözlərdən biri "İsi(İsmayla belə deyərdi) bala, necəsən", "Fəxi(mənə belə deyərdi) bala, işlərin necədir?" olardı.

Adi bir sıxıntımızın səbəbini bilər, təbii ki bu sıxıntımız daha çox maddi cəhətdən olurdu, çox həssaslıqla duyar, bizə xəlvəti yardımlar edər və onu heç kəsə hiss də etdirməzdi. Laborantları bir yerdə görəndə onlardan birinə bir əllilik və ya yüzlik bəxş edər, "bütün günü kitabın arxasında qalmısınız, gedin bir gəzin, görün, həyatda nə var, nə yoxdur" deyərdi.

Zabit müəllim hərənin yaddaşında bir cür qalıb. Mənim yaddaşımda isə o daha çox "sadə", "yetim-yesirə çörək verən", səmimi və qayğıkeş bir insan kimi qalmışdır. İnsanlara qayğı ilə yanaşmaq, sadəlik və səmimilik Zabit müəllimdə yüksək səviyyədə idi və onun həyat amalına çevrilmişdi. Onun bu nəciibliyi və xeyirxahlığına görə təsadüfi deyildi ki, mətbuat səhifələrində 60 illik yubileyi münasibəti ilə ən səmimi sözlərimi ifadə etmişdim.

Zabit müəllimi səciyyələndirən cəhətlərdən biri də məhz onun hər kəslə öz dilində danışmaq bacarığı idi. O bu sahədə də öz həmkarlarından xeyli irəlidə idi. Nitq mədəniyyəti sahəsindəki yazıları, aşığı poeziyasının dili, sənətkarlıq xüsusiyyətləri ilə bağlı apardığı araşdırmalar onun bir alim kimi nə qədər səriştəyə malik olduğundan xəbər verirdi. Çap olunmuş kitablarında, məqalələrində bir sanbal, çəki var idi. Onun elmi yaradıcılığı ilə tanış olanlar Zabit müəllimin nə qədər güclü intuisiyaya, təhliletmə, ümumiləşdirmə, proqnozvermə, polemika açma qabiliyyətinə malik olduğunu aydın görürdülər. O bu cəhətdən də gənc tədqiqatçılar, aspirantlar üçün bir örnək təsiri bağışlayırdı.

Universitetimizin kollektivi onun simasında gözəl bir alimi və yaxşı bir insanı itirmişdir. Zabit müəllimi onu tanıyanların xatirində məhz beləcə də qalacaqdır. Ona allahdan rəhmət diləyir, ailəsinə - övladlarına isə xoşbəxtlik və səadət arzulayıram.

Allahverdi Hacıyev
ADPU-nun Azərbaycan dili və onun tədrisi
metodikası kafedrasının dosenti

MƏNİM SEVİMLİ HƏMKARIM

Mən Zabit müəllimi 1967-ci ildən ADPU-nun filologiya fakültəsinə daxil olandan tanıyırdım. O həmin dövrdə institut Komsomol Komitəsinin Katibi idi. Zahirən çox sağlam, arıq cüssəli, həssas və təmkinli görünərdi. Həmişə tələblərin içərisində olardı. Onların gündəlik tələbə həyatı ilə çox yaxından maraqlanardı. Bu dediklərim onun haqqında ilk təssüratım idi. Yaxından, şəxsi əlaqəm yox idi. Tale elə gətirdi ki, mən 1975-ci ildə ADPU-ya işə qəbul olandan sonra Zabit müəllimlə daha yaxından tanış oldum. Demək olar ki, onunla gündəlik ünsiyyətimiz bizi daha da yaxınlaşdırdı. O zaman mən institutun “Elmi əsərlərinin nəşri” ilə məşğul idim. Mərhum professor Əli Fərəcov elmi əsərlərin məsul katibi idi. O, Zabit müəllimin də xətrini çox istəyirdi. O mənə tapşırırdı ki, Zabit müəllim yaxşı insandır. Onun verdiyi məqalələrin nəşrinə diqqət yetir. Bu minvalla mənim Zabit müəllimlə çox yaxın münasibətlərimiz yaranmışdır. Bizi biri-birimizə yaxınlaşdıran həm də gənclik dostum, hal-hazırda İsmayilli rayonunda yaşayan fotoqraf Ənvər olmuşdur. Onunla rastlaşdıqda həmişə məndən Zabit müəllimi soruşardı. Zabit müəllim də Ənvəri soruşardı. Onlar biri-birilə həmyerli, həm də Ənvərin qayınlarının kirvəsidir.

Mən 2001-ci ildən Pedoqogika və Psixologiya fakültəsinin dekanı vəzifəsinə təyin olunanda ən çox sevinənlərdən biri Zabit müəllim olmuşdur. O da Pedoqoji fakültəsinin qiyabi şöbəsi üzrə dekan müavini işləyirdi.. Hər ikimiz işə tezdən gələrdik. Həmişə o məni Universitetin 2 saylı korpusunun qabağında səhər tezdən qarşılayırdı. Dərs başlayana kimi söhbətləşirdik. Söhbətlərimiz də çox şirin keçərdi. Dünyagörüşlərimizdə, həyata, insanlara münasibətlərimizdə bir uyğunluq var idi. O işinə, vəzifəsinə qarşı çox məsuliyyətli idi. Mənə də elə olmağı tövsiyyə edirdi. Onun həyat amalı az danışib, faydalı iş görmək, insanların yaxşı keyfiyyətlərini düzgün qiymətləndirmək, insanlara həmişə xeyirxalqlıq göstərmək, sözü üzə demək, başqasının dalınca danışmamaq və s. idi.

Zabit müəllimlə məni birləşdirən bir amil də hər ikimizin ADPU-nun Azərbaycan dilləri və onun tədris metodikası kafedranının üzvü olmağımız idi. Kafedranın keçmiş müdiri mərhum professor Həsən Balıyev hər ikimizi görəndə deyirdi ki, vəzifənizdə məsuluytəli olun, işlədiyiniz dekanlaqların işini daima qabağa aparın, amma bununla belə kafedranın işini də unutmayın. Zabit müəllimlə Həsən müəllim arasında bir ata-oğul münasibəti vardı. Yay tətili vaxtı Zabit müəllim Həsən Balıyevi İsmayılının Diyallı kəndinə qonaq aparardı. Oradan gələndən sonra Həsən müəllim bir müddət Zabit müəllimin qonaqlığından, ona çox böyük hörmət və diqqət göstərməyindən danışardı. İsmayılının bənzərsiz təbiəti, o zonanın qonaqpərvəliyi, insanların saf, təmiz mehriban olmağı Həsən müəllimə ləzzət verirdi. O həmişə deyirdi ki İsmayılını mənə sevdiren Zabit müəllim olmuşdur.

Zabit müəllim tələbələrle də səmimi idi. Pədoqoji fakültənin qiyabi şöbəsinin tələbələri ona təkcə şöbənin rəhbəri kimi deyil, həm də qayğıkeş bir müəllim və mənəvi valideyinləri kimi hörmət göstərirdilər. Fakültədə Azərbaycan dili fənninin tədrisi keyfiyyətinin yüksəldilməsində Zabit müəllim əvəzsiz rol oynamışdır.. Q. Azərbaycan dili fənninin ibtidai siniflərdə əsas yer tutduğunu nəzərə alaraq fakültənin qiyabi şöbəsinin tədris planında Azərbaycan dili fənnin tədrisinə çox böyük yer ayrılmasına çalışırdı. Zabit müəllim ixtisasına dərindən yiyələnmiş səriştəli Azərbaycan dili müəllimi və bu sahənin daimi araşdırıcısı və mütəxəssisi idi. O, Azərbaycan dilinin bir çox sahələrinə dair, o cümlədən frazeologiya, üslubiyyat, nitq mədəniyyəti və s. tədqiqatlar aparmışdır. O Azərbaycan dilinə dair bir çox dərs vəsaitinin, proqram və metodik göstərişlərin, elmi, elmi-metodik məqalələrin müəllifi idi. Universitet rəhbərliyi bütün dövrlərdə Zabit müəllimin əməyini yüksək qiymətləndirmiş, onun adı hər yerdə hörmətlə çəkilmişdir. Zabit müəllimin vaxtsız vəfayı universitetimiz və kafedramız üçün ağır itki olmuşdur. Kafedranın və pədoqoji fakültənin bütün tədbirlərində onun yeri görünür. Hamı ağıllı təmkinli, həssas, qayğıkeş Zabit müəllimi dərin hörmət hissi ilə xatırlayır. Ruhun şad, yerin cənnətlik olsun, mənim əziz həmkarım Zabit müəllim.

şair Oktay Rza

“Tor”

Bir gündə həm İsmayılıda, həm də Bakının Yasamal rayonunda toyda rəqs və çıxış etmiş dosent Zabit Məmmədli təmənnasız xeyirxahlıqdan zövq alır.

Əlvan xəritəyə köçüb sərhədlər
Qlobus-günəşli, buludlu dünya.
Bölüb planeti xəyalı xətlər,
Tor köynək geyinib sanki bu dünya.
Söz də üyüdülüb keçir ələkdən
Axı “tor” kök atıb nə vaxtdan bəri?
Torla ayırırıq unu kəpəkdən
Tor-balıq tutanın ümid telləri.
Dağa da dağ çəkir bəzən ovçular,
Kaş meşə danışıb, çəmən dinəydi!
Tor qurub bərəni kəsən ovçular
Cüyr öldürəndə daşa dönəydi.
Hörümçək firavan yaşamaq üçün
Tor qurub cücünün alır canını;
İmzasız yazanın peşəsi hər gün
Tora ilişdirmək “qəhrəmanını”.
Yaxşılıq yerini verməyə pisə,
Xəbislik qurd kimi izə düşməsin;
Toru buraxasan çaya, dənizə,
Tor həyat işıqlı gözə düşməsin!

“Adlı ünvanlı misralar” kitabının 224-cü səhifəsi, 1999-cu il, Azərbaycan Dövlət nəşriyyatı.

şair Oktay Rza

Babam Zabit deyir ki...

Almaz! Qəşəng, sevimli ilk nəvəmiz!
Xeyli şadıq ad günündə yenə biz.
Bağımızda özün gülsən, sözün bal,
Aydan-aya, ildən-ilə körpü sal.
İşıqlansın getdiyin yol həmişə,
Atalı ol, analı ol həmişə.
Qənd, noğulsan səndən doyan deyiləm,

Bildin niyə “şəkər balam” deyirəm?
Xoşdur hərdən kövrəlməyin, gülməyin,
“Şəkər baban, şəkər baban” deməyin.
Şəkər balam! Həyat bizi çağırır,
Qara saçım yavaş-yavaş ağarır.
Amma səndə körpəliyim görünür
Soykökümüz Almazla da oyunur.
Atan Teymur mənim böyük balamdır,
Sən birinci övladın Teymurun,
Əlaçı ol biliklərə yiyələn
Qoy yayılsın öz şəfəqin, öz nurun.
Doğma diyar, doğma ellər sevinsin
Baban Zabit, Nənən Qeysər sevinsin.

27.07.2004 “Adlı ünvanlı misralar” kitabının 192-ci səhifəsi, 2005-ci il,
Azpoliqraf nəşriyyatı, II kitab.

Füzuli Əsgərli
filologiya üzrə fəlsəfə
doktoru, dosent

QƏLBLƏRƏ TOXUNMAYAN, QƏLBLƏRDƏ ƏBƏDİ YAŞAYAN İNSAN

Dünyaya göz açan insanların hər biri öz genetik təbiətində yetişdirdiyi və daha sonra isə dünyasını dəyişən məqamda özünü xatirələrdə, duyğularda yaşayacaq bir xarakterin əvəzsiz sahibi olur. Bəzən bu meyarla uzlaşmayan, xasiyyətini heç cür qəbul edə bilmədiyimiz insanlarla da qarşılaşırıq. Müasir maddi dünyamızda bu da təbii görünür. Lakin həyatda elə insanlar da olur ki, doğulduğu gündən ömrünün sonuna kimi öz davranışı, mənəvi dəyərləri və həyatda qoyduğu əvəzsiz izlərlə başqalarına bir nümunə olur, özünü mənəvi-əxlaqi dünyası ilə seçilir, ətrafı ilə təmas yaratmağı, ətrafına öz təbiətinə uyğun sadıq dostlar toplamağı bacarır, bir bəşər övladı olaraq heç kimin qəlbinə toxunmaq istəmir, hər zaman insani keyfiyyətlərini biruzə verməyə çalışır. Belə insanlardan biri də, iş prosesində həmişə təmasda olduğum, buna görə də xasiyyətinə yaxından bələd olduğum, dostum Zabit müəllim idi!

Onunla eyni coğrafi məkanda yaşamasam da, özünün söhbəti əsnasında mənə məlum olub ki, İsmayilli rayonunun Diyallı adlı ecazkar təbiətli dağ kəndində dünyaya göz açmış Zabit müəllimin uşaqlıq illəri heç də xoş keçməmişdir. Özünün dediyinə görə, heç vaxt doğma atasının üzünü görməmişdir, çünki o, hələ anasının bətnində olarkən atası cəbhəyə yola düşmüş, az sonra həlak olması barəsində qara kağızı gəlmiş, ata dünyadan xəbəri olmayan korpə Zabitinin üzünü görə bilməmişdi. Müharibənin qanlı-qadalı illərində, aclığın insanları imtahana çəkdiyi bir vaxtda ata qayğısı görməyən, çətin anlar yaşayan anası Əminə xanımın yuxusuz gecələri sayəsində boya-başa çatmış Zabit öz fərasəti və hafizəsi ilə seçilmişdir. Kitaba daha çox meyl salan Zabit orta məktəb illərində seçilən şagirdlərdən biri olmuşdur. Arzusu da bu olmuşdur ki, ali pedaqoji təhsil alsın, həmişə xəyallarında yaşatdığı müəllim peşəsinə yiyələnsin.

Zabitin bu arzusu da çin olur, uğurla qəbul imtahanı verərək Pedaqoji İnstitutun filologiya fakültəsinə daxil olur. Tələbə ikən institutun və oxuduğu filologiya fakültəsinin bütün ictimai işlərində fəallıq göstərən, öz müəllimlərinin təmənnəsiz nüfuzunu qazanan bu gənc əla qiymətlərlə ali təhsilini başa vurur. Onun daha bir arzusu yerinə yetir. Gözəl hafizəyə, tədqiq etmə məharətinə malik olduğuna görə bir müəllim kimi institutda saxlanılır, az bir müddət içərisində namizədlik dissertasiyası müdafiə edərək alimlik dərəcəsinə sahib olur.

Mən Zabit müəllimi hələ tələbə olduğum vaxtdan - 1969-cu ildən tanıyırdım. O, ən nüfuzlu ictimai vəzifələrdə çalışırdı. Mən də fakültədə ictimai işlərdə fəal çalışdığımıza görə həmişə onunla yaxından söhbətimiz olurdu. Onun bir müsbət cəhəti də onda idi ki, xoşuna gəlirdi, xasiyyətcə ona yaxın olan adamlarla daha yaxından münasibətdə olmağa çalışdı, həmin adamların gördüyü hər bir işi qiymətləndirməyi bacarırdı. O vaxtlar hələ mən birinci kursda oxuyarkən bədii rəhbəri olduğum tələbə teatrının tamaşalarını həmişə ürəkdolusu tərifləyirdi. Deyərdi ki, sən bu kollektivin xalq teatri adını almağa layiqdir. O, mənimlə hər dəfə rastlaşanda araya bu söhbəti salar, bunun həlli yollarını göstərirdi.

Tale elə gətirdi ki, ali təhsili bitirdikdən sonra məni də institutda saxladılar. Bu illərdə Zabit müəllimlə daha yaxın münasibətdə olur, elmi söhbətlərə daha çox meyillənirdik. Mən dissertasiya müdafiə edəndən sonra o məni çöhrəsində xoş təbəssüm, səmimi şəkildə təbrik elədi, yaradıcılıq uğurları arzuladı. Elə sevinirdi ki, elə bil özü müdafiə eləmişdi. Onun hər bir hərəkəti, atdığı hər bir addımı təbii idi, özü çox əziyyətlərlə, maneələrlə üzləşdiyinə görə öz zəhməti ilə irəli gedən, uğurlar qazanan hər bir adamın mənəvi aləmini həssaslıqla duya bilirdi. Keçilən zəhmətin dəyərini zərgər dəqiqliyi ilə verməyi bacaran Zabit müəllim özü də yorulmaq nə olduğunu bilməzdi. Çoxsaylı məqalələr və monoqrafiyalar müəllifi olan, qələmini bir an yerə qoymayan, metodika sahəsində öz sözünü deyə bilən, dərs dediyi tələbələrin dərin rəğbətini qazanan, onlara atalıq qayğısı göstərən Zabit müəllim bir xeyirxah alim-pedaqoq etalonu idi. Vaxtsız ölüm onun doktorluq dissertasiyası müdafiə etməsinin qarşısına sipər çəksə də, o, öz nəzəri biliyi ilə o elmi dərəcəyə layiq bir alim idi. Respublika elmi konfranslarında, elmi seminarladakı məzmunlu və mənalı çıxışları bunu bir daha təsdiq edirdi.

Zabit müəllimin şəxsi həyatı ütlü keçməmişdir, bəzi illərdə daşlı-kəsəkli olmuşdur. İlk dəfə həyat qurduğu, lakin uzun illər yataqda xəstəliklə mübarizə aparan Xədicə xanımın vaxtsız dünyasını dəyişməsi ona xeyli müddət əlavə problemlər yaşatdı. Övladlarının ləyaqətlə böyüməsi üçün bir ata kimi hər əzaba qatlaşdı, vaxtsız onları tərk etmiş doğma ananın qalan ömrünü də öz uşaqlarına arzuladı, bunun təbii - Allahın işi olduğunu anladı. Ona görə də, İlahi varlığın həyatının ən xoş, bəxtəvər çağında bəxş etdiyi bu mürəkkəb sınaqdan Allahını tanıyan bir xoş xislətli bəndə kimi şərəflə çıxdı.

Mən uzun müddət onun dekan müavini işlədiyi pedaqoji fakültədə dərs dediyim üçün daha yaxın münasibətdə olurdum. Hər dəfə dərsə gələndə onun əlində bir-birinin ardınca yandırılan və tüstülənən siqaretlər görürdüm. Zarafatla deyərdim: «Ay Məmmədli, (mən onun soyadına «ov» sonluğunu işlətməzdim) yenə də bu acı tüstü ilə bizə həyat verən ekologiyayı korlamağa başlamısan?!» Mən belə deyəndə onun müdrik cizgili çöhrəsinə bir xoş təbəssüm yayılar və hazırcavablıqla deyərdi: «Qardaş, bu dünyada dərd çəkməkdənsə, elə siqaret çəkmək daha yaxşıdır!»

Şənliklərdə, toy mərasimlərində onun tayı-bərabəri olmazdı, özünü elə aparardı ki, elə bil özü toy sahibidir. Yeyərdi-içərdi, amma özünü ağayana aparmağı bacarardı. Şən əhval-ruhiyyə aşılayan zarafatları ilə hamının könlünü oxşayardı. Çalışardı ki, iştirak etdiyi mərasimə bir qədər də şirinlik qatsın, onu daha da təmtəraqlı etsin. Çox nikbin, həyatsevər bir insan idi, amma vəfasız həyat onunla insafsız davrandı...

Bir gün dərsə gələndə pilləkən başında onunla rastlaşdım. Onunla birgə yaxın dostları - Rabil Novruzov və Soltan Atayev də vardı. Onlarla da görüşdüm, Zabitlə hal-əhval tutdum, «yaxşıyam» desə də onun zahiri görkəmi, əhval-ruhiyyəsi xoşuma gəlmədi. Həmişə şən, zarafatçı olan bu insanın çöhrəsi öz təbii rəngində deyildi. Sən demə, xəstəlik öz işini görürmüş. Türkiyədə müalicə olunsa da, bəşər övladına qənim kəsilən ölüm ona qıydı, əsl insanlıq mücəssəməsi olan bir dostumuzu əlimizdən aldı.

Çox təmiz, işıqlı, həssas qəlbi vardı Zabit müəllimin! Tədris prosesində iş ciddi çilləyə minəndə də, öz tərəf müqabillərinə elə səmimiyyətlə, elə izahat forması ilə yanaşardı ki, heç kim ondan inciməzdi, hətta bir çox hallarda onun haqlı olduğunu etiraf edərdilər. Bax, elə buna görə də Zabit müəllim bu gün də doğma kollektivində dərin duyğularla xatırlanır, onun yerinin görsəndiyini qeyd edirlər. Qəlblərə toxunmayan, lakin qəlblərdə əbədi yaşayan Zabit müəllimi unutmaq çox çətindir, mümkünsüzdür. Mən onu bir insanlıq mücəssəməsi qismində görürəm!

Son sözümlü isə bu notlarla: qəlbimi yandıran, əlacsız halda söylədiyim ifadələrlə bitirirəm: Allah səni qəni-qəni rəhmət eləsin, dostum! Sən mənim qəlbimdə həmişə əbədi olaraq yaşayacaqsan!!!

Nəsrəddin Musayev
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin
Baş mühasibi

Zəmanənin qədrini bilmədiyi insan

İnsan həyatdakı əməlləri, cəmiyyət içərisində tutduqları mövqe və əsl insani keyfiyyətləri ilə fərqlənir.

Zabit müəllim işlədiyi kollektiv, münasibəti olan insanlara, dostlarına sonsuz diqqətiylə digər insanlardan fərqlənirdi.

Təsadüfi deyilki Pedaqoji Universitetin çoxsaylı kollektivinin və el oba ağsaqqalı, sağlam fikirli düz əqidə sahibi mərhum prof. H. Balıyev həmişə söhbət əsnasında deyirdi. Zabit müəllim sağlam insandır.

Zabit müəllimlə ilk tanışlığımız 1973-cü ilin sentyabr ayında oldu. İndiki kimi yadımdadır. O mənim iş otağıma gəldi. Özünü təqdim edərək gəldim səninlə tanış oldum. Daha sonra qısa da olsa keçdiyi çətin həyat yolundan danışdı.

Böyük Vətən müharibəsi illərində dünyaya gəldiyini, atasını vaxtsız itirdiyini, ana himayəsində keçirdiyi çətin günlərdən danışdı. O danışdıqca sanki mənim həyatımın çətin günlərini və mənim tale yollarımdan danışdı.

Aylar, illər keçdi, bəlkə də hər ikimizin tale yollarımızın eyniliyi bizi səmimi dostlara çevirdi. Çətin günlərin alovundan bizi bu günə çatdıran “ruhları şad olsun” analarla və ailə üzvlərilə tam isti səmimi münasibət yarandı

Zabit müəllimin digər dostlarından fərqli cəhətləri olduqca çoxdur.

Yaşından, vəzifəsindən, cəmiyyətdə tutduğu mövqeyindən asılı olmayaraq onun insanlarla münasibəti səmimi, etibarlı və ələxsus ikiüzlülük və dostluğa xəyanət ona tamam yad idi.

Bu sözləri onun haqqında demək tam yerinə düşərdi.

Dostunun sirrini çox möhkəm saxla

Yazım ünvanına etibar könül.

Batində zahirdə daim bir sifət

Olma sən iküzlü riyakar könül!

Onun vaxtsız həyatdan getməsi mənim və onu sevən dostların qəlbində böyük bir boşluq yaratmış, mən hər dəfə onu düşünəndə yaxın dostumu itirdiyimi hiss edirəm. Elə buna görə də fikrimi cəmləyib dünyasını dəyişmiş dostum haqqında yazmağa çətinlik çəkirəm

Söz xatirinə demirəm Zabit müəllimi ətraflı tanıyan dostları, və 43 il əmək fəaliyyəti dövrü ünsiyyətdə olduğu professor-müəllim və çoxsaylı tələbə kollektivinin xatirində yaxşı bir insan kimi qalacaqdır.

Bbir neçə kəlmə də onun həyat yoldaşı Qeysər xanım haqqında ;

Zabit müəllimin 1973-cü ildən son günə kimi ailə tərzi mənə hamıdan çox məlumdur. Mən həmişə ailəvi bir yerdə olanda ona uca tanrının verdiyi ömrün son illərini daha xoşbəxt yaşamasının səbəbkarını Qeysər xanımda olduğunu demişəm. Qeysər xanım! Zabit müəllimə yaxın olan bütün dostları və şəxsən özümün və ailə üzvlərimin adından Sizə baş sağlığı verir və səbr diləyirəm .

*Misir Səfərov, ADPU-nun
Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası
kafedrasının dosenti.*

O hamının dostu idi...

Çoxdandır, bu cümlə yazılmış vərəq yazı stolumun üstündədir. Dünyasını dəyişmiş dostum haqqında xatirə yazmalıyam. Etiraf edirəm ki, bu məzmununda xatirə, yaxud nə isə yazmaq mənim üçün çox çətindir. Daha doğrusu, dünən mənimlə bir yerdə olan, bir yerdə işləyən, deyən, gülən bir insanın bu gün yoxluğunu təsəvvür edə bilmirəm. Hətta elə olur ki, həmin insan haqqında söz deməyə, xatirə yazmağa çətinlik çəkirəm, qorxuram. Qorxuram ki, deyəcəyim söz, yazacağım cümlə onun ruhuna toxunar, onu incidər. Görünür, burda nə isə ilahi bir hikmət var. Yoxsa yazmağa, danışmağa, söz deməyə nə var ki!...

Mən Zabit müəllimi çoxdan tanıyırdım. Bir yerdə işlədiyimiz Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində demək olar ki, hər gün görüşürdük. Mən onu deyən, gülən, səmimi bir insan kimi tanıyırdım... Bir gün görüşəndə kefsiz dəydi gözümə. Səbəbini soruşdum. Dedi ki, ağrıyır, özünü yaxşı hiss etmir...

Bir gün də eşitdim ki, Türkiyə Respublikasına müalicəyə gedib. Axşam zəng etdim. Telefonu həyat yoldaşı Qeysər xanım götürdü. Salamlaşdıq, hal-əhval tutdum, Zabit müəllimi soruşdum. Dedi ki, müalicə qaydasında gedir, hər şey yaxşıdır, bu günlərdə gəlirik Bakıya!..

Gəldi də, ancaq necə?!...

Allah Zabit müəllimə qəni-qəni rəhmət eləsin, yeri behiştlik olsun, möhtərəm Qeysər xanıma, yaxınlarına səbr və təmkin versin! Amin!

Adil Baliyev
Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası
kafedrasının baş müəllimi

“QƏŞƏNG OĞLAN” VƏ YA ZABİT HAQQINDA ƏSGƏR SÖZÜ...

“Qəşəng oğlan, mənə bağa apararsanmı?”, “Qəşəng oğlan, İsmayılı meşələrinə qalxaqmı?” – bu sözlər bütün deyiliş tərz, ahəngi ilə indi də qulaqlarımda səslənir.

Rəhmətlik atam Həsən Baliyevin Zabit müəllimə ilıq, səmimi, ərkyana münasibəti bu sayaq ifadələrlə dolu idi. Həsən müəllimin “qəşəng oğlan”ı olmaq da eləcə asan başa gələn şey deyildi. Bunun üçün onun öz yanaşma tərz, öz kriteriyaları var idi. Səmimi, ədalətli, işə məsuliyyətli olmadan, bir çox sınaqlardan keçib doğmalaşmadan Həsən müəllimin “qəşəng oğlan”ına çevrilmək mümkünsüz idi.

Tale elə gətirmişdi ki, mən Zabit müəllimi kafedrada işləməzdən qabaq – tələbəlik illərindən tanıyırdım. Atalı süfrəmizin arxasında əyləşib bir tikə “kişi çörəyi” kəsən və yeniyetməlik yaddaşımda ilişib qalan 5-6 kişidən biri idi Zabit müəllim. Onun hər dəfə atama oxumağım, rəftarımla bağlı xoş sözlər deməsi, nüfuzumu onun yanında daha da ucaltmağa çalışması həmişə məndə duyğusal, qürurverici hisslər oyadardı.

Onun səmimiliyinin, mehribançılığının, xeyirxahlığının haradan qidalandığı sonralar mənə məlum olmağa başladı. Atasını rus-alman müharibəsinə yollananda o, anasının bətnində dünyaya boylanmaq növbəsini gözləyirmiş. Yeni dünyaya gələn körpəyə Zabit adının verilməsi, bəlkə də, müharibənin zəfərlə bitəcəyindən, döyüşlərə yollanmış atanın öz komasına qayıdacağı ümidindən qaynaqlanırdı. Müharibə zəfərlə bitsə də, ikinci möcüzə baş vermədi.

Zabitin zabit kimi böyüməsi, təhsil alması, zabitəliliyi, qürurlu yaşaması ana tərbiyəsinin, ana məsuliyyətinin nəticəsi oldu. Xarakterindəki zabitəliliyə qatılan şirinlik, gülərüzlülük, xeyirxahlıq da ana tərbiyəsinin axarından gəlmişdi. Zabit müəllimin təbiətinə, xarakterinə hopan bu keyfiyyət ömrünün sonunadək onunla oldu. Əslində Zabit müəllimin qonaqpərvərliyi, səxavətliyi də birbaşa doğulduğu İsmayılı torpağının gözəlliyindən, saflığından və ana tərbiyəsindən qaynaqlanırdı.

Tələbəlik illərindən başlayan ictimai fəallıq, hadisələrə müdrikcəsinə yanaşma, insanlara uyuşma həssaslığı, elmə məsuliyyətli münasibət son günlərində onu tərk etmədi. Onun hadisələrə qəribə baxışı, həssas və yumoristik münasibəti var idi. Yadımdadır, o, Görädildəki bağımıza qonaq gələr, yay

mövsümündə bağda dincələn Həsən müəllimi ziyarət edərdi. Mənim də yaxşı yeyib-içən vaxtlarım olsa da, atamın yanında bir az “normaları” gözləyirdim. Süfrə arxasında onlarla az içir, demək olar ki, bədəni qaldırıb yerə qoyurdum. Ancaq tez-tez bəzi şeyləri gətirmək üçün aşağıya – mətbəxə düşürdüm. Adəti üzrə onu yola salmağa çıxanda göz vurub sakitcə qulağıma pıçıldadı: “Qardaşoğlu, demə ha, bilmədik hər aşağı düşəndə kişidən xəlvət “üstünü düzəldirdin”. Əlini sıxaraq “günahımı” boynuma aldım, onun bu həssaslığı məni heyran etdi.

Tale elə gətirdi ki, Zabit müəllimin hər iki övladının toy mərasiminin də aparıcısı mən oldum. Sözü də bu oldu ki, “Səni bağ məclislərindən tanıyıram, qoy bu məclisdə də əməkdaşlarımız, dostlarımız danısin. O sanki qonaqları şadlıq evində deyil, İsmayılıda, dədə-baba ocağında qarşılayırdı. İsti rəftarı, səmimiliyi ilə İsmayılı camaatının bütün özəlliklərini məclisə daşıyırdı.

Zabit müəllim bir alim, dekan müavini kimi də tam yerində idi. Hafizəsi, oratorluğu, təşkilati işgüzarlığı, tələbələrə doğma münasibəti onun mükəmməlliyindən xəbər verirdi. Nitq mədəniyyətinə dair tədqiqatı ilə onun nitqi arasında bir təbii və elmi müvazilik var idi.

Onu son mənzilə yola salmazdan əvvəlki görüşümüz də kafedrada oldu. Kafedra müdiri vəzifəsinə namizədlərin görüşü idi. O da bu vəzifəyə layiqli namizədlərdən biri idi. Müzakirələrdən sonra universitet rəhbərliyinin rəyi nəzərə alınmaqla seçki yeni dərslərinə - payıza qaldı. Qismət elə gətirdi ki, bizim seçimimizdən azacıq sonra tanrı öz seçimini etdi və Türkiyədə müalicə alan Zabit müəllimin sonsuzluğa qovuşması xəbərini aldım.

Tanrı ruhunu şad etsin, Zabit müəllim! Mənim xatirə adlanan bu kiçik cizma-qaramı da sırası gələndə öz Zabitinə raportu kimi qəbul et və inan ki, nə qədər ki, əsgərlər var Zabitlər unudulmayacaq.

Dostu Əlirza Əyyubov

Dostu Əyyubov Əlirza Əhməd oğlunun xatirələrində

Mən Zabit Məmmədov haqqında bir dost kimi deyil, yüksək əxlaqi keyfiyyətlərə malik əsl azərbaycanlı ziyalisindən söz açmaq istəyirəm

Bizim tanışlığımız 1977-ci ilə təsadüf edir. Bu tanışlıq sonralar bizi sanki bir dayı- bacıoğlu qədər yaxınlaşdırdı. Biz həyətdə bir-birimizə çox yaxın qonşu idik. Bu qonşuluq, həm də bizim ailəvi dostluğumuza çevrildi.

Həyatda dayımın çoxlu dostları var idi. O, dostlar bir yerdə gəzməyi, yeyib- içməyi çox sevirdi. Elə bir məclis olmazdı ki, dayım orada iştirak etməsin. Dayım harada olursa-olsun, o ətrafındakılarla xoş münasibət qurmağı və qayğı göstərməyi bacaran bir insan idi.

Bizim birlikdə keçirdiyimiz günlərdən çoxlu yadda qalan xatirələr vardır. 1992-ci ilin yaz mövsümü idi. Biz bir neçə dost dayımın avtomobilində “Mərdəkana” istirahətə gedirdik. Hazırkı H.Əliyev prospektində “Kosmos” mağazası adı ilə məşhur olan bir yerdə, qarşımıza bir piyada çıxdı. Dayım tez əyləci basdı və avtomobil yerindəcə dayandı. Arxadan gələn digər bir avtomobil bizə çırpıldı. Hamı əsəbi halda düşüb, arxadakı avtomobilin sahibini təqsirləndirdi. Dayım bizə yaxınlaşıb dedi:

-Sakit olun! Onda təqsir yoxdur. Günahkar mənəm.

Mən təəccüblə dayımdan soruşanda o dedi ki, bacıoğlu bu mənim etikamın ucbatından baş verdi. Hamı gülüşdü, sanki heç nə olmamışdı. Günahkar sürücü minnətdarlıq edərək ayrıldı.

Bir payız günü mən dayımla İsmayilli rayonuna getməli oldum. Biz orada məşhur bir yerdə “Aşıq-Bayram” gölünün kənarında dostlarımızı gözləməli idik. Hava çox soyuq idi və özümüz də bərk acmışdıq. Soyuq bir yandan, aclıq digər tərəfdən, dostlarımızın gecikməsi də bizi hövsələdən çıxarmışdı. Mən dayıma dedim ki, sən get məşində və ya yol kənarında olan yeməxanada otur, mən yolun kənarında gözləyim. Bunların heç biri ilə razılaşmayan dayı, tez bir qərar qəbul etdi. Yeməxananın sahibindən yolun kənarında bir stol qoyub süfrə açmağı tapşırırdı. Tapşırıq tez bir anda yerinə yetirildi və stola lazım olan hər bir nemət gətirildi.

Yaxşı qızardılmış balıqları və bir şüşə zoğal arağını bir andaca yox etdik. Heç nə olmamış kimi yenidən gözləməyə başladıq. Dostlarımız nəhayət gəlib çıxdılar və biz yolumuza davam etdik. Dayım bizim bu səfərimizi həmişə xatırlayaraq deyirdi: bacıoğlu belə gün bir də ələ düşməz.

Zabit müəllim mənim qəlbimdə xeyirxah, qağıkeş, vətənpərvər və gələcək nəsillərə örnək olan, şərəfli ömür yaşamış bir insan, bir ailə başçısı kimi yaşayır.

Məmmədov Zabit Teymur oğlu - Pedaqoji Universitetin tanınmış pedaqoq – metodist müəllimi kimi

Məmmədov Zabit Teymur oğlu ilə mən hələ tələbəlik illərindən ünsiyyətdə olmuşam. Mən tələbə olarkən o V.İ.Lenin adına ADPI –nin (indiki ADPU) komsomol komitəsinin sədr müavini idi. Onun tələbəlik illəri mənim tələbəlik illərimdən əvvəl olmuşdur. Sonralar Zabit müəllimlə tanışlığım davam etmiş, pedaqoji cəmiyyətdə öz mehriban münasibəti ilə özünə dərin hörmət qazanmışdır.

1999-cu ildə Universitetin tədris –metodika şöbəsinin müdiri işlədiyim vaxtdan Zabit müəllim Pedaqoji fakultənin dekan müavini kimi fəaliyyətdə olmuş və tez- tez işlə əlaqədar görüşmüşük.

Zabit müəllim çox səmimi, qayğıkeş və sözün əsil mənasında yeyib – içən, dostlarla səmimi ünsiyyətdə olan bir əməkdaş kimi bu gün də xatırlanır. Pedaqoji fakultədə qiyabi şöbəyə rəhbərlik edən Zabit müəllim haqq- ədalətə söykənən, tələbə və əməkdaşlarla səmimi rəftar edən bir gözəl insan idi.

Pedaqoji universitetə rektor təyin olunan AMEA –nın müxbir üzvü, Əməkdar Elm Xadimi, Şöhrət ordenli Yusif Məmmədovun rəhbərliyi dövründə Zabit müəllimlə daha tez – tez rastlaşır və Elmi Şuralarda birlikdə olurduq.

Həyat olduqca amansız və vəfasızdır. Qəfil ölüm Zabit müəllimi pedaqoji universitetdən ayırdı, dostlarından, qohumlarından və tələbələrindən də ...

Bu gün ona allahdan rəhmət diləyir, qəbirin nurla dolsun deyirik.
Ruhun şad olsun. Amin!

Zabit müəllimin əziz xatirəsi onu tanıyanların xatirində daim yaşayacaqdır.

Kimya fakültəsinin dekanı : dos. V.S.Həsənov.

XATİRƏSİ QƏLBİMİZDƏDİR

Zabit müəllim son illərdə ağır itkisini yaşadığım ən əziz insanlardan biri idi. Dostlarımız vaxtlı-vaxtsız dünyalarını dəyişdikcə özünəməxsus təbiiliklə dolu bir təəssüflə deyirdi: - Ə, Kamil get-gedə yaman yetimləşirik!.. Bu dostlarımızdan bir neçəsinin adını çəkmək istərdim: Qulu müəllim, İsmayıl müəllim, Arif müəllim, Zakir həkim, Cəfər, Nurəddin, Elxan, Vəli və başqaları.

Zabit müəllim işində nə qədər məsuliyyətli və ciddi olsa da, təbiətən çox sadə, səmimi, əliaçıq, qəlbən kövrək və diqqətçil insan idi. Yoldaşlıq etdiyimiz otuz ilə yaxın bir müddət ərzində onunla bağlı xatirələrimi yazsam, qalın bir kitab edərdi. Burada yadıma düşən bir hadisəni qələmə almaqla kifayətlənirəm. 80-ci illərin əvvəli idi. Bir gün API-nin ikinci tədris korpusunun qarşısında durmuşdum. Bu binada tədris işləri üzrə dispetçer vəzifəsində çalışırdım. İşin sonu olduğundan evəmi, başqa bir yerəmi getmək barədə düşünürdüm. Bu zaman gördüm ki, Zabit müəllim bir neçə kişi müəllimlə binadan çıxıb qarşıdakı səkidə dayanmış maşına yaxınlaşdı. Bir az kənarda dayandığımdan məni görməmişdi. Maşına əyləşdi və tez də düşüb əli ilə məni çağırırdı. Yaxınlaşdım, soruşdu:

- Neyləmək istəyirsən?

Sonra cavab gözləmədən əlavə etdi: - Subay-salıq oğlansan gəl otur maşına gedək.

Onun bu ərqli dəvətindən keçə bilmədim. Özümü arxada əyləşmiş üç müəllimin arasına zorla dürttdüm. Gəlib çıxdıq Zoopark adlanan ərəzidəki bir kababxanaya. Məclisdə bir az sıxıldığımı görən Zabit müəllim ara-sıra mənə ürək-dirək verirdi ki, əməlli ye-iç, sən mənim fəxri qonağımsan!... Bir məqamda stoldan aralaşmalı oldum. Yenidən stolumuza yaxınlaşanda qulağım çaldı ki, məclisdəkilərdən biri Zabit müəllimə üzünü tutub deyir:

- Ay Zabit, bunu boğazımıza calamaq haradan ağına gəldi.

Zabit cavab verdi ki, siz narahat olmayın o mənlidir.

Başə düşdüm ki, deyəsən yoldaşlar rus demiş “sabrazim” ediblər. Özümü o yerə qoymayıb yerimdə əyləşdim. Təsədüfən cibimdə kifayət qədər pul vardı. Məclisin axırına yaxın yenə qalxıb xəlvətcə ofisiəntı kənara çəkib hesabı bağladım və kimin verdiyini deməməsini xahiş etdim. Bir azdan hesabı almaq üçün ofisiəntı çağırdılar və o da dedi ki, hesabınız çatıb. Hamı bir-birinin üzünə baxdı ki, görəsən kim verib? Ətrafdakı stollarda əyləşmiş adamlara göz gəzdirdilər və müxtəlif gümanlara düşdülər. Axırda ofisiəntı yenə çağırmalı oldular. Zabit müəllim amiranə şəkildə ona müraciət etdi:

-Ya hesabı kimin ödədiyini deyəcəksən, ya da qaytarıb özümüz verəcəyik.

Ofisiənt əlacsız üzümə baxıb barmağını mənə tuşladı:

- Əşi kim verəcək, budey bu cavan oğlan verdi.

Zabit müəllimin qəhqəhəsi qulağımı batırdı:

- Ə Kamil, sən verdin? Ə belə əcəb elədin, lap yaxşı elədin! Ə durun getdik

- Durub dağılışdıq. Məni Zabit müəllim aralaşmağa qoymadı. Əvvəl dediklərini bir az əlavə ilə yenə təkrar əlavə etdi. Əlini cibinə salıb iki əlli manatlıq çıxarıb köynəyimin döş cibinə soxmaq istəyəndə əlini tutdum:

- Sən allah məni sındırma, yenə pulum var...

Çıxarıb qalan pullarımı da göstərəndən sonra əmin oldu və şərt kəsdi:

- Onda söz ver ki, bir də mən olan yerdə əlini cibinə salmayacaqsan.

- Söz verdim və o gündən Zabit müəllimin yanında əlimi cibimə salmağa cəsarət etmədim.

Zabit müəllim Hatəm səxavətli bir insan idi. Dünyasını dəyişsə də, onu sevən insanların, dostların ürəyində yeri heç zaman dəyişməyəcək.

Allah dünyasını dəyişən bütün dostlara rəhmət eləsin.

dos.Kamil Bəşirov

Dostum Zabit Məmmədova həsr olunur.

ZABİTİN

Səksən ildə çox insanlar görmüşəm,

Onları özümə həmdəm bilmişəm,

Ülfət bağlayaraq ömür sürmüşəm,

Başqadır ülfəti qağa Zabitin.

Orta boylu,nəcib bədən bu insan,

Məlhəm olur imkansıza o,hər an,

Tanış oldun istəmirsən qaçasan,

Mehri dönür bala-yağa Zabitin.

Hatəmlikdə deyin, ona tay hanı?
Comərtlikdə valeh edir insanı,
Dost-tanışı bürüyübdür dünyanı,
Bənzəri var barlı-bağa Zabitin.

Bu aqıl Həməzənin dostu-sirdaşı,
Ehtiram göstərir hər addım başı,
Sevməmək olarmı belə qardaşı,
Qoy dönsün ürəyi dağa Zabitin

Dos.Həməzə Əliyev
Pedaqogika kafedrasının sabiq müdiri

13 aprel 2004-cü il

Nizami Suleymanov
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitet
“Azərbaycan tarixi” kafedrasının dosenti

Unutsaq unudularıq

İnsanın dünyaya gəlişi və dünyadan gedişi onun özündən asılı olmayan qanunauyğunluqdur. İnsan doğulduğu gündən

Dünyadan köç etdiyi ana qədər ömür adlanan vaxtı necə yaşaması onun ailəsindən, boya- başa çatdığı mühitdən, aldığı təlim- tərbiyədən, başlıcası isə özünü dərk etməsindən asılıdır. Bu mənada insanın ömrü sevinc , kədər, çətinlik və

uğurlarla zəngin olan bir kitaba bənzəyir. Bu kitabı hər kəs özü yazır və yaşadığı illərin sevincini, kədərini, nailiyyətlərini həmin kitabın səhifələrinə hopdurur.

1943-cü ildə Azərbaycanın dilbər guşələrindən olan, qədim mədəniyyət mərkəzi İsmayılıda dünyaya göz açan Zabit müəllimin həyatı məhz belə təzadlarla dolu olan bir kitabdır.

Bu kitabın nəinki bütün səhifələri, hətta bəzi sətirləri ilə tanış olduqda onun səbrinə, dözüminə, işgüzarlığına, ülviliyinə hörmət etməmək olmur. Onun ailəsində böyüyə hörmət, ata- anaya məhəbbət, qayğı, düzlük, doğruluq, ailənin şərəf və ləyaqətini həssaslıqla qorumaq kimi Azərbaycançılığa xas olan qaydalar hökm sürürdü. Zabit də belə bir ailədə böyüyür, illər bir- birini əvəz edirdi.

Zabit Məmmədov hələ gənc yaşlarından həyatını ali məktəblə bağlayıb, filoloq alim kimi dərs deməklə yanaşı respublikada keçirilən konfranslarda, simpoziumlarda elmi çıxışları ilə diqqəti cəlb edirdi. O, gənc nəsə vətənpərvərlik, humanistlik, obyektivlik, mənəvi təmizlik ruhu aşılırdı. İşlədiyi ADPU-nun ictimai- siyasi həyatında həmişə fəal iştirak edir, dərs dediyi tələbələrə böyük diqqət və qayğı ilə yanaşırdı.

Zabit müəllim respublikamızın tanınmış ziyalılarından idi. Nəcib, xeyirxah, saf qəlbli insan kimi dostların qohumların, işlədiyi kollektivin, onu tanıyanların hörmətini qazanmışdı. Zabit müəllim səmimi dost, əsl vətəndaş, yüksək erudisiyalı insan, istedadlı alim, gözəl müəllim, nümunəvi ailə başçısı, insanlarla ünsiyyət qurmağa qabil şəxsiyyət kimi onu tanıyanların qəlbində özünə abidə ucaltmağı bacara bilmişdi.

Şəxsən mən Zabit müəllimi ilk günlərdən yüksək insani keyfiyyətləri özündə birləşdirən bir ziyalı kimi tanımışam. Yəqin ki, onun haqqında yazanların hamısı bu fikirdə olacaqlar, onu ləyaqətli bir alim kimi xarakterizə edəcəklər.

Zabit müəllimi insanlara sevdiren xüsusiyyətlərindən biri də milli adət-ənənələrimizə, soy- kökümüze bağlılıq, ağsaqqala, ağbirçəyə hörmət, uşaqlara məhəbbət idi. Mən onunla tez- tez əlaqə saxlayırdım. Hər dəfə mənə yaxın insanları bir - bir soruşar, onların vəziyyəti ilə maraqlanardı. Onun daxilində insanlara sevgi və məhəbbət var idi.

ƏSL İNSAN! Bu ifadənin həqiqi tutumunu, sanbalını yalnız yüksək zəka və idrak sahibləri, şərəf və ləyaqəti uca olanlar, mənəvi nemətləri maddi nemətlərdən üstün tutanlar daha yaxşı dərk edə bilirlər. Zabit müəllimin bir xoşbəxtliyi də onda idi ki, o, bu keyfiyyətlərə sahib olan ziyalılarla əhatə olunmuşdu. Bu məntiqə əsaslanaraq cəsarətlə demək mümkündür ki, haqqın dərgahına qovuşan Zabit müəllim insanlıq yükünü cismani ömrünün axırına qədər ləyaqətlə daşıyan insanlardandır.

Bu da həqiqətdir ki, eyni vaxtda gözəl mütəxəssis və gözəl insan olmaq heç də hamıya qismət olmur. Onun şəxsi keyfiyyətlərini xatırlamaqla əsl insan xarakterinin bütün cizgilərini özündə cəmləşdirdiyini görmək mümkündür.

Kimliyindən asılı olmayaraq Zabit müəllimi tanıyanlar onun haqqında eyni sözü deyir: Zabit müəllim yaxşı insan idi! Düyada ən çətin iş yaxşılıq etməkdir. İnsan həyatı boyu bir – birinin əksi olan iki məfhumla - xeyirxahlıq və bədxahlıqla üzləşir. Mütəfəkkirlərimizdən birinin təbirincə desək, dünyada insan üçün ən

böyük nemət yaxşı ad qoyub getməkdir ki, bu ad da yaxşı əməllərin müqabilində əldə olunur. Bu məntiqə əsaslanıb cəsarətlə demək olar ki, Zabit müəllim dünyada ən böyük nemətə sahib olan xoşbəxt insanlardandır.

Zabit müəllim ömrü boyu yüksək qayələr naminə fəaliyyət göstərmiş, heç kimin qarşısında gözü kölgəli olmamış, əksinə özü gölgə salmış, köməyini heç kimdən əsirgəməmişdir.

Filosoflar insan ömrünün ayrı – ayrı mərhələlərini – uşaqlıq, gənclik, kamillik dövrünü və qocalığı ilin müvafiq fəsilləri ilə müqayisə etmişlər. Onların fikrincə, yazı ümidverən, yayı bəhərli, payızı bol məhsullu və qışı rahat olan ömür xoşbəxt ömürdür. Zabit müəllimin uşaqlıq illəri ümidverici, gənclik illəri bəhərli, kamillik illəri bol məhsullu olsa da, qocalıq çağlarını yaşaya bilmədi. Biz təsəllimizi həmişə özünün alicənablığı, zəhmətsevərliyi, insanpərvərliyi, nəcibliyi ilə seçilən Zabit müəllimin xatirəsinin minlərlə insanın qəlbində yaşamasında tapırıq və ona xitabən deyirik: ruhun şad olsun, məzarın nurla dolsun.

*Dekanlığın əməkdaşı
Tamella İbrahimova.*

**Pedaqoji fakültənin ata əvəzi Zabit müəllim
haqqında xatirələrim.**

Hamının sevimlisi olan Zabit müəllim haqqında danışmaqla, onu xatırlayıb yada salmaqla özümüdə təskinlik veririk.

Onun hər bir sözü, davranışı yada düşdükcə nurlu çöhrəsi gözlərimiz önündə canlanır.

Zabit müəllim çox həyatsevən insan idi. O, adi bir çiçəkdə, güldə, sözdə, əməldə, insanlarda gözəllik axtarırdı və onu tapırdı. Onda yaşamaq eşqi çox güclü idi, ölümü heç yada salmazdı.

Sentyabrın əvvəlində sonuncu dəfə işə gəldi. Türkiyəyə yenidən müalicəyə gedəcəkdə, bizimlə görüşməyə gəlmişdi. Birdən nə fikirləşdisə dekanlıqda olan bütün qızların hamısını yığib onlarla şəkil çəkdirdi ki, dünyanın işini bilmək olmaz, hər şey ola bilər. Biz onun bu sözündən çox təsirlənsək də göz yaşımızı gizli silib onun arzusu ilə şəkil çəkdirdik. Bu onun qədəri idi. Belə qədərə nə deyəsən?!

Tez-tez zəngləşib onunla xəbər tuturduq. Sonucu dəfə mənə ölümündən iki gün qabaq gecə saat 11⁰⁰–da zəng etmişdi. Onun gəlişi münasibəti ilə mənə görəcəyim işlər barədə tapşırıq verdi. Dedi: “Toma mən ayın 18-də işdə olacağam. İstiyirəm orada yaxşı yemək-içmək olsun. Xahiş edirəm mənim çox sevdiyim göbələk qovurması hazırlayasan”. Bu Zabit müəllimin son istəyi oldu. Lakin biz onun özünü yox, cansız cəsədini qarşılayasız olduq.

Zabit müəllim, o gözəl insan hər birimizin qəlbində yaşayır və yaşayacaq. Allah onu rəhmət eləsin.

Ziyarət xanım

Xəstəliyinin nəticəsini bilər-bilməz onunla mübarizəyə qalxdı Zabit müəllim! O bu mübarizədə məğlub olmadı, əksinə ətrafındakı insanlara yaşamaq adlı bir nemətin nə qədər dəyərli olduğunu öyrətdi...

Bilirsiniz, bu həyatda insan yaradılmaq çox gözəl bir nemətdir, bu hissi anlayıb yaşamaq, dəyərləndirmək isə xoşbəxtliyin kvadratıdır. Məncə, Zabit müəllim, yaşadığı illər ərzində bu hissi çox gözəl anladı və dəyərləndirdi. Yadıma nədənsə, Musa Yaqubun bu misraları düşdü!

Tərtəmiz ürəklə, dumduru gözlə,
Dünyaya baxnda dünya nə gözəl!
Həyat nə işıqlı görünür, Allah!!!
Tikan da çiçəyə bürünür, Allah!!!

Həqiqətən bu şeirdə deyildiyi kimi Zabit müəllim bu həyatda hər bir hadisənin yaxşı tərəflərini görməyə çalışırdı, onunla işlədiyim illər ərzində mən dəfələrlə onun müəllim və tələbələrə göstərdiyi qayğı və hörmətin şahidi olmuşam. Çox zarafətçıl biri idi, tələbələrlə, iş yoldaşları ilə yerində zarafat etməyi bacarırdı. Universitetin qapısından girəndən ta dördüncü mərtəbəyə qalxanadək kimi görərdisə onunla Salamlaşar, kefini xəbər alardı, həmin an ondan kimsə kömək istərdisə o buna laqeyid yanaşmaz, insanların xeyir-şərində iştirak etməkdən heç vaxt geri qalmazdı.

Adi bir şeyi heç unuda bilmirəm iş yerimdə olan bütün dibçəkdəki gülləri o əkdirmişdi, güllər çiçəkləyəndə uşaq sadəlövlüyü ilə çox sevinər, hər gün onlara sevinclə baxardı. Deyirlər ki, çiçəklər onlara göstərilən qayğını, sevgini hiss edir. Qulluq edilməyinə baxmayaraq, onun əkdirdiyi güllər indi nədənsə öz tərəvətliliyini itirməyə başlayır sanki, onlar belə Zabit müəllimin yoxluğunu hiss edirlər...

Dostu Qəzənfər

Şəxsiyyətinə hörmət etdiyim işgüzar, mehriban dost Zabit müəllimə.

Zabit müəllim həmişə mənim qəlbimdə səmimi, xeyirxah bir insan kimi yaşayacaqdır. Zabit müəllimlə mənim tanışlığım belə olub: Günlərin birində Bilgəhdə yerləşən kardioloji sanatoriyada istirahət edirdim. Birdən qapı döyüldü və otağa tanımadığım ancaq mehriban çöhrəli bir nəfər daxil oldu. Özünü təqdim edib dedi, mənim adım Zabit müəllimdir, mən də bura istirahətə gəlmişəm. Qəbul otağında mənə yaxşı bir insanla qonşu olmağı xahiş etdim. Dedilər III mərtəbədə

317-ci otaqda bir ailə istirahət edir. Ancaq onların yanında hələlik yer yoxdur. Mənə 316-cı otağı verdilər. Gəldim sizinlə tanış olum. Mən və həyat yoldaşım məmuniyyətlə Zabit müəllim və onun xanımı Qeysər xanımla tanış olduq.

Biz orada xatirimizdən heç vaxt silinməyən gözəl günlər yaşadığ. Zabit müəllimin duzlu, məzəli söhbətləri insana ruh verirdi. Bir gün nahardan sonra xanımlarla zarafat etməyi qərarlaşdırdıq. Zabit müəllim həyat yoldaşı Qeysər xanıma sənin sözün xətrimə deydi və dönüb mənə müraciətlə Qəzənfər müəllim, dur gedək özümüzü dənizə ataq dedi. Dedim mən də o fikirdəyəm dur gedək. Gülə-gülə dəniz kənarına düşdük. Burada hündür bir qaya vardı. Çətinliklə o qayanın lap yüksəkliyinə qalxdıq. Zabit müəllimlə deyib gülürdük. Bir də gördük xanımlar ikisi də bizə tərəf gəlirlər. Biz bir-birimizdən yapışdıq ki, özümüzü dənizə atırıq. Xanımlar çox qorxdular. Çox gülməli və xatirələrdə qalan bir səhnə yarandı. Sonralar biz ora tez-tez gəzməyə gedirdik. Xanımlar həmin qayanı “Zabit-Qəzənfər” qayası adlandırmışdılar.

Sonralar boş vaxtlarımızda tez-tez görüşürdük. Bir yay günü Zabit müəllim bizi İsmayılı rayonuna dəvət etdi. Məmuniyyətlə bu təklifi qəbul etdik. İsmayılının bulaqlarını, meşələrini gəzə-gəzə gəlib Lahıc kəndinə qalxdıq. Geniş olmayan dağ yolları, maşınların çətin hərəkəti, sıldırım qayalıqlar insana gözəl xatirələr yaşadırdı. Gecəni Zabit müəllimin qonağı olduq. Çox gözəl ay doğmuşdu. Zabit müəllim təklif etdi ki, səhərə kimi yatmıyaq. Səhər durub kəndi gəzdik. Daş döşəmələrlə düzəldilmiş dar küçələr, qədim mağaralar insanı valeh edirdi.

Zabit müəllimlə əlaqədar xatirələrim çoxdur. Əfsuslar olsun ki, bu gün Zabit müəllim bizim aramızda yoxdur. Dünya fanidir. Hamımız bir gün bu fani dünyadan köçəcəyik.

Əziz dostum sənin yoxluğun mənim üçün və səni sevən bütün dostlar üçün çox ağırdır. Ruhun şad olsun, qəbrin nurla dolsun.

Tələbə Elxan İsgəndərov

Sevimli müəllimim haqqında xatirə.

İnsan dünyaya gələndə ovucu - əlləri sıxılmış olur: sanki baxın, yer-göy əlimin içindədir - deyir. Elə ki, alın yazısını, qismət payını başa vurur, onda əlləri açıq qalır. Elə bil deyir: baxın, özümlə heç nə aparmıram. Bu və ya digər cəhətlərə görə insanları da iki duyuma - sevgiyə, etinasızlığa uyğun gətirmək mümkündür. İnsan var, yaşayır. Boylu-buxunlu duruşu, görünüşü ilə sayılıb-seçilir. Amma dəyəri, xidməti, qeyrəti, vicdanı, şərəfi yadda qalmır. İnsan da var, əcəli çatanda,

vaxt yetişəndə, haqq dünyasına qovuşanda onun ölməz, unudulmaz xatirələri canlıymış kimi hər zaman göz önündə canlanır. Zabit müəllim də bax belə insanlardan idi. Universitetdə təhsil aldığı ilk gündən Zabit müəllimin ətrafındakı insanlara qarşı münasibəti insanda çox gözəl hisslər yaradırdı. Elə mənim bir gənc olaraq fəallığının əsas səbəbkarı məhz Zabit müəllim olmuşdur. O nəinki mənə, mənim kimi bir çox gənclərə həmişə öz dəstəyini öz sevgisini əsirgəmirdi. Hələ sağlığında Zabit müəllim haqqında söhbətlərində istər müəllim istərsə də gənc tələbələr həmişə xoş fikirlər səsləndirirdilər. Onun adı çəkiləndə onunla bağlı xoş sözlər deməmək mümkün deyildi. Artıq adını çəkdiyimiz bu gözəl insan aramızda yoxdu. Ondən bizə qalan isə xoş xatirələr, bizlərə etdiyi yaxşılıqlar, yüksək insani keyfiyyətləri ilə daima yaddaşlarımızda qalacağını əminliklə deyə bilərik. Həqiqətən cəmiyyətimizin belə insanlara ehdiyacı var. Allahdan Zabit müəllimə rəhmət diləyirik. Yeri cənnətlik olsun. . .

Unudulmaz insan.

Biz əslində çoxdan bu yazını yazmalı idik,amma heç cürə ürək edib yazə bilmirdik.Sözün düzü,əslində necə və haradan başlayacağımızda bilmirdik.

Zabit müəllimin dediyi o gözəl sözlər,lazımlı məsləhətləti və şirin zarafatları hər birimizin ağılımızdadır.Onun haqqında biz keçmiş zamanda danışə bilmirik,çünki biz onun varlığını hər an hiss edirik.O müdrik insan,gözəl bir ağsaqqal idi.Biz hər hansı bir iş görməzdən əvvəl mütləq onunla məsləhətləşirdik.

Zabit müəllim bizim hər birimizə həmişə bir ata kimi yanaşıb.Heç vaxt yadımdan çıxmaz,mənim atam rəhmətə gedəndə Zabit müəllim heç nə demədən məni bərk qucaqlayıb,saçımdan öpdü.O an elə bildim ki,atam ölməyib,hələdə sağdır.Zabit müəllimin simasında mənim bir atam var idi.Zabit müəllimin qəfil ölümü mənə hədsiz pis təsir elədi,sanki atamı yenidən itirdim.Zabit müəllim zarafatın da ciddiyyətində yerini bilirdi.Onun bizə zarafatla,tez-tez dediyi və bizim heç zaman unutmayacağımız bir sözü vardı:”Könlün ağrayır,bala?”

Onun rəhmətə getdiyi günü heç birimiz yaddan çıxarda bilmirik,həmin gün fakültə,dekanlıq yasa bürünmüşdü,hər kəs danışmadan,için-için ağlayırdı.Üstündən

bir il keçsə belə biz hələ ürək eləyib onun otağına girə bilməmişik, hətta otağının yanından belə keçə bilmirik, onun ölümünə hələdə inanmırıq. Əsrlər keçsə belə onun kimi insan yer üzünə bir daha gəlməyəcək.

Zabit müəllim artıq dünyasını dəyişib, amma bizim ürəklərimizdə o daima yaşayacaq!

Allah ona qəni-qəni rəhmət eləsin, qəbri nurla dolsun!

Gülnaz Quliyeva, Səməngül

Kərimova

Dekanlığın işçiləri

Nuriyeva Esmira

**Pedaqoji fakültənin II kurs, 203- cü qrup
tələbəsi, eyni zamanda qrup nümayəndəsi
Unudulmaz İnsan**

Mən Nuriyeva Esmira Şamil qızı 2010- cu ildə Yardımlı rayon Anzov kənd orta məktəbini bitirərək Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Pedaqogika fakültəsinə qəbul olmuşam. Bu fakültəyə daxil olmağıma baxmayaraq qəlbimdə az da olsa fakültəmə qarşı narazılığım var idi. Ancaq Zabit müəllimi tanıyana kimi...

Mən əvvəlcə 101- ci qrupda oxuyurdum. Bir gün Zabit müəllim bizim qrupa dəlib 103- cü qrupa qrup nümayəndəsi seçmək istədiyini bildirdi. Onunla ilk tanışlığım elə o gün oldu.

Məni yanına çağırıb: “Sən qrup nümayəndəsi ola bilərsən, sənin gözlərin iridi, ona görə də hər şeyi tez görərsən“ deyib, məni 103-cü qrupa qrup nümayəndəsi təyin etdi.

Zabit Məmmədov bizim dekan müavini idi. Zəhəri görünüşcə çox ciddi görünməsinə baxmayaraq, daxilən çox mehriban, səmimi, zərəfatcıl insan idi.

O, eyni zamanda həm də filoloq idi. Çox xoşbəxtəm ki, Zabit müəllim mühazirəsini dinləmək mənə qismət olub. Mühazirəni çox səlis, anlaşıqlı tərzdə deyirdi. Orta məktəbdə oxuduğum vaxtdan məni maraqlandıran qaranlıq məqamları soruşurdum və çox sadə yolla məni başa salırdı. Ondan öyrənəcəyim çox şey var idi. Hamısını bir vərəqə yazmışdım ki, bu smestrdə Zabit müəllimdən soruşacağam.

Bir gün mən rayonda olanda mənə zəng vurub Bakıya tez gəlməyini dedi. Yenə həmişəki kimi zərəfatla: “ Esmira, axırda bir gün Yardımlı dağlarında itib qalacaqsan” dedi.

Mən Bakıya gələndə artıq Zabit müəllim həyatda yox idi. Universitetə onunla görüşməyə gələndə onun otağının qarşısında “ Səni unutmayacağıq “ kəlmələrini oxudum. Sanki yuxudaydım. Mən hələ də Zabit Məmmədovun ölümünə inana bilmirəm. O, mənə çox əziz idi, çox yaxın idi.

Mən Sizi həmişə qəlbimdə yaşadacağam. Mənə olan etimadlarınızı doğruldacağam.

Allah sizə qəni – qəni rəhmət eləsin, qəbriniz nurla dolsun əziz, Zabit müəllimim!...

Zabit müəllim və mətbuat

Nitqin sadəliyi

Nəqin sadəliyi onun aydınlığı, avarlaşığı olması, asan qavranılmaqdır. Sadəliyinə də fikrin, məzmununun, məhəyyənin bəslənməsi, ibtidai təməli kimi bəzə düymək olmaz. Nəqin sadəliyi mürəkkəb cümələrdən qaçmaq, məzmununun mümkün qədər sadə cümələrlə verilmək mənasında da anlaşılmalıdır. Nəqiz danışarkən, əyri

Nispi'n sadeliğini pozan sebatlerden biri de anlaşılmayan ve ya az anlaşılan söz ve teminlerin işledir. Burada da netlik öz blik ve hazırlığı yüksek sayıya da olmanın nümeyiş etmekte meşadile ihtiyac olmadığı halde teminlerden, mürrekkeb taktiklerden istide edilir. Magistralım sahlinin veriyeli ile bağı keirilen müşavirde çıkı eden girdi

söyüldən, fadələrdən səliqə et-
məyə, cəzibələr qurmağa cəhəl.
Bu əşya ilə nəticə qurulmasında
daha çox nəzərə cəhəl. Nəticə
məcəyyəni bir əşya ilə formə vət-
ki, nəticəni öz cəhəllərinə əməy-
çün qururlar. Məsələnin vacibliyi
və aktuallığı izah olunur, sonra
məvzünün əsas məzmununu di-
şləyicilərə çatdırılır, daha sonra
dəyicilərə yekun vurulur, bəzi-
umum məsələlər qeyd edilir. Lakin
nəticənin cəhəli dişləyicilərin diq-

mez dar olsa da siz gençler için
özellikler genişletti. Arada yavaş
başla duranlardan biri, hem de o
gün ki, taze geydiyi ayarladı
ayrışını birk sardı, izleni mada-
ya bilmeydi düşünce.

Zalim oğru, üreyin bels-
nizdirse, bu toya orada, üreyin
eliyordın, daha cüssaşı çığır
ırsız üsta saxlamıyaydın.

Ş. Qurbanov (Mərkəzi Komitənin kəmbi) bu məsələni əhatəli təməş qutardığıdan sonra müqəv-

SƏHİFƏNİ DOSENT ZABİT MƏMMƏDOV APARIR

Bu, nitfede iqlamın di' un-
surlarını müxtəlifliyi,
zənginliyi və oxşardığı.
Nitin zənginliyi, ilün bəslə-
nir. Nəticədə, nitin (yaza-
nı) geniş adət ehtiyatına
malik olmaqdır. Nəticə hər
həssas bir mələbi əşkara-
yarkən daha müxtəlif sözlər-
lərdən -sinonimlərdən, an-
tonimlərdən, trazeoloji birləş-
mələr və bərdərdən, digər
mənzərdən və salırdən la-
fıfədə eyniylə bəcariməldir.
Müəyyən rəqəbi, məntiqə na-
qəddər çox müxtəlif və tə-
rərlənmişəm xət, ifadə və
cəmiə ləqədlərdən, həmin
nitə o qədər də zəngin olar.
mənzərdən dilonimlər, yaxşı tə-
sil bəsləyər, asan dərk
olunur.

[illegible][illegible]

* To be examined separately at the next meeting.

neye geç geldikden, hem de
anladın ayağ oldu sarıyağın
Üçün zafkadekden iür istedi
bundan sonra çuayın esmi ha-
sasete keçdi. Naliye gormi ne-
zeyi alarak gidiyde bala bir gıy-
yahı yaranmı gıyaydı, dırdı
neadan galdırı. Bu sarıyayın
nece gıyaydı zal odu ayağı qıd-
bıyık manıq ve dırdıy dırdı.

Tokke nıgıı kuyaydı dırdı,
mırmırmıy gıyaydı, adıdın y-
kardıgıdıkıdın, mırmı ve mırmı-
yaydın kuyaydı yarıyda dırdı
kuyaydı mırmırmıyaydı mırmı dırdı
kuyaydı dırdı.

Lakin bütün anaokullarımızda
herden azcağı gibi öğretme işi
naç noksanlığına meyli olma-
kta bütün halkımızda tecrübe
ve bilmiş. Bu, natiglik sanetinde
daha geniş tecrübesi olan mü-
tezgiler - müellimler için zorak

O, həmişə: "Varlığımın müqəddəs anama borcluyam!" - deyir...

Mən ana dilimdə yazıram. Ona görə ki, mən yalnız bu dildə öz fikr və duyğularımı ifadə edə bilərəm. Bu dil mənim yaradıcılıq tələmidir.

Baxtiyar VAHABZADƏ.

Tələbələrə mürəkkəb ziyalı, ağsaqqal dost və sırdaş kimi hörmət və nüfuzunu qazanmış pedaqoqlardan biri də Zabit Teymur oğlu Məmmədovdur. O, 1941-ci ildə İsmayılın Diyallı kəndində anadan olmuşdur. 1967-ci ildə ADPU-nun tarix-filoloji fakültəsinin dil-ədəbiyyat şöbəsini fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. 1966-1970-ci illərdə İnstitut komsomol komitəsinin katibi vəzifəsində çalışmışdır. 1968-ci ildən ADPU-nun Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası kafedrasında müəllim, 1975-ci ildən isə baş müəllim, dosent vəzifəsində çalışır. Bakı Partiya Komitəsinin nəzdindəki Marksizm-Leninizm Universitetini fərqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. Filologiya fakültəsinin həmkarlar təşkilatının sədri işləmişdir. 1991-ci ildən pedaqoji fakültənin dekan müavini vəzifəsində çalışır. Hal-hazırda Universitet və fakültə Elmi Şurasının üzvüdür. İnstitutda işlədiyi müddətdə Leninin anadan olmasının 100 illiyinə həsr olunmuş yubiley medalı, DİKGI MK-nin

Foxri fərmanı, Azərbaycan LKGI MK-nin yubiley nişanı və Azərbaycan SSR Ali və Orta İxtisas Təhsili Nazirliyinin Foxri fərmanları ilə təltif olunmuşdur. 2010-cu ildə Təhsil naziri Məzir Mərdanov tərəfindən ona "Qabaqcıl təhsil işçisi" döş nişanı verilmişdir. 10-dan artıq dərəcə vəsaiti metodik göstəriş, 50-dən artıq dilimizin leksika və frazeologiyasına aid elmi məqalənin müəllifidir. Zabit müəllim "Müasir Azərbaycan dili üzrə yoxlama işlərinin yerinə yetirilməsinə dair metodik göstərişlər" (1984), "Laborator məşğələlər üçün metodik göstəriş", "Müasir Azərbaycan dilindən praktik məşğələlərə metodik göstəriş", "Ədəbi tələffüz üzrə çalışmalar", "Azərbaycan dili və ədəbiyyatdan testlər" (1995), "Nüqə mədəniyyəti məsələləri", "Müasir Azərbaycan dilindən sxemlər" (2002), "Müəllimin nüqə mədəniyyəti", "Orfoqrafik-orloepiya lüğəti", "Klassik aşiq poeziyasının leksik-semantik xüsusiyyətləri" (2006), "Klassik aşiq poeziyasının fonetik və qrammatik xüsusiyyətləri" (2008), "İbtidai siniflərdə bakalavr təhsili üzrə müəllimlər üçün Azərbaycan dilindən proqram" (2011) və s. kitabların müəllifidir.

Şərəfli ömrünün 20 ilə yaxını tələbələrin savadlanmasına, onların qayğısına həsr etmiş Zabit Məmmədov bir insan kimi bu ərsəyə gəlməyində anasına borcludur. O, bildirir ki, "atamın üzünü heç görməmişəm, o, vaxtı ilə müharibədə həlak olub. Anam isə fədakarlıqla, çətinliklə, namusu-qeyrəti, şərəfi ilə bizləri-iki oğul, bir qız böyüdüüb, tərbiyə edib. Bizim üzümüzə səmimiyyət, cəsarət, anamın..."

Mohəmməd Peyğəmbər (s.ə) buyurmuşdur: "Hər bir insanın qiyməti onun elmi, biliyi qədərdir." Böyük təcrübəli ziyalı, həyatın keçmiş, ağır-acı günlərini görmüş Zabit müəllim gənc tələbələrə də öz qayğısını əsirgəmir. Gənc kadrları hərtərəfli, güclü, intellektual səviyyəsi yüksək olan, öz üzərində ciddi işləyən şəxsiyyətlər kimi görmək istəyir. Valideynlərə qarşı laqeyd olmayan, xalqın, sənatının səvon övlad olmalarını tövsiyə edir. O, vaxtı ilə üzərində zəhməti olan müəllimləri Ağaməmməd Abdullayev, Əbdüləziz Dəmirçizadə, Feyzulla Qasımlı kimi pedaqoqları da unutmur. Xüsusən də, məktəb direktoru olmuş Balaməmməd Ağayevi özü üçün nümunəvi, ideal müəllim bilir.

- **Baş arzunuz nədir?** - sualına isə Zabit müəllim bu cür cavab verdi: - Xalq artisti, kamança ustası Həbib Əliyev deməkdir: "Vallah yaşamaq, yaratmaq istəyirəm". Dövlətimiz qüdrətlərini, istəyirəm ki, bundan sonra da kitablar yazsın.

Biz də Zabit müəllimə arzularının çin olmasını və bundan sonra da yaşayıb-yaradaraq, parlaq biliyi ilə özünü istədiyi kimi təsdiq etməyini Allahdan diləyirik!

Səhilə ƏLİYEVƏ

Daha bir dərəcə vəsaiti işıq üzünə gördü

Zabit Məmmədov

(Əvvəlki səh. 1-də)

Bu dövrdə nəqliyyat sənətinin nəzəriyyəsinə bəhs edən "Ritorika" əsəri də yazılır və kəmiyyət baxımından inkişaf edir. Dövrün tarixi şəraitindən qaynaqlanan nəqliyyat sənəti bizə eradan əvvəl V və VI əsrlərdə özünün çiçəklənmə dövrünü keçirir. Lisi, İsokrat, Andoklid, Hipenid, Erazin, Dinarx, Lihurg, Demofen, Qorq, Koraks, Aristotel və b. həmin dövrün görkəmli şəxsiyyətləri, alimləri ən bəhsəzə isə nəqliyyatı olmuşlar. Onlar nəqliyyat sənətini, onun nəzəriyyəsinə, təlimini qurmuş və sistemini yaratmışlar. Qədim yunan ritorikası, orada işlənən terminlər bu gün də qismən qismən, lakin cəlb edən və oxucunu ələli kimi işlədir.

Antiq yunan nəqliyyat sənətinin yaranması və inkişafında Aristotelin xüsusi rolu olmuşdur. Aristotel 335-ci ildə "Ritorika" adlı əsəri yazıb nəqliyyat sənətinin elmi əsaslarını vermiş, sənət insan fəaliyyətinin xüsusi növü kimi diqqətləndirmiş, nəqliyyatın quruluşu, ünsiyyəti və sənətin geniş şəkildə işlədilməsi, "Ritorika" əsəri qədim yunan ritorikasıdır.

1) Nəqliyyat üçün olan geniş kəşfiyyat və qabiliyyət;
2) Nəqliyyat texnikası, vasitələri və prinsipləri.

Aristotel nəqliyyat üslubuna, məqsədə və şərhlərə uyğun quruluşuna daha çox fikir verir və göstərir ki, üslubun əsas məqsədi onun aydınlığı ilə bağlıdır. Üslub nəqliyyat predmetinə uyğun olmalıdır. Aristotel nəqliyyat rəhbərliyi beş cəhətdən xüsusi cəhətdir.

1. Materialın icadı və onun hazırlanması;
2. Planın, tərtibi. Materialın plan üzrə müvafiq formaya salınması;
3. Həmin materialın öyrənilməsi və yadda saxlanması;
4. Materialın şəhəri şəhəri ədəbi-üslubi cəhətdən işlənməsi;
5. Nəqliyyat sənətinin, orfoepiya (ədəbi tələffüz), intonasiya, əməliyyat və s. məsələlərin nəzərə alınması və onlara əməl olunması.

Lisi, Hipenid, Erazin, Trakim, Demofen və b. dövrün görkəmli şəxsiyyətləri, alimləri olmuşlar.

Bundan Demofen antiq nəqliyyatın yaranması və inkişafında xüsusi rol oynamışdır.

Demofen nəqliyyat sənətinə yiyələnməsi heç də asan yolla olmamışdır. Nəqliyyat sənəti daha ziyadə işlədiyi üçün qədim yunanlar arasında geniş yayılmışdır. Nəqliyyat sənətinin inkişafı üçün qədim yunanlar arasında geniş yayılmışdır. Nəqliyyat sənətinin inkişafı üçün qədim yunanlar arasında geniş yayılmışdır.

Yunan nəqliyyatının inkişafından sonra onun mərkəzi qədim Romaya köçür. Roma demokratiyası üçün dövlət deyil, günün tələblərinə cavab verən, cəmiyyətdə olan nəqliyyat sənəti lazımdır. Bu əhliyə Roma nəqliyyat sənətinin yaranması və inkişafına geniş töhfə vermişdir.

Qədim dünyada bu dövrdə nəqliyyat sənətinə bir sıra görkəmli şəxsiyyətlər bəhs etmişdir. Katon (b.e.s. 234-146), Qrikel (b.e.s. 133-132), Antoni Mark (b.e.s. 83-30) kimi söz ustaları Roma nəqliyyat sənətinin inkişafına töhfə vermişlər. Bunların içində bir nəqliyyat kəmiyyəti kimi dünyaya şöhrət qazanmış görkəmli dövlət xadimi, rəhbəri, alimi, müdrikəsi, Mark Tully Siseron (b.e.s. 106-43) xüsusi

şəxsə bəhs etmişdir. Siseron nəqliyyat sənəti ilə bağlı "Nəqliyyat haqqında", "Sənət, yaxud məşhur nəqliyyat haqqında" və "Nəqliyyat haqqında" üç kitab yazmışdır. Bu üç kitab nəqliyyat sənətinin tarixi, ədəbiyyatı, nəqliyyat mədəniyyəti məsələlərini əhatə edir, izahat baxımından çox əhəmiyyətli idi.

Bu əsərlərdən ikincisi "Nəqliyyat haqqında", "Sənət, yaxud məşhur nəqliyyat haqqında" Siseron dövrün məşhur nəqliyyatı ilə əlaqəli dərəcəli nəqliyyat sənətinin məhsuludur, onun konkret məsələləri, bu sənətin fəlsəfiyə münasibəti və s. kimi məsələləri əhatə etmiş, özünün təsəvvür etdiyi ideal nəqliyyat sənətini yaratmışdır.

Üçüncü traktatda "Nəqliyyat sənətinin müəllimi nəqliyyat sənəti barədə qiymətli fikirləri, mülahizələri əks etdirmişdir. "Nəqliyyat olmaq üçün birincisi və ən əsası şəxsiyyət tələb olunur. Nəqliyyat sənəti onlara bəhs etdiyi tələblərdən, "Bəhs sənətdə insanın qabiliyyəti, bu qabiliyyətin rəqəbiyyətə, "Ancaq müdrik adam heç bir nəqliyyat sənəti, ... kim qəbul da, nəqəsa, o, bütün xeyirli cəhətləri özündə toplayaraq əldə və buna görə də müdrikdir".

Azərbaycanda da nəqliyyat sənətinin yaranması tarixi qədimdir. Bu sənət xalqın ədəbi-estetik fikri ilə bağlı qədim və orta əsrlərdə, yəni və qədim şəhər, kənd, tədqiqat, bacılı əsərlərdə yaranmış, lakin ləğv olmuşdur. Bu məsələdə əvvəlki qədimlik ilə bağlı dəyərli fikirlər əks etdirilmişdir.

Nadir Abdullayev

Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində nəqliyyat, dərəcəli nəqliyyatın yüksək qiymət verən bir cəhətdir.

Ədəbi-tarixi mənbələrə görə Fətəli Sıram, İzzəddin Sıram, Mürşidəddin Bəyləqanlı, Əbdülmədin Xaqani, Nizami Gəncəvi, Bəhəddin, Həsənoğlu, Nəzəddin Tusi, Əbdülməcid Bakıvi, İsməddin Naxçı, Şah İsmayıl Xətai, Məhəmməd Füzuli, Səhib Təbrizi, Vəqif, Qotran Təbrizi və b. böyük nəqliyyat əməlləri. Onların yazdığı bədii əsərlərdə nəqliyyat məhsuludur, nəqliyyat mədəniyyəti, nəqliyyat sənəti, nəqliyyat sənəti və mədəniyyət haqqında geniş və dərin tədqiqatlar aparılmışdır. Bu məsələdə əvvəlki qədimlik ilə bağlı dəyərli fikirlər əks etdirilmişdir.

Aşıq sənəti, xüsusən də onun mühüm tərkib hissəsi olan aşıq poeziyası xalqımızın mənəvi dəyərlərinin, estetik ideallarının daşıyıcısı olmaqla bərabər, həm də ən böyük milli sərvətlərimiz olan ana dilimizin gözəlliyini, zənginliyini yaşadan tükenməz bir xəzinədir.

Aşıq poeziyasının ayrı-ayrı görkəmli nümayəndələrinin yaradıcılığı ədəbiyyatşünas, folklorşünas baxımından hərtərəfli tədqiq olunsa da, əhəmiyyətli problemləri mövqeyindən həlləliyyət qədər araşdırılmamışdır. Əlbəttə, aşıq poeziyası dilimizin tarixi inkişaf proseslərinin öyrənilməsi üçün ən məhsuldar mənbələrdən biridir. Lakin bu vaxtadək aparılmış dilçilik, o cümlədən də dil tarixi üzrə araşdırmalar əsasən yazılı ədəbiyyat materiallarına əsaslanmış, aşıq poeziyasının tükenməz imkanlarından gərəksiz istifadə olunmamışdır.

Tamamşu dilçi alim, filologiya elmləri namizədi, dosenti Zəhid Məmmədovun bir-birinin ardınca çıxmış iki kitabı filologiya elmlərində müşahidə olunan bu boşluğu aradan qaldırılmasına xidmət edir. "Klassik aşıq poeziyasının leksik-semantik xüsusiyyətləri" (2006) "Klassik aşıq poeziyasının fonetik və qrammatik xüsusiyyətləri" (2008) adlı bu monoqrafiyalar böyük əhəmiyyətə, həm də elmi dəyərinə görə olunan aktual vəzifənin şüurlu həllində gələcək tədqiqatçılara köməkçi olmalıdır.

Dilçiliklə folklorşünaslıq elmlərinin əlaqəsinə xüsusi diqqətə layiq olan bu vaxtda eyni zamanda iki mühüm əhəmiyyətli yerinə yetirilməsini təmin edir. Birincisi, aşıq ədəbiyyatının öyrənilməsində ədəbiyyatın yox, dilin yox, aşıq poeziyasının tədqiqatıdır. İkincisi isə, aşıq poeziyasının tədqiqatıdır. İkincisi isə, aşıq poeziyasının tədqiqatıdır. İkincisi isə, aşıq poeziyasının tədqiqatıdır.

Aşıq poeziyasının ən zəngin klassik dövrünün (XVI - XIX əsrlər - Qurbanidən Aşıq Ələsgərə qədər) öyrənilməsinə həsr olunmuş bu əsərlərdə yox, dilin yox, aşıq poeziyasının tədqiqatıdır.

Aşıq poeziyasının tədqiqində yeni söz

sik dövrünün (XVI - XIX əsrlər - Qurbanidən Aşıq Ələsgərə qədər) öyrənilməsinə həsr olunmuş bu əsərlərdə yox, dilin yox, aşıq poeziyasının tədqiqatıdır.

Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı, xüsusən də onun pəşokar ədəbi yaradıcılığı sahəsi şüurlu aşıq ədəbiyyatı janrı və formaları olmaqla yanaşı, həm də dilimizin zəngin və rəngarəngdir. Aşıq poeziyası xalqımızın milli bədii təfəkkürünün ən səciyyə-

vi xüsusiyyəti ilə yanaşı, Azərbaycan dilinin zəngin fonetik, leksik-semantik və qrammatik potensialı da özündə ehsas etdirir.

bu cəhətlərlə yüksək kəşfiyyətli səviyyəsinə çatmış dil sərvətinin qoruyucusu və daşıyıcısı olmuşdur. Təbii ki, yazılı ədəbiyyata nisbətən daha

qədim köklərə malik olan şifahi xalq ədəbiyyatı eyni zamanda yazılı ədəbi dilin inkişafına və inkişafına da böyük təsir göstərmişdir. Bu qənaətləri nəzəri mülahizə və konkret dil faktları ilə əsaslandırmaq müəllif göstərir ki, aşıq poeziyasının dil materiallarının ədəbi dilimizin inkişafı mövqeyindən qiymətləndirilməsi bütövlükdə ana dilimizin tarixinin elmi cəhətdən öyrənilməsi imkanlarını daha da genişləndirir.

"Klassik aşıq poeziyasının leksik-semantik xüsusiyyətləri" adlı birinci monoqrafiyada Z. Mammadov aşıq poeziyası dilinin bu cəhətlərini materialın təbii vəsaiti olaraq, "Ləqət tərkibi", "Onomastika", "Semantika", "Prazmologiya" kimi fəsilələr üzrə işləmişdir. Hər bir bölmədə qoyulan problemlər müəyyən olaraq, klassik aşıq poeziyasının ayrı-ayrı nümayəndələrinin yaradıcılığından son dərəcə zəngin sənətləri tədqiqatçıya təqdim olunmuşdur.

Bu kitabın elmi redaktoru AMEA-nın müxbir üzvü, filologiya elmləri doktoru, professor A. Qurbanov, rəyçiləri isə professor Ə. Tənirverdi və professor Z. Xəlilovdur.

Qeyd etmək lazımdır ki, aşıq şeirinin dil xüsusiyyətlərinin araşdırılması, müəyyən mənada, hətta yazılı ədəbiyyatın dilinin tədqiq edilməsi-
nə nisbətən daha maraqlı məzmun

kaş edir. Belə ki, canlı danışmaq dilinə daha yaxın olan aşıq poeziyası dilində baş verən prosesləri daha bariz qələmə almaq mümkündür və buna görə də tədqiqatçı üçün yazılı ədəbiyyatdan özünəməxsus şifahi xalq ədəbiyyatının zəngin materialı verir.

Z. Mammadovun bu məsələyə həsr etdiyi "Klassik aşıq poeziyasının fonetik və qrammatik xüsusiyyətləri" adlı ikinci monoqrafiyası "Fonetika", "Morfologiya" və "Sintaksis" fəsilələrindən ibarətdir.

Birinci monoqrafiyada olduğu kimi, burada da tədqiqatçı elmi səviyyəsi ilə yanaşı, təhlilə cəlb olunmuş bədii materialın zənginliyi və rəngarəngliyi diqqətə cəlb edilir.

Bu kitabın elmi redaktoru filologiya elmləri doktoru, professor Ə. Tənirverdi, rəyçiləri isə prof. H. Bəliyev və prof. M. Nuriyevdir.

Klassik aşıq poeziyasının yaradıcıları, canlı xalq dilinin bütün təbii imkanlarını klassik yazılı poeziyanın inkişafı ilə məhsuldar istifadə edərək sənət sənətlərini yaradıcı ədəbi nümunələrə son dərəcə zəngin dil keyfiyyətlərinə malikdir. Aşıq şeiri ana dilimizin fonetik, leksik-semantik, qrammatik quruluşuna, ifadə potensialına və poetik üslubunun imkanlarını ehsas etdirmək baxımından özünəməxsus bir mənbədir. Onun bu vaxtadək dilçilik tədqiqatlarından kənarda qalması həm də dilçilik elminin ümumi səviyyəsinə bəzi məhdudiyyətlər gətirir.

Filologiya elmləri namizədi Zəhid Məmmədovun tədqiqatları həm aşıq poeziyasının öyrənilməsi, həm də Azərbaycan ədəbi dil tarixinin mühüm bir sahəsinin ilk dəfə olaraq sistemli şəkildə araşdırılması baxımından dəyərli bir işdir.

Əlibəy ABBASOV,
"Xalq qəzeti"

dir?

n uğurları

məktəblərə test üsulu ilə qəbul imtahanları başa
yolu ilə ölkənin ali məktəblərinə qəbul olundular.
məstəqil respublikamızın ən qocaman ali mək-
n, tələbələrə yerləşdirilməsindən və startda qarşı-
universitetin 2 saylı tədris korpusunun müəllim
inə yollandıq. Korpusun həyatında aparılan
an andan hiss olunurdu ki, təmir işləri yenidən baş-
landı ki, təmir işləri yüksək səviyyədə aparılıb.
güladılar ki, bütün yeniliklər AMEA-nın müxbir üz-
versitetin yeni rektoru Yusif Məmmədovun gər-

H. Həşimovla və filologiya elmləri namizədi, do-
sualları ünvanladıq:
yeniliklər baş verib?
inə necə təsir göstərir?

dir?

1. - Ən böyük yenilik uni-
versitetimizdə rəhbərliyin də-
yişməsi oldu.

Azərbaycan Respublikası
Milli Elmlər Akademiyasının
müxbir üzvü, fizika-riyaziyyat
elmləri doktoru, professor
Yusif Məmmədov rektor təyin
olunandan sonra ciddi dəyi-
şikliklər baş verib. Belə ki,
tədris korpusları əsaslı təmir
olunub. Bu da tədrisin səviy-
yəsinə yüksək təsir göstər-
ib. Həmçinin tələbələrə məsu-
liyyətin də ikiqat artırıb. Elə
bir tələbə tapılmaz ki, vaxtını
kitabxanada keçirməsin.
Vaxtilə boş olan kitabxanada
indi tələbə elindən yer yox-
dur. Bütün tələbələrə inam
əmələ gəlib ki, oxumaqla qi-
ymət almaq mümkün olur.

2. - Respublika təhsil Na-
zirliyinin apardığı təhsil isla-
hatına uyğun olaraq biz də
yeni layihələr hazırlayıb hə-
yata keçiririk. Hal-hazırda
fənləri yeni hazırlanmış təd-
ris planlarının əsasında təd-
ris edirik. Bu il fakültəmizə
qəbul olunmuş tələbələr yük-
sək bilik səviyyəsinə malik
gənclərdir. Fakültəmizə 582
və daha yüksək bal toplayan
tələbələr qəbul olublar ki, bu
da yüksək nəticədir. Bu imta-
hanların obyektiv göstəricisi-

təhsil alır. Pedaqoji kadrların
hazırlanması sahəsində,
mövcud olduğu dövrdə fakül-
təmiz çox böyük töhfələr ver-
mişdir.

4. Hansı dövr olursa ol-
sun oxuyan tələbəyə zəval
yoxdur. Keçmişdə valideyin-
lərinin və yaxud kiminsə he-
sabına qiymət alan tələbələr
də bu tendensiyanı anlaya-
raq oxumağa başlayıblar. Bu-
nunda sayəsində yaxşı oxu-
yan tələbələrin sayı çoxalıb
və onların arasında rəqabət
yaranıb. Bu da onların qavra-
ma qabiliyyətinə müsbət tə-
sir göstərir. Demək olar ki,
tələbələrin 90 faizi yaxşı oxu-
yur və qiymət alırlar. Bunun
da sayəsində əvvəllər möv-
cud olan rüşvət amili tama-
mən aradan qaldırılıb.

5. Pedaqoji fakültədə pre-
zident təqaüdünə layiq görü-
lən bir tələbəmiz var. 1985-ci
ildə Gürcüstanda doğulmuş
və 2003-cü ildə Qaraçuxur

Qısa tanıtma:

Zabit Teymur oğlu
Məmmədov 1941-ci ildə
İsmayıl rayonunda ana-
dan olmuşdur. 1960-cı ildə
orta məktəbi bitirdikdən
sonra Maliyyə-kredit tex-
nikumuna qəbul olunub.
Oranı bitirdikdən sonra
1962-ci ildə keçmiş APİ-
nin (indiki ADPU) filologi-
ya fakültəsinə qəbul ol-
muş, 1967-ci ildə fərqlən-
mə diplomu ilə bitirmiş və
institutda saxlanmışdır.
Institutda təhsil illərindən
başlayaraq 1970-ci ilə qə-
dər komsomol təşkilatının
katibi işləyib. Uzun müd-
dət həmkarlar təşkilatının
sədri olub. Tam ştatlı mü-
əllim keçdikdən sonra el-
mi işini davam etdirib.
Dörd il ərazi qəbul ko-
missiyasının məsul katibi
olub. 1975-ci ildən etiba-
rən baş müəllim təyin olu-
nub. 1983-cü ildə filologiya
elmləri namizədi adına la-
yıq görüldü. Dosentdir.
1991-ci ildən etibarən de-
kan müavini işləyib. Hal-
 hazırda "İbtidai təhsilin
pedaqogikası və metodika-
sı (pedaqoji) fakültəsinin
dekan əvəzidir. İki oğlu,
iki nəvəsi var.

sinif müəllimləri üçün çox
zəruridir. Problemə gəldikdə
isə müəllimlərimizin aldığı
məvacib onları qane etmir.
Möhtərəm prezidentimizin bu
problemin həll olunacağını öz
çıxışlarında dəfələrlə vurğu-
layıb. Ancaq bizim böyük
maarifpərvərlərimiz olub ki,
məvacib gözləməyiblər. An-
caq oxuyublar. Bizim də və-
zifəmiz tələbələri yaxşı
öyertməkdir.

Yuxarıda qeyd etdiyim
kimli dövlət standartlarına
uyğun yeni tədris planları tərt-
ib olunub. Elə fənlər var ki,
ibtidai sinif müəllimlərinə la-
zım olmur, elə məsələlər var

NİTQİN MÜNASİBLİYİ

SƏHİFƏNİ DOSENT ZABİT
MƏMMƏDOV APARIR

İnsanlar arasındakı dil ünsiyyəti müxtəlif şəraitdə, müxtəlif tərzdə və məzmununda olur. Nitq məqamına, yerinə, danışan və dinləyən xarakterinə, məqsədinə və s. görə müxtəlif şəkildə təzahür edir. Şəraitə uyğunluq gözlənilməzsə, nitq fikri ifadə edə, ona adekvat ola bilməz. "Uyğunluq nitqin ünsiyyət məqsədinə və şərtlərinə cavab verilməsini təmin edən dil vahidlərinin seçilməsidir. Uyğun nitq məlumatın mövzusunə, onun məntiqi və emosional məzmununa, dinləyicilərin tərkibinə, informasiyanın tərbiyəvi estetik məqsədlərinə münasibətlidir".

Nitqin münasibliyində aşağıdakılar nəzərə alınmalıdır: Danışığ neçə şəxs arasındadır? Natiq (müəllim və başqaları) yığıncaqdamı, auditoriyadamı nitq söyləyir, mühazirə oxuyur, yaxud radio və ya televiziya vasitəsilə danışır? Danışan kimdir? Kimə müraciət edir? Dinləyən kimdir? Uşaqdırmı? Ağsaqqaldırmı? Məktəblidirmi? Tələbədirimi? Alimdirmi? Savadı, təhsili necədir? İxtisası nədir? Nitqin məzmunu, məqsədi, istiqaməti necədir? Danışan nə haqda məlumat verməlidir? Nəyi sübut etmək istəyir? Dinləyiciləri nəyə sövq edir və ya nədən çəkindirmək fikrindədir? və s.

Qarşıya qoyduğu məqsəddən, eyni zamanda dinləyicilərin tərkibindən və səviyyəsindən asılı olaraq nitqdəki sözlər və sintaktik konstruksiya müxtəlif olur.

Natiqlik praktikasında nitqin şəraiti, münasibliyi həmişə nəzərə alınmalıdır. Televiziya verilişlərində çıxış edənler bəzən vaxtın azlığından gileylənirlər və göstərilir ki, çox şeyi deyə bil-

heyatında tələbələr (şagirdlərin) məşğələlərdə passivliyindən, etinasızlığından, laqeyidliyindən, intizamsızlığından şikayətlənirlər. Belə neqativ hallar auditoriyanın bilik səviyyəsini, tələbələr (şagirdlərin) marağını, istəyini bilməyən, öz üzərində işləməyən, məşğələlərə zəif hazırlaşan müəllimlərin dərslər dediyi auditoriyalarda daha çox müşahidə olunur. Müasir tələbə (şagird) geniş informasiya tutumuna malikdir. Köhnə, saralmış konspektlərdəki məlumatlar auditoriyanı təmin edə bilmir. İnformasiya vulkanının püskürdüyü indiki zamanda müəllimin nəzəri və praktik hazırlığı elə bir səviyyədə olmalıdır ki, tələbələr (şagirdlərin) marağını, diqqətini cəlb edə bilsin. Bu baxımdan alimin, müəllimin, mühəndisin, həkimin, yazıçının, siyasi xadimin və başqalarının auditoriyada söylədikləri nitq bir-birindən fərqlidir. Alimin danışığında ifadəlilik həddən artıq az olur. Fikir daha çox mürekkəb cümlələrlə, tərkiblərlə ifadə edilir. Orada terminlərdən geniş istifadə olunur. Müəllimin nitqi auditoriyanın səviyyəsinə uyğun qurulur. Aydın, yığcam, səlis, dəqiq və s. müəllimin danışığının başlıca keyfiyyətləridir. Geniş tərər, həddindən artıq ifadəlilik, pafos, məzmunu uyğun olmayan

Allah-taala hər kəsə bir ömür bəxş edir: kiminə uzun, kiminə qısa. Həyatın mənası onun uzun və qısa olmasında deyil, necə yaşanmasındadır. Verilən ömrü ləyaqət və şərəflə yaşayan insanlardan biri də Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası kafedrasının dosenti, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru Zabit Teymur oğlu Məmmədovdur. Doğum gününü təntənə ilə qeyd etməyə ömrü vəfa etməyən Zabit müəllim 70 illik mənalı və şərəfli ömür yaşadı.

Həyat tez-tez ona gözlənilməyən sürprizlər bəxş etsə də, o, sınımadı, əyilmədi, vüqarla həyatın bütün ağrı-acısına sinə gərdi. Dərdə, qəmə, nisg ilə xəfifcə gülümsəyərək həyatdan zövq almağa çalışdı. Səmimiyyəti, əxlaqi, mənəvi saflığı və təmizliyi, həyatsevərliyi, insanlara xoş münasibəti ilə onu tanıyanların sevimlisinə çevrildi. Müdriklərdən biri deyir ki, biz insan deyəndə onun əxlaqını nəzərdə tuturuq. Əxlaqdan kənar insan yoxdur. Zabit müəllim yaxşı ata, yax-

öz səliqəli işi, yüksək məsuliyyət və işgüzarlığı ilə doğrultdu.

1968-ci ildən API-nin (indiki ADPU) Azərbaycan dili və onun tədrisi kafedrasında müəllim, 1975-ci ildən baş müəllim, dosent vəzifəsində çalışmışdır. Bakı partiya komitəsinin nəzdindəki Marksizm-Leninizm Universitetini fəqlənmə diplomu ilə bitirmişdir. 1983-cü ildə "S.S.Axundovun hekayələrinin leksika və frazeologiyası" mövzusunda namizədlik dissertasiyası müdafiə etmişdir.

Zabit müəllim uzun illər ADPU-nun qəbul komissiyasında məsul katib, pedaqoji fakültənin dekan müavini vəzifələrində işləmiş, Universitet Elmi Şurasının üzvü olmuşdur.

Universitetdə işlədiyi müddətdə Leninin anadan ol-

Xatirələrə çevrilən ömür

şı qohum, yaxşı işçi, tanınmış dilçi alim olmaqdan əvvəl yüksək, əxlaq və fəzilət sahibi idi. Onun bütün hərəkətləri əxlaqi prinsiplərə söykənirdi. Zabit müəllimlə tanışlığımın müddəti çox da uzun deyil. Birgə işlədiyimiz müddətdə mən onda yüksək insani keyfiyyətlərin, müəllimlərə, tələbələrə sonsuz hörmət və ehtiramın şahidi olmuşam. O, böyük böyük, kiçik kiçik idi. Hec kəsi özündən narazı salmazdı. Zarafat etməyi, maraqlı xatirələr danışmağı sevardı. Olduqca diqqətli və həssas idi. Münasibəti olduğu insanların xeyir işindən qalmazdı. Xeyir-dua verməyi də bacarırdı, dostun-tanışın kədərinə şərik olmağı da. Son illərdə səhhətində müəyyən problemlər yaransa da, bildirməməyə çalışırdı. Axırncı dəfə Türkiyəyə müalicəyə gedərkən elə bil ki, bir daha dönməyəcəyini bilirdi. Dediği ifadələr, etdiyi hərəkətlər ayrılıq anlarını xatırladırdı. Son anda dekanlığın əməkdaşlarını yığaraq, bəlkə qayıtmadım, yadigar bir şəkil çəkdirək dedi. Bu onun son şəklisi oldu. Oktyabrın 13-də o, 70 illik ömür yolunun sonuna çatdı, haqq dünyasına qovuşdu. Ondən bizə hələ uzun illər ürəyimizi göynədəcək xatirələr qaldı. İnsanlar ölərkən birdəfəlik ölmürlər, tamam yox olmur, nə qədər ki onları xatırlayan, onların

vasız, evsiz-əşiksiz qoyub, ocaqlarını tar-mar edib. Mühəribənin bir rəzaləti var. Bütöv bir nəslin ömrünü yeyir. Taleyin və Tanının qismətiylə ölüm-dirim savaşına qatılan Teymur kişinin də alınə belə acınacaqlı tale yazılmış. O, da bir çoxları kimi mühəribəyə gətdi və bir daha geri qayıtmadı. Vaxtsız ailə başçısını itirən Əminə xanım övladlarını təkbaşına böyütməli oldu. Başsız qalmış ana mühəribənin acı məhrumiyyətlərinə tab gətirərək çox çətinliklərlə ailənin dolanışığını təmin edə bildi.

Amma balaca olmasına baxmayaraq Zabit anasının ailələrinin yaşaması, sağ qalması üçün nələr etdiklərini duyur, başa düşür və dərk edirdi. Artıq 1960-cı ildə orta məktəbi bitirən bu gənc oğlan həyat mövqeyini seçmişdi. Odur ki, o, 1960-1962-ci illərdə texnikumda oxuya-oxuya kolxozda mühasib köməkçisi işləyib, ailəsinin dolanışığına kömək etməyə başladı.

Ali təhsil almaq arzusu isə onu rahat buraxmırdı. Arzularının qanadında Bakıya gəldi. 1962-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun (API) tarix-filologiya fakültəsinə daxil oldu. Qayğılı, acılı-şirinli tələbəlik illəri, günlərdə kitabxanalarda keçən gərgin saatlar, kitablarla fasiləsiz ünsiyyət gözəl bəhrəsini verdi. O, 1967-ci

masının 100 illiyinə həsr olunmuş yubiley medalı, UİLKÇİ MK-nın fəxri fərmanı, Azərbaycan LKGİMK-nın yubiley medalı, Azərbaycan Təhsil Nazirliyinin fəxri fərmanları ilə təltif olunmuşdur.

2010-cu ildə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin "Qabaqcıl Təhsil işçisi" döş nişanı ilə təltif olunmuşdur.

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Zabit müəllim də im öz üzərində çalışan bir ziyalı idi. Özünə və tələbələrinə qarşı səmimi, mehriban olduğu kimi çox da tələbkər idi. Hələ tələbə ikən dəfələrlə elmi cəmiyyətlər üçün tezisləri çıxıb, elmi məqalələri nəinki ölkəmizdə, bir sıra xarici ölkələrdə də rəğbətlə qarşılanıb, müəllifinə ad-san qazandırıb.

Doğma Azərbaycan dili, onun incəlikləri, çoxçalarlılığı hələ erkən yaşlarında Zabit müəllimi maraqlandırmış və gərgin axtarıslara sövq edib. İllər keçdikcə bu sahədə axtarıslarını davam etdirən və uğurlu nəticələr əldə edən alim "Azərbaycan dilinin təlimində ifadəli nitq", "Nitq mədəniyyəti məsələləri", "Müəllimin nitq mədəniyyəti", "Orfoqrafiya və orfoepiya lüğəti", "Müasir Azərbaycan dilində sxemlər", Nitq mədəniyyətinin əsasları" adlı kitabların və

MÜNDƏRİCAT

Ön söz	
Həyat və yaradıcılığı.....	
Zabit Məmmədovun elmi-pedaqoji və ictimai	
fəaliyyətinin xronologiyası (əsas tarixləri)	
Elmi-pedaqoji fəaliyyəti	
Aşıq poeziyasının tədqiqində yeni söz.....	
Zabit Məmmədovun elmi əsərlərinin	
xronoloji bibliografiyası	
Zabit gözəl ailə başçısı idi	

ZABİT MÜƏLLİM DOĞMALARININ XATİRƏLƏRİNDƏ

Süleymanova Qeysər. O mənim həyatimin mənası idi	
Məmmədov Seymur. Xoşbəxtəm ki Zabitin oğluyam	
Məmmədova Mehpara. O, səmimi və mehriban qaynata idi	
Almaz Teymur qızı. O ən mehriban baba idi	
Məmmədov Cavad. O mənim dostum və sırdaşım idi	
Məmmədov Ramiz Cavad oğlu. O, bizə ata əvəzi idi	
Məmmədov Alik. Əmi həm də ata deməkdir.....	
Şahməmmədov Möhbəbbət. Dayıma oxşamaq istədim	
Süleymanov Ədalət. Zabit müəllim haqqında xatirələrim.....	

ZABİT MÜƏLLİM DOSTLARININ XATİRƏLƏRİNDƏ

Yusif Məmmədov. O, olduğu kimi görünərdi	
Malik Cəbrayıllov. Hamıya dost olan insan	
Vüqar Mehərayov. Zəhmətkeş insan, bacarıqlı təşkilatçı	
Bəhlul Ağayev. Gözəl alim, səmimi insan	
Fərrux Rüstəmov. Xatirələrə çevrilən ömür	
Buludxan Xəlilov. Zabit müəllim ölümü ilə varlığa qovuşubdur	
Vaqif Həsənov. Məmmədov Zabit Teymur oğlu – Pedaqoji	
Universitetin tanınmış pedaqoq – metodist müəllimi kimi	
Nizami Xudiyev. Unuda bilmədiyim səmimi dost	
Nadir Abdullayev. Dost ömründən xatirə	
Əzizxan Tanrıverdi. Əsl dost idi	
Fərahim Sadiqov. Zabit müəllimi xatırlayarkən	
Himalay Qasımov. Dost itkisinin könül ağrıları!	
Afət Həsənova. Xatirələrdə yaşayan insan	
Məhərrəm Hüseynov. Könülləri zəbt edən zabit	
Fəxrəddin Yusifov. O belə insan idi.....	

Allahverdi Hacıyev. Mənim sevimli həmkarım	
Füzuli Əsgərli. Qəlblərə toxunmayan, qəlblərdə əbədi yaşayan insan	
Nəsrəddin Musayev. Zəmanənin qədrini bilmədiyi insan	
Misir Səfərov. O hamının dostu idi	
Adil Bəliyev. "Qəşəng oğlan" və ya zabit haqqında əsgər sözü.....	
Kamil Bəşirov. Xatirəsi qəlbimizdədir	
Əlirza Əyyubov. Əsl azərbaycanlı ziyalı	
Nizami Süleymanov. Unutsaq unudularıq	
Tahir İskəndərov. O, əsil mənada cəmərd idi	
Nigar Qasımlı. Mənim müasirim	
Oktay Rza. "Tor"	
Oktay Rza. Babam Zabit deyir ki.....	
Həmzə Əliyev. Zabitin	
Mehdiyeva Lyudmila. Sədaqətli dost	
Dostu Qazənfər. Şəxsiyyətinə hörmət etdiyim işgüzar, mehriban	
dost Zabit müəllimə.....	
Rəna. Əbədiyaşar zabit müəllim	
Ziyarət xanım. O hər kəsin sevimlisi idi	
Tamella İbrahimova. Pedaqoji fakültənin ata əvəzi Zabit	
müəllim haqqında xatirələrim.....	
Quliyeva Gülnaz, Kərimova Səməngül. Unudulmaz insan	
Elxan İsgəndərov. Sevimli müəllimim haqqında xatirə	
Nuriyeva Esmira. Unudulmaz insan	

ZABİT MÜƏLLİM HAQQINDA AFORİZMLƏR

ZABİT MÜƏLLİM VƏ MƏTBUAT